

Έτος Γ'.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1875.

Φυλ. Ε'.

ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΥΛΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΟΜΟΓΕΝΩΝ.

ΛΕΙΒΗΣΙΟΝ ΚΑΙ ΜΑΚΡΗ.

Γεωγραφική θέσις—πληθυσμός—Σχολεία
—επιτηδεύματα—Γλώσσα τῶν
κατοίκων.

4. Κατὰ Στράβωνα (Β.βλ. ΙΔ') ἡ Λυκία, ἀρχομένη ἀπὸ τὸ κατέναντι τῆς Ῥόδου πρὸς Ἀνατολὰς κείμενον ὄρος Δαίδαλα, ἀπέληγεν εἰς τὸ Χελιδόνειον ἀκρωτήριον, ὅπουθεν ἤρχιζεν ἡ Παμφυλία. Ὅθεν ὁ Γλαυκος Κόλπος (Κόλπος Μάκρης), εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ πάλαι Τελμισσὸς, νῦν δὲ Μάκρη, περιλαμβάνεται εἰς τὴν Λυκίαν.

Τὸ Λειβήσιον εἶναι κωμόπολις κειμένη πρὸς νότον τῆς Μάκρης, ἐξ ἧς ἀπέχει δύο ὥρας. Ἡ Λυκιακὴ θάλασσα, ἣτις ἐνταῦθα σχηματίζει δύο κόλπους τὸν τῆς Μάκρης

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Ε')

πρὸς βορρᾶν Λειβησίου καὶ τὴν τοῦ Συμβόλου πρὸς νότον, περιβρέχει χερσοννησώδη σχεδὸν χώραν εἰς περίμετρον 45 μιλίων περίπου, περικυκλουμένην πανταχόθεν ὑπὸ ὄρεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχει εὐμεγέθης κοιλάς, συνιστώσα τὴν πεδιάδα, καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ πρὸς μεσημβρίαν ὄρους ἐξαπλοῦται ἡ κωμόπολις Λειβησίων. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι κατάφυτος ἀπὸ ἀμπέλους, συκᾶς, πίνους, πετέας, καὶ ἄλλα ἄκαρπα καὶ κάρπιμα δένδρα, καὶ περιέχει τοὺς ἀμπελώνας τῶν Λειβησιανῶν, ὅπου συνήθως κατοικοῦσι τὸ θέρος. Στερεῖται ἕως ῥέοντος ὕδατος, καὶ διὰ τοῦτο ὑπάρχουσι φρέγτα, ἀναδιδόντα ἐκ βάθους ὄργυων 15 — 22 πόσιμον ὕδωρ.

Τὸν χειμῶνα τὰ ἐκ τῶν πέριξ ὄρεων καταρρέοντά ὀμβριμα ὕδατα, καὶ χεῖμαρρός τις καταρρέων ἐκ τῶν ὑπάρχειν τοῦ πρὸς ἀνατολὰς κειμένου ὑψηλοῦ ὄρους, ὅπερ εἶναι ὁ Κράγος τοῦ Στράβωνος, ἀπολήγων εἰς τὰς ἑπτὰ ἄκρας (sette Capi), συρρέουσιν εἰς τὸ βορειοδυτικὸν τῆς πεδιάδος μέρος ὡς τὸ χθαμαλότερον, καὶ

λιμνάζοντα εκεί καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα συγχωνεύονται εἰς ὑπογίους καταβόθρας, καλουμένας ὑπὸ τῶν ἐντοπίων *χάρωντας* (δ). Ἐὰν ἕνεκα πολυμοβρίας σταθῶσι τὰ ὕδατα μέχρι Μαΐου, γεννῶνται ζωῦφια ἐν αὐτοῖς καὶ μικρὰ βατράγια, τὰ ὅποια μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ὑδάτων σήπονται, καὶ ἀναδίδεται τὸ ἐλώδες μίασμα, παράγον πυρετοὺς ἐνδημικούς διαλείποντας καὶ κακοήθεις. Τὰς ὑπὸ τῶν ὑδάτων τούτων πλημμυρουμένας καὶ ἕνεκα τούτου μὴ γεωργουμένας τὸν χειμῶνα ἀρούρας ταύτας καλοῦσιν οἱ ἐντόπιοι *Μινας* καὶ *ἀργαῖς* (δηλ. ἀργαῖς γαίας, μὴ γεωργουμένας). Διὰ ταῦτα εὐλόγως πᾶν εἰκοτολογεῖται ἡ παραγωγή τῆς λέξεως Λειβήσιον ἐκ τοῦ Λεῖβειν-Λειβὰς-Λειβάσιον-Λειβήσιον ὡς καὶ τὸ Λειβάδιον-Λειβήθρον. Καὶ ὁ κάτοικος Λειβησιανός.

Τὸ Λεβήσιον κατοικεῖται ὑπὸ 550 οἰκογενειῶν χριστιανῶν, οἰκούντων συνοικίαν ἀμιγῆ πάσης ἄλλης φυλῆς. Τὸ δὲ ὅλον τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων δὲν ὑπερβαίνει τὰς τρεῖς χιλιάδας ἀτόμων. Τῷ 1852 γενομένης ἀπογραφῆς τῶν οἰκογενειῶν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Πισιδίας, εὐρέθησαν 450 οἰκογένειαι. Καὶ ἡ ἀπογραφή τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ τοῦ 1840 παριστᾷ τετρακοσίας οἰκογενείας (χανί) εἰς τὰ περίξ τῆς πεδιάδος ἀπέναντι τῆς χριστιανικῆς συνοικίας εὐρηνται πέντε χωρία τουρκικὰ ἀριθμοῦντα 400 — 450 οἰκογενείας τουρκικὰς, καὶ ἀπέχοντα 1)4 ὥρας μέχρις 1)2, δηλ. ἴσην μὲ τὸ πλάτος καὶ μήκος τῆς πεδιάδος ἀπόστασιν.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ τόπου ἠδύνατο ν' αὐξήσῃ περισσότερο, ἐὰν δὲν συνέβαινον μετοικεσίαι. Πολλοὶ νέοι ἀπερχόμενοι εἰς ἀλλοδαπὴν πρὸς ἐξάσκησιν τῆς τέχνης των (ὡς κατωτέρω ρηθήσεται), νυμφεύονται ἀλλαχοῦ, καὶ τοιοῦτοι εὐρηνται πολλοὶ εἰς τὰ περίξ Ἡλιουπόλεως, Σμύρνης καὶ Μαγνησίας.

2. Μέχρι τοῦ 1845 Γραμματοδιδασκάλος τις καὶ ἱερεὶς τινες ἐδίδασκον ἐν χαμογείῳ οἰκίᾳ, παρακειμένη εἰς μίαν τῶν

ἐκκλησιῶν, ἀριθμὸν τινα παιδίων τὰ Κοινὰ λεγόμενα *Γράμματα*. Ἀπὸ τοῦ 1845 ἤρξατο ἡ διδασκαλία Ἑλληνικῶν μαθημάτων, τὰ ὅποια δὲν ὑπερέβησαν τὸν Λουκιανόν. Καὶ μόνον ὁσάκις ἄπορός τις ξένος εἶρχετο ἐπαγγελλόμενος τὸν διδάσκαλον, καὶ διέμενε χρόνον τινὰ μὲ εὐτελῆ μισθόν, ἐδίδασκετο πᾶν ἀτάκτως ἡ Γραμματικὴ ἄνευ σπουδαίου ἀποτελέσματος. Ἡ διδασκαλία συνήθως περιωρίζετο εἰς τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν καὶ ἀριθμεῖν, καὶ ὁ ἀναγινώσκων τὰ κολυβογράμματα ἐθεωρεῖτο *ξεσοχολισμένος* λογιώτατος, καὶ τῷ πύχοντο τὴν εὐχὴν «καὶ παππᾶς». ἤτις ἐσήμαινεν ὅτι μόνον ὁ παππᾶς ἔχει ἀνάγκην γραμμάτων τὰ δὲ περισσώτερα τούτων ἐθεωροῦντο περιττὰ εἰς αὐτούς ἀπὸ τοῦ 1845 μέχρι τοῦ 1848 ἐδίδαξεν ἰδιωτικῶς μὲ σύστημα προσεγγίζον εἰς τὸ σημερινόν ὁ ἐντόπιος Παυλῖνος Ἰωαννίδης. Κατὰ δὲ τὸ 1848 παρουσιάζεται νέος Λειβησιανός Μιχαήλ Ι. Μουσαῖος καλούμενος, ὁ ὅποιος βραδύτερον μεταποιήσας τὴν δημοσίαν οἰκίαν εἰς Σχολεῖον ἀλληλοδιδασκτικόν, εἰσήγαγε τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον, καὶ τῷ 1864 δι' ἐπιμελείας αὐτοῦ τούτου τοῦ διδασκάλου ἐκτίσθη ἡ νῦν ὑπάρχουσα Σχολή. Διὰ τῆς παρακινήσεως αὐτοῦ τούτου τῷ 1866 ἐστάλησαν κατ' ἀρχὰς τρεῖς νέοι εἰς Ἀθήνας, καὶ τὸ παράδειγμα τούτων ἠκολούθησαν κατόπιν καὶ ἄλλοι, καὶ ἔκτοτε ἀριθμοῦνται εἰς δεκαεπτὰ οἱ εἰς Ἀθήνας μεταβάντες σπουδασταί, ἐν οἷς καὶ τέσσαρα κοράσια.

Ὁ Μουσαῖος ἐδίδαξεν ἐπὶ δεκαεξέτη εἰς ἀλληλοδιδασκτικόν καὶ Ἑλληνικόν Σχολεῖον ἀναμιξ, καὶ μόνον τῷ 1869 διηρέθη ἡ ὑπηρεσία διορισθέντος ἰδιαιτέρου ἀλληλοδιδασκάλου, καὶ τῷ 1870 παρητήθη ἀφῆς εἰς τὴν Σχολὴν δύο μαθητὰς του τὸν μακαρίτην Α. Σπανόν, ὅστις παρεῖχε χρηστὰς ἐλπίδας, ἀλλ' ὁ πρόωρος θάνατος μετὰ δύο ἔτη ἔκοψε τὸ νῆμα τῆς πολυτίμου ζωῆς του, καὶ τὸν Σταματιάδην, ὅστις δυστυχῶς ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῶν εὐπόρων συγγενῶν του ἐναντίον τῆς κοινῆς ἀποδοκιμασίας.

Ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις σπουδαστῶν Λειβησιανῶν εἰς σπουδὰς τακτικῶς ἔλαβε κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος τὸ διδακτορικὸν δίπλωμα τοῦ Ἰατροῦ, ὁ Κύριος Βασίλειος Κ. Σαράφης, νέος διακεκριμένης εὐφυΐας καὶ φιλοπονίας εἰς ἄλλο διατρέγει τὸ τρίτον ἔτος ἐν τῷ πανεπιστημίῳ σπουδάζων ἐπίσης τὴν Ἰατρικὴν, ὁ δὲ μακαρίτης Α. Σπανὸς ἔφερεν ἀπολυτήριον Γυμνασίου οἱ δὲ λοιποὶ διατρέχουσι τὰς τάξεις τῶν Γυμνασίων καὶ τινες τὰς τῶν Σχολείων, τινες δὲ καὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὸ ἐμπόριον ἀποφοιτήσαντες ἐκ τῆς πρώτης καὶ τρίτης τάξεως. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἐξαίρεσι δύο ἢ τριῶν οἱ λοιποὶ κυνηγοῦν ἄνεμον, δαπανῶντες 80—90 λίρας ἐτησίως εἰς ματαίαν πολυτέλειαν, καὶ ἐπανερχονται περυσιωμένοι οἰηματῖαι, ἐπαγγελλόμενοι γινῶσιν ὧν οὐκ ἴσασιν. Ἐντεῦθεν ἡ ἡμιμάθεια ἤρξατο καταλαμβάνουσα τὴν θέσιν τῆς ἀμαθείας, καὶ ἐκείνη ὡς καὶ αὕτη πολέμιος τῆς κοινῆς προόδου.

Ὁ Μουσαῖος παραιτηθεὶς τῷ 1870, χηρευούσης τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς, ἠναγκάσθη νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς αὐτὴν τῷ 1872. Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου τούτου ὑπῆρξε διηνεκῆς πάλη κατὰ τῆς ἀμαθείας ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ εὐτελεστάτου μισθοῦ 1500 γροσίων κατ' ἔτος, ἠδυνήθη ἐναντίον τῆς ἐνισταμένης ἀμαθείας καὶ μυρία προσκόμματα ἀντιταξάσης νὰ διατηρήσῃ καρποφόρον σχετικῶς τὴν ἐκπαίδευσιν ἐπὶ εἴκοσι κατὰ συνέχειαν ἔτη. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς παγίσεως καὶ παρατάσεως αὐτῆς διὰ πολλῶν ἐπιφελοῦν μέτρων καὶ κανονισμῶν καὶ διὰ τῆς ἐκλογῆς καταλλήλων διαδόχων ἐπρονόησεν ὅσον ἐνῆν, ἂν καὶ δὲν ἐπέτυχε πληρέστατα εἰς τὰ πατριωτικά του σχέδια, ἐν τούτοις ὅμως οἱ σύγχρονοι δὲν ἐξέτιμησαν τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἀνδρός. Ἰδωμεν ἂν οἱ μεταγενέστεροι θὰ ἐκτιμήσωσι τὰς ἐκδουλεύσεις του.

Ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ Σχολὴ ἀριθμεῖ σήμερον διακοσίους μαθητὰς, ἐν οἷς 40 κοράσια, καὶ ἡ ἑλληνικὴ 55 ἐν οἷς πέντε κοράσια. Τὸ οἰκοδόμημα τῆς Σχολῆς εἶναι διηρημένον εἰς τρία δωμάτια, ὧν τὸ ἐν τὸ

μέγιστον εἶναι τὸ διδακτήριον τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ, τὰ δὲ δύο χρησιμεύουσιν ὡς ἑλληνικόν. Αἱ διαστάσεις τῶν διδακτηρίων δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς εἰς τὴν πληθὺν τῶν μαθητῶν. Τοῦτο δὲν προῆλθεν ἐξ ἀπρονοησίας τοῦ ἐπιστατήσαντος εἰς τὴν οἰκοδομὴν διδασκάλου, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαίων χρημάτων, δι' ἣν ἤθελε μὲ ὀλίγας δαπάνας νὰ ἐπαρκέσῃ καὶ εἰς τὰ δύο Σχολεῖα. Τὸ ἀλληλοδιδασκτικὸν ἔχει χωρητικότητα 150 μαθητῶν, ἕνεκεν ὅμως τῶν συχνῶν ἀπουσιῶν ἐπαρκεῖ εἰς διακοσίους. Τὰ ἑλληνικὰ δωμάτια ἔχουσι χωρητικότητα 70 μαθητῶν. Ἡ Σχολὴ χρῆζει πλείστων βελτιώσεων, ἀλλὰ στερεῖται *παρτὸς μέσου*.

Ἐν τῷ ἀλληλοδιδασκτικῷ ἡ μέθοδος δὲν εἶναι ἐντελῶς ἐφηρμοσμένη δι' ἀπειρίαν καὶ ἀμάθειαν τοῦ διδάσκοντος. Ἐν δὲ τῷ ἑλληνικῷ διαιρουμένῳ εἰς τέσσαρας τάξεις διδάσκονται τὰ ὀρισμένα μαθήματα κατὰ τὸ πρόγραμμα τῶν ἑλλ. Σχολείων τῆς Ἑλλάδος ἐξαίρεσι τῶν Γαλλικῶν καὶ Λατινικῶν, καὶ ἀνάγνωσις δὲ καὶ γραφὴ Τουρκικῆ. Ὅσοι ἀποφοιτήσαντες ἐντεῦθεν μετέβησαν εἰς Ἀθήνας, ἐξετασθέντες ἐγένοντο δεκτοὶ ἐν τοῖς Γυμνασίοις.

Τὸ ἑλληνικὸν Σχολεῖον κατ' ἀρχὰς (1848) ἦτο τμήμα τοῦ ἀλληλοδιδασκτικοῦ ἐξ εὐαριθμῶν (15—20) μαθητῶν προίοντος δὲ τοῦ χρόνου πύξῃσεν ὁ ἀριθμὸς μέχρις 60—70. Σήμερον ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς 67 ἐγγραφέντας καὶ 55 τακτικούς, ὧν οἱ 8 κοράσια ἡ ἀριθμητικὴ αὐτὴ αὐξήσις δεικνύει μὲν ἀνάπτυσιν τινα τῆς εἰς τὰ γράμματα κλίσεως τῶν κατοίκων, ἡ τακτικὴ ὅμως φοίτησις μέχρις ἀποπερατώσεως τῶν ἐδῶ διδασκομένων μαθημάτων εἶναι σπάνιον φαινόμενον. Ἐκ τῶν 74 φέρ' εἰπεῖν μαθητῶν τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὸ ἑλληνικὸν κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος (1873) ἔμειναν 34, τῶν 40 ἀποφοιτησάντων εἰς τὰς τέχνας ἀλλεπαλλήλως, καὶ ἐνός μόνου εἰς Ἀθήνας. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει πάντοτε ὥστε ἐπὶ ἑκατὸν μαθητῶν μόλις 2 ἢ 3 ἐνίοτε σπουδάζουσιν ὀλόκληρον τὴν Γραμματικὴν.

Μέχρι τοῦ 1854 ἡ διδασκαλία ἐμισθοῦτο

ιδιωτικῶς. Καὶ ἂν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ δῆμος ἀνέλαθε τὴν δημοσίαν μισθωσιν, τοῦτο ὑπῆρξε μέτρον ἐφήμερον ἀπὸ δὲ τοῦ 1864, ὡς φησὶ ἡ Σχολή, εἰσήχθη ἡ δημοσία ἐκ παιδείας, ἀλλ' ἀκόμη δὲν ἐπαγιάθη, καὶ ἐν μέρει μένει προβληματική. Ἡ Σχολή οὐτε περιουσίαν ἔχει, οὔτε ἰδίους πόρους, οὐτε πρὸς φόρους, οὔτε, οὔτε τίποτε! Ὁ κατὰ τὸ 1862 ἐκδοθεὶς Ἐθνικὸς Κανονισμὸς ἐπὶ τῆς μισθοδοσίας τῶν ἀρχιερέων ἐκάνεισε τὰ δημοτικά δικαιώματα ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ἅτινα εἰσὶν αἱ τυχεραὶ πρόσοδοι τῆς Σχολῆς, ἀλλὰ καὶ ταύτας κατεχράσθη ἐνίστε ἡ φαυλότης τῶν προϋχόντων, ἀναλώσασα εἰς μισθοὺς τοῦ ἀρχιερέως, οἵτινες ἀκόμη δὲν ἐτακτοποιήθησαν ὡς πρὸς τὴν κανονικὴν εἰσπραξίν, καὶ εἰς ἄλλας κινῆσας χρείας. Τῷ 1870 ἀπεφασίσθη ἡ συγχώνευσις τῶν εἰσοδημάτων τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν εἰς ἓν κοινὸν Ταμεῖον, διευθυνόμενον ὑπὸ ἐξαμελοῦς «Ἐφορίας τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Σχολείων Λειβησίου.» Τὸ σύστημα τοῦτο διετηρήθη μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἀλλὰ νῦν πολεμεῖται ἀπὸ τὴν μίαν ἐνορίαν, ἥτις δὲν ἀνέχεται νὰ διευθύνωσι τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐκκλησίας τῆς ἄλλων ἐνοριῶν κάτοικοι (!), οὔτε θέλει νὰ μισθῶν δημοσίᾳ ἑλληνικὸν Σχολεῖον! Ἡ ἐνστασις αὕτη ἐπολεμήθη ἀπὸ τοὺς ἐχέφρονες, καὶ τὸ ζήτημα ἀνεβλήθη εἰς τὴν ἔλευσιν τοῦ περιμενομένου ἀρχιερέως. Ὁ μισθὸς τοῦ Ἑλληνοδιδασκάλου εἶναι γρόσια 6000, τοῦ ἀλληλοδιδασκάλου 4000.

Παρθεναγωγεῖον ιδιωτικῶς διετηρήθη ἐπὶ ἓν καὶ ἥμισυ ἔτος, καὶ ἔπειτα διελύθη δ' ἑλλησιπν πελατείας ἰκανῆς νὰ μισθῶσιν διδασκάλισαν. Διὰ τὴν αὐτὴν οἱ κάτοικοι ἀρκούντως ἐγνώρισαν τί ἐστὶν ἐκπαίδευσις, ἡ τῶν κορασιῶν ὅμως ἀγωγή θεωρεῖται τέως μικροῦ λόγου ἀξία, ἐνῶ συνάμα φιλονεικεῖται τὸ δημοσίον σύστημα τῆς ἐκπαίδευσως. Διὰ τοῦτο ἡ ληξὶς ἐκάστου ἔτους σχολικοῦ συνεπάγει στάσεις καὶ διχονοίας μεταξὺ τῶν κατοίκων, τῶν μὲν δισχυριζομένων ὅτι δημοσία πρέπει νὰ διατηρηθῆ ἡ ἐκπαίδευσις ἀμφοτέρων τῶν φύλων, τῶν δὲ διατεινομέ-

νων ὅτι ἕκαστος ἰδίᾳ ὀφείλει νὰ πληρώνη ὑπὲρ τῆς ἐκπαίδευσως τῶν τέκνων του! Οἱ δεῦτεροι δυστυχῶς εἰσι πλείονες τῶν πρώτων ἀλλὰ καὶ οἱ φιλόπταιχοι οὗτοι καταχρῶνται τῆς δημοσιότητος, ἀπαιτοῦντες τὰ πάντα δημοσία, χωρὶς νὰ συνεισφέρωσιν οὔτε αἱ εὐποροὶ ἀκόμη ὑπὲρ τῆς Σχολῆς τὰ ἐπιβαλλόμενα δίδακτρα, ἐνῶ φείδονται συνάμα καὶ τῆς ἀγορᾶς τῶν διδασκτικῶν βιβλίων καὶ τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων πρὸς διδασκαλίαν! Ἐνεκα τῶν διαφωνιῶν τούτων μαρτυροῦντων ἀβελητήριαν καὶ ἀπειροκαλίαν τῶν κατοίκων, συνέθη πολλάκις ν' ἀργήσωσι τὰ Σχολεῖα ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς μῆνας μεχρὶσσοῦ δρισθῆ ἡ πορεία αὐτῶν. (Τοιαύτη διακοπή οὐδέποτε συνέθη ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Μουσείου) Καὶ ὅπερ χειριστον, κατ' ἔτος εἰσὶν ὑποχρεωμένοι νὰ σχηματίζωσι νέους Κανονισμοὺς, οἵτινες δὲν ἠδυνάθησαν νὰ θέσωσι φραγμὸν εἰς τὰς ἰδιοτελείας τῆς Κοτζαβασικῆς σπείρας καὶ εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ ἀπειροκάλου ὄχλου, ὅστις τυρλῶς καὶ ἐναντίον τοῦ συμφέροντός του ἄγεται καὶ φέρεται, ἐνισχύων τοὺς λυμεῶνας του, καὶ διώκων τοὺς σωτήρας του! Πρὸς δὲ τούτοις οἱ πλείους τῶν κατοίκων, ἀνήκοντες εἰς τὴν τάξιν τῶν τεχνιτῶν, ἀρκοῦνται εἰς τὴν ἐμάθεισιν τῆς ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐκτιμῶσι τὴν πρόσodon, καὶ οὔτε τὴν ἐννοῦσιν. Ὁ παῖς σπανίως φθάνει τὸ 45ον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐν τῇ Σχολῇ. Συνήθως ἀποφοιτῶσι δεκαέτης καὶ δωδεκαέτης παῖδες, ἐν οἷς φυσικῶ τῷ λόγῳ οἱ καρποὶ τῆς διδασκαλίας ἀπόλλυνται ματαίως καὶ ἀνωφελῶς! Καὶ ἐν τούτοις ὁ τόπος ἔχει ἀνάγκην ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνὸς νηπιαγωγείου, ἐνὸς ἀλληλοδιδασκτικῶν καὶ ἐνὸς ἑλληνικοῦ Σχολείου, καὶ ἐνὸς Παρθεναγωγείου ἀλλ' ὅλα ταῦτα σήμερον ὑποχρεοῦται ν' ἀναπληροῖ ἡ ὑπάρχουσα Σχολή, διότι οὐχὶ μόνον πόροι, ἀλλὰ καὶ θέλησις δὲν ὑπάρχει ὑπὲρ παγίωσως καὶ ἐπεκτάσεως πῆς ἐκπαίδευσως!

Ἐν ταῖς προλαβοῦσιν ἔτεσιν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγραφομένων ἐν ταῖς μαθητολογίαις καθ' ὅλον τὸ ἔτος δὲν ὑπερέβαινε τοὺς 220, ἐνῶ

σήμερον ὑπερβαίνει τοὺς 300 καὶ τοῦτο οὐχὶ διὰ τὴν διαμονὴν τῶν μαθητευόντων, διότι ἡ ἡλικία εἶναι ἡ αὐτῆ, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ 7 μέχρι τοῦ 10—13 καὶ σπανίως ἀπὸ τοῦ 14—15 ἔτους. Τοῦτο ἀποδεικνύει αὐξήσιν πληθυσμοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ ζήλου τῶν κατοίκων.

Κοντὰ εἰς τὴν ἀπειροκαλίαν τοῦ ὄχλου, τὴν φαυλότητα καὶ ἰδιοτελείαν τῶν ἐν ταῖς πράγμασιν, ἅτινα εἰσι τὰ οὐσιώδη προσκόμματα τῆς κοινῆς προόδου, δύο ἀκόμη προσκόμματα ἄξια λόγου ἐνουπάρχουσιν ὡς α') οἱ βαρεῖς φόροι. ὁ τόπος πληροῖται 94 χιλιάδας γροσίων ἐτησίον φόρον (βερκι), 18,850 εἰς στρατιωτικὴν βοήθειαν, καὶ 8—10 χιλ. γροσίων εἰς δεκάτην ἁμέλων. καπνοῦ κτλ. ὡστε ἐν ὅλοις πληροῖται 120—125 χιλιάδες γροσίων ἐτησίως. β') Ἡ ἀποκέντρωσις τῶν κατοίκων. Ἀφ' ὅτου ἀνεπτύχθη τὸ ἐμπόριον ἐν Μάκρῃ, ἕκαστος ἐμπορος πολίτης προσπαθεῖ ν' ἀποκατασταθῆ διαρκῶς ἐκεῖ. Ὡστε οἱ σταθεροὶ κάτοικοι τοῦ τόπου διαμένουσιν ὅλον τὸν χειμῶνα ἐν Μάκρῃ, καὶ μόνον τὸν καιρὸν τοῦ θέρους μετοικοῦσι διὰ τοὺς καύσωνας εἰς Λειβήσιον. Ὅσοι δὲ ἔχουσιν ἐδῶ τὰς οἰκογενεῖας των μόνον κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς ἔρχονται προσωρινῶς καὶ ἀπέρχονται. Ἀλλ' ἂν ὑπάρχωσιν ἄνθρωποι, ἐξ ὧν ὁ τόπος δύναται νὰ ἐλπίσῃ βελτίωσιν, οὗτοι εἰσὶν οἱ μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι, ἥτοι οἱ ἐμποροὶ, οἱ ὅποιοι ὅμως διαμένοντες ἐν Μάκρῃ φροντίζουσι περὶ τῶν ἰδίων, καὶ ἀφίνοσι τὰ ἐν Λειβησίῳ εἰς τὴν διάκρισιν τῆς ἀπειροκαλίας καὶ φαυλότητος. Ἐνίοτε παροδικῶς ποιοῦνται λόγον περὶ τῶν ἐν Λειβησίῳ, καὶ μόνον χάριν ἐλευνολογίας ἢ παιδείας. Ὁ μόνος πολίτης, οὐτινος ὁ ζῆλος μένει ἀπαραιμείωτος, καὶ ὅστις παλαίει πρὸς τὰς ἀντενεργείας τῆς φαυλότητος, εἶναι ὁ διδασκάλος Μουσαῖος, ἀλλ' «Ἐὰρ χελιδὼν οὐ καθίστησι μία.»

Τὸ Λειβήσιον πολιτικῶς ὑπόκειται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μέντεσε, ὑπαγομένην εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Νομοῦ Σμύρνης. Ἐκκλησιαστικῶς δὲ ὑπάγεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πισιδείας. Διὰ τοῦτο ὁ Πισιδείας τιτλοφορεῖται «Μητροπολίτης Πισιδείας ὑπέροτος καὶ

ἐξάρχος Σίδης, Μυρέων, καὶ Ἀτταλείας, καὶ Μικρᾶς Ἀντιοχείας (1).»

Ἡ Δημαρχία (Καιμακαμία) Μάκρης (Μέτρι Καζασί) περιλαμβάνει τὸν ἄλλοτε λεγόμενον Πισκαζᾶν, καὶ περιέχει 73 χωρία, ὧν τὸ πολυπληθέστερον εἶναι τὸ Λειβήσιον, ὅπερ ἐστὶ τὸ μόνον χριστιανικὸν πόλισμα μετὰ τῆς Μάκρης. Αἱ ἀρχαῖαι Λυκακαὶ πόλεις Ξάνθος, Τόταρα, Τλειςός, Πάταρα, Μύρα, εἶναι ἐρείπια ἐλεεινά, ὅπου φαίνονται ἀθλίων χωρικῶν καὶ ποιμένων σκηναὶ καὶ καλύβαι! Ἡ νῆσος Μεγίστη (Καστελλόριζον) καὶ τὸ Λειβήσιον εἶναι τὰ λείψανα τῶν ἀρχαίων Λυκείων. Ὅλα τὰ χωρία κατοικοῦνται ἀπὸ Τούρκους γεωργοὺς καὶ ποιμένας, ὧν ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ κατάστασις εἶναι ὀπισθοδρομικὴ καὶ χείρων τῆς ἡμετέρας.

γ) Ἐπιτηδεύματα τῶν Λειβησιανῶν εἰσὶν αἱ βίναυσοι τέχναι, γανωτική, ὑποδηματοποιία, σιδηρουργία, οἰκοδομικὴ, ἥτοι κτιστικὴ καὶ πελεκανικὴ, χρυσοῦκῆ, ραπτικὴ, κηπουρικὴ. Ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς (τὸ 1(3) εἰσὶν οἱ γαῖωται (Καλαϊτζήδες), ζῶντες βίον πλάστητα, καὶ ἀποδημοῦντες εἰς τὰ πέριξ Ἀιδινίου, Μαγνησίας, Φιλαδελφείας, Καραχισαρίου κλπ. ἐπὶ 5—6 καὶ 7 ἔτη κατὰ συνέχειαν, ὅπου ζῶντες ἐν μεγίστῃ ταλαιπωρίᾳ, ὡς ἐπαίται, ἀφοῦ κερδήσωσι 5—10 χιλιάδας γροσίων, ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰς οἰκογενεῖας των, καὶ διαμείναντες οἰκαδε τρεῖς μῆνας, ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὰ μέρη τῆς ἐργασίας των. Εἰς μάστορες, καὶ τρεῖς ὑπάλληλοι σχηματίζουσιν ἐν ἐργαστήριον. Ὁ εἰς τῶν ὑπαλλήλων λέγεται μαχαλετζῆς, ὁ δεύτερος κάλφας, καὶ τρίτος μαθητής ὁ μάστορ ἔχει ἔργον τὴν κασαιτέρωσιν τῶν χαλκίνων σκευῶν, τὰ ὅποια ὁ μαχαλετζῆς συνάγει, καὶ ὁ κάλφας καθαρίζει δι' ἰσχυρᾶς πιέσεως τῶν ποδῶν του ἐν ἰδιαιτέροις βοθρίοις, καὶ διὰ ξέσεως τοῦ ἰσίου ὁ μαθητῆς ὑπηρετεῖ τὴν ἐταιρίαν, φροντίζων περὶ τροφῆς, καὶ περιποιούμενος τὸν ἵππον. Ἀφοῦ ἐργασθῶσιν εἰς πολλὰ χωρία, τὸ φθι-

(1) Ἡ τελευταία αὕτη κεῖται πλησίον τῆς Σπάρτης καλουμένη τανῦν Οὐλοῦ-πόρολου.

νόπων παύσει την εργασία, και ο Μαχαλετζής ως εισηγούμενος συνάγει τα όφειλόμενα (βερεσέδια). Άφου δε συναχθή το ποσόν, το διανεμούν εις μερίδας ύπολογιζόμενας εις παράδες· ούτως ο μάλιστα λαμβάνει 40—50 παράδες, ο μαχαλετζής 40, ο κάλφας 30 και ο μαθητής 20· εις τρόπον ώστε η διανομή γίνεται εις μέρη ανάλογα των αριθμών 50, 40, 30, 20, διά της μεθόδου της εταιρίας· όταν η μερίς άναβη εις 3—4 χιλιάδας γροσίων, είναι εύτυχής χρονιά· οι γέροντες καλύτεροι έχουν την επιτηδειότητα να κάμνωσι την διανομήν με κιάμους εύχερως πάνυκαι άπταισως.

Μετά του; γανωτάς έρχονται οι ύποδηματοποιοί, βράπτοντες εν είδος σανδαλιών προς χρήση των Τούρκων, τα όποια κολούσι τσακάλικα, διότι οι χριστιανοί φοροῦσι τα λεγόμενα φραγκοπάπουσα· άποτελοῦσι και ούτοι τον εν τρίτον του πληθους, το δε άλλο τρίτον αποτελοῦσιν οι τέκτονες, και λοιποί τεχνίται και έμποροι, εισί δε εν γένει άπειρόκαλοι τεχνίται. Τα αυτά ρητέον και περι βράπτων και λοιπών τεχνιτών. Ουδεις έστι τέλειος εις το είδος του, αν και ολους σχεδόν τους διακρίνει φιλοπονία και παραδειγματική λιτότης. Η άτέλεια των τεχνών φυσικῶ τῶ λόγω πηγάζει εκ της άπειροκαλίας των αναλισκόντων τα προϊόντα της τέχνης· διά τουτο έκαστος τεχνίτης κανονίζων την εργασίαν του κατ' αναλογίαν της καλαισθησίας του πελάτου του καθίσταται τοιούτος.

Τελευταίοι ως προς την πληθύν έρχονται οι έμποροι· αλλά, περι τούτων γιγνομένου λόγου, άνάγκη να διαλάβωμεν εν συνόψει και περι του Διέμενος Μάκρης.

4. Η Μάκρη επίνειον εν τῶ μυχῶ του δμωνύμου Κόλπου, και επί των έρειπίων της αρχαίας Τελμισσού, είναι έμπορικη συνοικία εκ παντοδαπών κατοικουμένη έμπορων. Πρὸ 30 ετών ητο άσήμαντον τον έμπορίον της, και ολίγοι Ρόδιοι θωμανοί (μανάβηδες λεγόμενοι), με εύκρίτους Λειβησιανούς ησαν οι έμπορευόμενοι εν αὐτῇ· από του 1845 όμως όλονεν συνοικίζεται,

και τώρα έστολισθη με εύρυχώρους αποθήκας και ολίγας ωραίαις οικίας· έχει νεόδμητον ναόν των ορθοδόξων, και Σχολειον με ολίγα παιδία· άμφότερα όφειλονται εις την πρωτοβουλίαν και επιμέλειαν του μακαρίτου Άντωνίου Καράβα, οστις τῶ 1864 διατρέθων χάριν έμπορίας ενταῦθα ενήργησε και συνεχέντρωσε τας ενεργείας των κατοίκων· και έγινε αιτία της εκ βάθρων ανεγέρσεως του κομπού ναού και του Σχολειου. Υπάρχει δε και τζαμίον με Μιναρέν. Υπάρχουσι τριακόσιαι περίπου αποθήκαι (μπαζεία), αι όποια χρησιμεῦουσι συνάμα και ως κατοικίαι οικογενειών, και εξ αυτών 100 ανήκουσιν εις θωμανοὺς και διακόσιαι εις χριστιανούς.

Τα προϊόντα της περιχώρου, συνιστάμενα εις βαλανίδια, σπασμία, σίτον, κριθήν, άραβόσιτον, κηρόν, μαλλία, κλπ. εξαγονται από την Μάκρην, δι' ης εισάγονται επίσης και τα χρήσιμα διά την κατανάλωσιν της περιχώρου έμπορεύματα της Ευρώπης, τα όποια προμηθεύει η αγορά της Σμύρνης. Η άνοδια είναι πρόσκομμα μέγα εις την αύξησιν της εξαγωγῆς· αν και ο τόπος εκαλλωπίσθη όπωσοῦν, και ηύξησαν τα κεφάλαια, το ποσόν της εξαγωγῆς και εισαγωγῆς ούδαμῶς ηύξησε. Διότι η γεωργία ούδαμῶς ηύξησεν, η καλλιέργεια δεν έβεβλιώθη, και η συγκοινωνία του έσωτερικου δεν εκτεινεται πέραν του Καραγατζίου, επαρχίας του Πουλδουρίου· ο εξαγόμενος σίτος δεν υπερβαίνει τας 250—300 χιλιάδας κοιλὰ, οὔτε η βάλανος τα 25—30 χιλιάδας καντάρια. Το σπασμίον 10—15 χιλιάδες κοιλὰ, και τα λοιπα είναι μικροῦ λόγου άξια.

Η εν Μάκρην χριστιανική Κοινότης συνιταται κατὰ το πλείστον μέρος από τους Λειβησιανούς έμπορους. Δεν λείπουσιν όμως έκαστοτε και άξιοι λόγου δμογενεις η και Ευρωπαίοι έμποροι παρεπίδημοι. Οι Χριστιανοί διακρίνονται επί φιλοκαλία. Κατὰ το παρελθόν ετος (1873) ο εξ Άθηνών ελθὼν διδάκτωρ της Ιατρικῆς Κύριος Βασίλειος Κ. Σπράρης έγινε πρωταίτιος της συστάσεως άναγνωστηρίου υπό την Έπωνυ-

μίαν «Τελμιστός», όπου ο φιλόπονος οὔτος νέος άπαγγέλλει έκαστοτε σοφὰς άγορεύσεις περι διαφόρων επιστημονικῶν άντικειμένων εν αὐτῶ εύρίσκονται και εφημερίδες άξια λόγου ελληνικαί και Γαλλικαί.

Το κλίμα της Μάκρης ενεκατων πολλῶν τελμάτων καθίσταται νοσηρόν, και το θερος οι άφόρητοι καύσωνες, και το ελῶδες μίσημα παράγον πυρετούς διαλείποντας και ενίοτε κακοήθεις αναγκάζουσι τους κατοίκους να μετοικῶσιν οι μεν εις Λειβήσιον, οι δε εις Ρόδον. Μία πατρική κυβέρνησις ηδύνατο να βελτιώση τον τόπον· οσαύτως και η εύρεϊα και καρποφόρος πεδιάς της Μάκρης ηδύνατο να αποβῆ κερποφοροτέρα, εν διωχετετετο διά διώρυγος το ημισυ του Ξάνθου (ποταμου του Σκέ) απέχοντος εξ ωρας η διώρυξ αυτη ηδύνατο να άρδεύη την πεδιάδα και τας μεταξυ κερποσωμένας γαίας, και να διοχετεύη ζυλείαν από τα μεταξυ δάση· πολλάκις έγινε λόγος περι της επιρηΐσεως ταύτης, άλλ' ο ύπολογισμός της δαπάνης (διότι απαιτοῦνται δέκα χιλιάδες λίραι), ματαιοί τας συνδιασκέψεις των εντοπιῶν έμπορων.

Οι Λειβησιανοί έμποροι διαμένουσι τον χειμῶνα εν Μάκρην, όπου έχουν αποθήκας τινες δε και οικίας. Τινες των έμπορων εισί μεταβατικοί, διαμένοντες συνήθως εις τα τουρκικά χωρία. Το έμπορίον είναι μικρόν, συνιστάμενον εν πρώτοις εις πώλησιν ύφασμάτων, κατὰ δεύτερον λόγον εις δάνεια η προπληρωμὰς επί ώρισμένων προϊόντων, και κατὰ τρίτον εις ζυλείαν οικοδομησίμον και καύσιμον. Το τελευταίον είδος έπαθεν εκ των δασονομικῶν διατάξεων· εν μόνον κατὰστημα των εντοπιῶν διατρεῖ τακτικῶν άνταπόκρισιν μετά της Σμύρνης, το των αδελφῶν Σαράφη.

Το σύστημα της προπωλήσεως (Σελάμ), καθ' ο ε έμπορος πρὸ της συγκομιδῆς ηγόραζεν ώρισμένον ποσόν προϊόντος επί ώρισμένη τιμῆ, και εν περιπτώσει μη αποδόσεως εδικαιούτο να χρεώση τον όφειλέτην εις την άξίαν του συμπεφωνημένου προϊόντος κατὰ την τρέχουσαν τιμῆν, κατηργήθη

δι' ειδικου νόμου της Κυβερνήσεως. Πρὸ δύο ετών οι θωμανοί εκίνησαν άγωγήν κατὰ των έμπορων επί λογαριασμοῖς τοιαύτης φύσεως, και ο Μουτσαρίφης Μεντεςε κατὰ διαταγήν του Βαλη Άιδινίου ελθὼν συνέστησεν ειδικῶν επιτροπὴν επί αναθεωρήσεως πεπαλαιωμένων λογαρισμῶν, και ανεθεωρήθησαν τοιοῦτοι λησμοί από 40—12 ετών επί βλάβῆ των έμπορων. Εκ τούτων έπαθον επισιθητῶς τα κέρδη του έμποριου της Μάκρης.

Η γεωργία και κτηνοτροφία είναι κληροδότημα των Θωμανων. Έσχάτως οι χριστιανοί επεδόθησαν εις αγοράς γαιων, τας όποιαις όμως εργάζονται Τούρκοι. Αι Θωμανίδες ύφαινουσιν εν Λειβησιῶ τάπητας στερεοῦς και ωραίους (σιτζατέδες). Και όμως οι Χριστιανοί αποφεύγουσι την επικερδῆ ταύτην εργασία, η όποια εις χείρας αυτων ηδύνατο ν' αποβῆ άξια λόγου βιομηχανία· την αποφεύγουσι δε διότι είναι τουρκική· ως και οι Τούρκοι αποφεύγουσι την ύφαντικῆν, διότι είναι χριστιανική! Αι γυναίκες εν Λειβησιῶ εισιν εργατικώταται, έχουν εν ιδίαν ασχολίαν τον ιστόν και την ηλακάτην· συγκοπιῶσι μετά των άνδρων και συνταλαιπωροῦνται, κομίζουσι εκ των δρέων ζύλα και κλαδία (φρούγανα), προσπαθοῦσαι να ελαττώσωσιν, όσον δυνατόν, τας οικονομικὰς δαπάνας. Είναι λιτοδίαιτοι, και οικονομικώταται. Τα πτωχὰ κοράσια συνεταιρίζονται και κείον ασβεστον, και διά της εργασίας κερδίζουσι τας προίκας των.

Μεγάλοι κεφαλαιοῦχοι δεν υπάρχουν εν δῶ. Το μεγαλύτερον χρηματικὸν κεφάλαιον είναι 4000—4500 λίραι. Τοιοῦτοι κεφαλαιοῦχοι υπάρχουν 5—6 έχοντες και ακίνητον ιδιοκτησίαν 4000—2000 λιρών. Οι λοιποί έμποροι έμπορευονται με 40—20—30—50 χιλιάδας γροσίων, τοιοῦτοι δε υπάρχουν 45—20.

5. Το Λειβήσιον διαιρείται εις τρεῖς ένορίας, έκαστη των όποιων έχει ίδιον προσετώτα η πρόεδρον (Μουχαρρην), και Δημογέροντας. Το δε προσωπικὸν των Δημογερόνων των των τριῶν ένοριῶν αποτελεί την «Δημογεροντίαν Λειβησιου» ητις έχει ιδίαν τρι-

μελῆ σφραγίδα, τῆς ὁποίας ἕκαστον μέλος κρατεῖ ἕκαστος τῶν τριῶν προσετώτων τῶν τριῶν ἐνοριῶν. Ὁ φόρος διανεμεται ὑπ' αὐτῶν καθ' ὠρισμένον σύστημα ἐκτιμήσεως ἕκαστου ἀτόμου καὶ τῶν κτηματιῶν αὐτοῦ εἰς χιλιάδας. Φέρ' εἰπεῖν δ' ἐγγαμος ἐκτιμᾶται εἰς μίαν χιλιάδα, ὁ ἄγαμος ἀναλόγως τῆς ηλικίας του ἀπὸ 200 μέχρις 800 γροσίων, καὶ εἰς ἰδιαιτέρον βιβλίον καλούμενον Μαλιγίκα (φορολογικὸς πίναξ ἢ κτηματολόγιον) σημειοῦται ἢ μέρει ἐνὸς ἕκαστου πολιτοῦ ἐπὶ παραδείγματος ὁ Πέτρος Παύλου γρ 4000· ὁ στρέμματα ἀμπέλι του γρ. 500· ἐν μαγαζέσιν εἰς Μάκρην γρ. 500· ἐν ἄλλογον 400· μία ἀγγελάδα 50· 50 μέλισσαι 500· ἕνα μουλᾶρι 300· 20 στρέμματα ταρλάς εἰς Μάκρην 250· τὸ ὅλον γρ. 3,200. Ἄφοῦ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκτιμηθῶσι ὅλα τὰ ὄνοματα, προστίθεται τὸ ὅλικόν ποσὸν τῆς ἐκτιμήσεως, καὶ διαιρεῖται τὸ ποσὸν τοῦ φόρου διὰ τοῦ ποσοῦ τῶν χιλιάδων, καὶ λογίζεται κατ' ἀναλογίαν τῶν χιλιάδων ὁ φόρος ἐνὸς ἕκαστου. Ἐάν φέρ' εἰπεῖν ἀναλογίσειεν εἰς τὴν χιλιάδα ἀνά ἕκαστον γρόσια, ὁ εἰρημένος Πέτρος θὰ πληρώσῃ 320 γρόσια. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι πλημμελεῖς, ἀλλ' ἢ κατὰρτήσις αὐτοῦ εἶναι ἐκ τῶν ἀδυνάτων. Ὁ Στρατιωτικὸς φόρος διανεμεται κατὰ τὸ σύστημα τῶν χαρατσίων ἅτινα διεδέχθη· δηλαδή διαιροῦνται οἱ πολῖται εἰς δύο τάξεις, καὶ ἢ μὲν πρώτη πληροῖται ἀνά 30 ἢ δευτέρα ἀνά 15 γρόσια. Οἱ καθυστεροῦντες φόροι ἐγγράφονται εἰς ἰδιαιτέρον βιβλίον Πλάκα καλούμενον. Εἰς δὲ τὸν ἀρχιερέα πληροῖται τὸ Λειβήσιον 8350 γρόσια ἐκ τῶν 41500 τῆς ὅλης ἐπαρχιακῆς ἐπιχορηγήσεως.

6. Ἡ γλῶσσα τῶν Λειβησιανῶν εἶναι καθομιλουμένη Ἑλληνικὴ μιξοθάρβαρος καὶ παρεμφαρμένη. Ἐν τοῦτοις εἶναι γλῶσσα αἰολοδορικῆ· ἰδιώματα δὲ αὐτῆς εἶναι· α') Χρῶνται τῷ θηλυκῷ ἄρθρῳ ἀντὶ τῶν ἀρσενικῶν ἐν τῇ ὀνομαστικῇ οἷον ἢ ἀνδρες· β') Τὰς εἰς ος καὶ ογ καταλήξεις τῶν παροξυτόνων δευτεροκλίτων ὀνομάτων τρέπουσιν εἰς ος καὶ ογ οἷον καλὸς ἀνθρώπου.

γ') Χρῶνται τῷ ν κατακόρως καὶ ὡς ἐφελκυστικὸν καὶ πρὸ συμφώνου, καὶ εἰς τὰ εἰς ι λήγοντα οὐδέτερα ὀνόματα οἷον· λάδι ψουμῖν, ἐπιασῆν τουν κτλ. ὡς καὶ εἰς τὰ εἰς α καὶ υ. δ') Τὰ εἰς μεν πρώτα πληθυντικὰ πρόσωπα τῶν ἐνσργ. ῥημάτων τρέπουσιν εἰς μου· τὰ δὲ εἰς θα παθητικά εἰς σθην καὶ σθεν· οἷον ἔχουμου=ἐχομεν, ἐρχόμουσθην· ε') Τὸν φθόγγον ο καὶ υ προφέρουσιν οἱ καὶ τὸ ε τρέπουσιν εἰς η ἐν ταῖς καταλήξεσι τῶν ῥημάτων, καὶ ἐν πολλαῖς λέξεσιν· οἷον βρούχενον νηρόν=βρόχιον νερόν· ἐγραφης, ἐγραφην ἀντὶ ἐγραφές κτλ.

ς') Τὰ εἰς ιζω καὶ αζω ῥήματα προσφέρουσιν εἰς ινω καὶ αννω· οἷον καθίνω=καθίζω μπάννω=ἐμπάζω κτλ.

ζ') Τὸ ἐφελκυστικὸν ν ὡς καὶ τὸ τελικὸν τῶν λέξεων ν πρὸ τῶν συμφώνων τῶν ἐπομένων λέξεων μεταβάλλουσι ποικιλοτρόπως κατὰ τοὺς κανόνας τῆς γλώσσης οἷον· τουβ-καπιλειαν=τὸν βασιλέα· τμημάμημου=τὴν μάμην μου· τευγζυλάν=τὸν ζυλάν· τουλλακῶν=τὸν λαγῶν. κτλ.

η') Συνειθίζουσι κατακόρως τὴν ἐκθλιψίν, κρᾶσιν καὶ ἀφαίρεσιν.

θ') Εἰς τὴν σύνταξιν προτάττουσι τὸ ῥήμα καὶ ἐπιφέρουσι τὸ ἀντικείμενον οἷον. θέλου-σιν=θέλω-σι· ἔδεραν τουν=τὸν ἔδειραν κτλ.

Χάριν δείγματος μεταφράζομεν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Λειβησιανῶν τὸν ἐξῆς μῦθον τοῦ Αἰσώπου.

Ἐναν Ληουντάρην ἦκει· τοῦ κοιμοῦνταν ἠπουρπάτηξην· ἅνου· εἰς τὸν κουρμίν του· πουντικῶς, κ' ἡσηκῶθην, κ' ἐπιασῆν τουν. Ἡ πουντικῶς ἠπαρεκάλεσῆν τουν νὰ τοῦν ἀφήκῃ, κ' εἶπην τουν πῶς θὰ τοῦν κάμη πολλαῖς χάρες γὰν ἠγλυτώσῃ. Τοῦ λοιπὸν ἠγέλασεν τοῦ ληουντάρην κ' ἐφακῆν τουν. Ἵστερᾶ ἤρτην ἕνα κηρὸς, κ' ἠγλώτισῆν τουν ἢ ποντικός. Γιατὶ ἐπιασῆν τουν οἱ κυνηκί (ἀβτζῆδοι), κ' ἔδωσαν τουν· εἰς ἐναν δηντρὸν μὴ μιλῶν γοῦμεναν γουντρὸν ἠσκονίν, κῆ ἢ πουντικῶς γὰν ἔκουσεν τοῦν ἀναστηναγμὸν κῆ τ' ἀνακούκισμαν τοῦ ληουντάρου· ἤρτην χαμὲν κ' ἔτρωην τοῦ

σκοινὴν ὡςτις κ' ἐκοψῆν του. Κῆ γὰν τοῦν ἔλυσεν εἶπην τουν· Ἐπὸ ἠγέλασες, κ' ἠστημάριτος πῶς γὰν ἠθελα νὰ σοὶ κάμου χάριν. τῶρα τοῦ λοιπὸν εἶδες τοὺς τοὺς πουντικῶς (1)· πῶς ἔχουν κ' ἠκεινοὶ χάριν; ἔτσι νὰ τοῦ ξέρης.

Τοῦ παραμύθην φανηρόντι πῶς ἢ ἀνθρώπους γὰν κάμνει τὴν καλουσύνην νὰ μὴν ἠντρανᾶ μάλου κῆ μικρόν. Γιατὶ λέγει κῆ ἢ Τοῦρκους «οὔματῃκ τὰς πὰς γίκαρᾶ» τάχα ἢ πέτρα ποῦ ἐν πιάννει τοῦ μμάτιν σου, σπάνει κηφάλεν.

Τὰ ἄλλα ἰδιώματα τῆς Λειβησιακῆς γλώσσης εἰσὶ βαρβαρισμοὶ καὶ τουρκισμοί· οἷον· ἠβῶ ἐν τῶν ἀλουκότησα, γιατί εἶχα ταθιν, κ' ὑπῆα κ' ἠγένηκα μουραφᾶς, κ' ἠκετῆρτησα κῆ τοὺς μαρτύρους, κ' ἠγένην χόσημν, κ' ἠβγην τοῦ ἱλάμην. Ἡπογλέττι-σάν τουν κ' ἕκαμήν του ἱκαρίν, κ' ὕστερα ἕκαμήν του ἱνικάριν. X.

(1) * Ἡ πληθυντικὴ αὕτη αἰτιατικὴ εἶναι δωρικῆ· γίνεται δὲ μόνον ἐν ταῖς ὁσυστασίαις οἷον τοὺς πολλὸς=πολλοὺς· τοὺς καλὸς κῆ τοὺς κακῶς=τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς κακοὺς.

ΛΙΣΧΥΛΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ.

* ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΕΜΜΕΤΡΟΣ.

ΥΠΟ Κ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ.

(Συνέχεια.)

Υἴω.

Τίς ἢ γῆ καὶ τί γένος; καὶ τίνα νάπω ὅτι βλέπω ἐδῶ, ἐν πετρῶδῃ δεσμᾷ περιθλίβου δεινῶς;
ἄμαρτίας δὲ τίνας σὲ φθείρει ποιῆ;
νὰ δηλώσης δὲ ποῦ
γῆς ἢ τάλαν· ἐγὼ ἐπλανήθην·

ἀ· ἄ

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Ε'.)

κεντᾶ τις οἶστρος τάλαινάν με πάλιν·
τοῦ ἐγχωρίου Ἀργεῖος εἰδωλον, φεῦ,
τὸν πολυόμματον βλέπω βοσκόν·
ἕμμα δολερὸν ἔχει πάντ' αὐτός.
κι' ἀποθανόντα γῆ δὲν τὸν καλύπτει,
ἀλλ' ἐμὲ τὴν ἀθλίαν
καὶ ἐκ τοῦ Αἴδου πάντα κυνηγεῖ.
καὶ νῆστιν με πλανᾶ πολλαχοῦ ἔς ἀμμόδην γῆν.

σύριγγ' ἐν κηρῷ βοῦζει πολὺ
ὑπνωτικὸν σκοπόν' ἰῶ, ἰῶ, πᾶ πᾶ.
ποῦ, πῶ πῶ ποῦ με φέρει ἢ πλάνη μακρὰν;
εἰς τί με εὔρες τάχ' ὅτι ἠμάρτησα
κι' εἰς πάθη τοιαῦτα μ' ἔρριψες· αἰβοῖ,
μυιᾶγγικτῆ καὶ φοβισμένη
ἔξω φρονῶν καὶ παράφορος πάγω.
εἰς τὸ πῦρ νὰ με κάψης ἢ ἐστὴν γῆν νὰ με κρύψης

ἢ ἐστὴν θάλασσαν ῥίψον βορᾶν.
ταύτην τὴν δέστην μὴ
μοῦ στερήσης, θεέ.
ἱκανῶς μ' ἔβαξάνισ' ἢ πλάνη
οὐδ' ἠξέύρω τὸ πάθος πῶς
θ' ἀποφύγω τέλος.
ἀκούεις τῆς βουκέρου κόρης τὴν φωνήν;
Προμηθεύς.

Πῶς δὲν ἀκούω κόρην τὴν οἰστρήλατον,
Ἰνάχου παιῖδα, ἢν περιπαθῶς ὁ Ζεὺς
ἐράται καὶ νῦν δρόμους σταδιοδρομεῖ
μακροῦς, ὑπὸ τῆς Ἥρας βίξ μισπή;
Υἴω.

Πόθεν σὺ τοῦ πατρὸς μου τὸ ὄνομα ξεύρεις;
εἶπέ μου τὴν ἀθλίαν τίς
εἶσαι, τίς ταλαίπωρε,
καὶ οὕτω ἀκριβῶς με προσφωνεῖς,
καὶ τὸ θεῶθεν μ' ὀνόμασας πάθος,
ὕπερ κεντᾶ, μὲ μπράινει μὲ κέντρα συχνά,
σκικτήματα δὲ
μ' ἔφεραν πάσχουσαν ταχὺ ὡς ἐδῶ·
Ἥρα μ' ἐδάμασεν εἰς τὴν ἐργὴν της.
κακοδαίμονες ποιοὶ, οἱ, οἱ
πάσχουσιν ὅσα ἐγὼ;
ἀλλὰ καθαρῶς
δήλωσόν μοι τί μένει
ἀκόμη νὰ πάθω.
τινὰ μηχανήν καὶ ἱατρικὸν

ποτ' ἀνωτέραν εὐβουλίας οἴησιν.

Χορός.

Μᾶς φαίνεται, ἄκαιρα δὲν λέγει ὁ Ἑρμῆς σ' ἐπρόσταζε τὴν οἴησιν νάφησης καὶ τὴν εὐβουλίαν τὴν σοφὴν νά ἐρευνᾶς. πιθοῦ σοφὸς νά ἀμαρτάνῃ εἶν' αἰσχρόν.

Προμηθεὺς.

Εἰς εἰδότα με τὰς ἀγγελίας αὐτὰς κατεβόησεν οὗτος· νά πάσχη κακῶς ὁ ἐχθρὸς ὑπ' ἐχθρῶν οὐδαμῶς ἀπρεπές. κατὰ ταῦτα ἄς βίπτεται μὲν κατ' ἐμοῦ ἐλικόστροφος δίστομος ὁ κεραυνός, ὁ δ' αἰθὴρ μὲ βροντὰς καὶ ἀνέμων σεισμὸν ἄς σπαράσσει ἀγρίων, κ' ἐκ βάθους τὴν γῆν ἄς κραδαίνει πνοὴ ἐκ τῆς ρίζης αὐτῆς· τῆς θαλάσσης δὲ ῥόθιον κύμα τραχὺ ἄς συγχύσῃ τῶν ἄστρων τοὺς δρόμους αὐτοῦς· τοῦρανοῦ καὶ εἰς μέλανα Τάρταρον μοῦ κατὰ κράτος ἄς βίψῃ τὸ σῶμ' εἰς σκληρὰς τῆς ἀνάγκης τὰς δύναις· οὐδὲν ἔμὲ δὲν θά δύναται νά θανατώσῃ.

Ἑρμῆς.

Καὶ τῶντι τοιαῦτα τῶν φρενοβλαβῶν τὰ βουλευμάτα ὅπως κ' οἱ λόγοι αὐτῶν· ἐπειδὴ καὶ ἡ τύχη αὐτοῦ ἡ σκληρὰ τί ἐλλείπει νά μὴ τοῦ συγχύσῃ τὸν νοῦν; τί πρᾶναι μικρὸν τὴν μανίαν αὐτοῦ; σεις τοῦλάχιστον ὅμως χωρεῖτ' ἀπ' ἐδῶ αἰ συμπάσχουσαι εἰς τὰ παθήματα αὐτοῦ· μὴ τὰς φρένας ὑμῶν φρικαλέως, βροντῆς· μυκηθμὸς αἰσχροῦς ἡλιθιώσῃ.

Χορός.

Νά μοῦ πῆς ἄλλο τι καὶ νά μὲ παραινῆς, καὶ θά πείσης· διότι οὐχὶ ἀνεκτὸν εἰς τὸ μέσον παρέρίψας λόγον αὐτόν· πῶς προτρέψεις ἐγὼ τὴν κακίαν νάσκῶ; ὅ,τι εἶνε ἄς πάθω μ' αὐτόν, ἐπειδὴ τοὺς προδότας πολὺ ἔμαθον νά μισῶ, καὶ δὲν εἶνε αὐτῆς ἄλλη νόσος ἢν μᾶλλον ἀπέπτυσαι.

Ἑρμῆς.

ἐνθυμεῖσθε λοιπὸν ἂ προλέγω ἐγὼ, μὴ μεμφοῖτε δὲ τύχην ὑπὸ συμφορᾶς θρηυεῖσθαι, μηδὲ νά εἰπῆτε ὁ Ζεὺς πῶς σᾶς ἐρίψεν ἐν ἀπροόπτῳ κακῷ. μὴ δά τοῦτ'· ἀλλ' αὐταὶ ἑαυτὰς, ἐπειδὴ

καὶ ἐν γνώσει, ἐξαίφνης δὲ ὄχι ποσῶς οὐδὲ λάθρ' εἰς ἀπέραντον δίκτυον σεις συμφορᾶς θάμπλεχθῆτ' ὑπ' ἀνοίας.

Προμηθεὺς.

Καὶ τῶντι σαλεύεται πράγματ', οὐχὶ μὲ τὰ λόγια ἢ γῆ· καὶ βρυχώδης ἤχῳ βουβῆζει βροντῆς, ἐλιγμοὶ δὲ διάπυροι τῆς ἀστραπῆς διαλάμπουν καὶ στρόβιλοι κωνορτοῦ περιστρέφονται κύκλῳ κ' ἀνέμων σκιρτοῦν πρὸς ἀλλήλας παντοίων ὁμοῦ αἰ πνοαί. ἐπανάστασιν ὅλως στοιχείων δηλοῦν. μὲ τὸν πόντον δὲ ἅπας ταραχθῆ αἰθὴρ· ἢ τοιαύτη βιαία ὄρμη ἐπ' ἐμὲ ἔρχεται τοῦ Διὸς φοβερὰ φανερῶς. ὦ σεπτὴ ἐμὴ μήτηρ, ὦ θεεῖ αἰθὴρ, ὅς κοινῶς περιστρέφεις εἰς πάντας τὸ φῶς, πόσον ἄδικα, βλέπεις με, πάσχω.

(Ἔπεται ἀνάλυσις τῆς ἐνοίας αὐτοῦ.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

Ἡ προνοητικὴ φύσις διέπλασε, Κύριοι, τὸ σῶμα τῆς γυναικὸς πρόσφορον εἰς τὴν προώρισται λειτουργίαν, εἰς τὴν προαγωγὴν δηλονότι νέου ὄντος. Τοιοῦτοτρόπως τὸ μὲν ἡμισυ ἀνώτερον μέρος τοῦ γυναικείου σώματος εἶναι στενωτέρου τοῦ ἐτέρου καὶ κατωτέρου ἡμίσεος, μικρότερα δηλαδὴ καὶ στενώτερα ἢ κεφαλῇ, τὸ στήθος καὶ αἱ ὤμοπλαται, πλατυτέρα δὲ ἢ κοιλία, ἢ λεκάνη καὶ οἱ μηροί, ἵνα οὕτως διατηρεῖται ὁ ἀναγκαῖος χώρος διὰ τὸ ἐμβρυον· συνάμα δὲ τὰ ὅσπᾳ, οἱ χόνδροι καὶ οἱ σύνδεσμοι οἱ ἐνοῦντες καὶ συνδέοντες αὐτὰ εἰσὶν εὐκινητότεροι καὶ μαλθακώτεροι, ἵνα οὕτως διανοίγωσιν εὐκολώτερον τὴν ὀστέϊνον λεκάνην ἐν ὥρᾳ τοῦ τοκετοῦ. Τοῦναντίον τὸ σχῆμα τοῦ ἀνδρὸς ὁμοιάζει πρὸς κῶνον ἀνεστραμμένον· τοῦτέστι ὁ ἀνὴρ ἔχει εὐρυτέραν κεφαλὴν, εὐρυτέρας ὤμοπλάτας καὶ εὐρύτερον στήθος,

ἐνῶ ἔχει στενωτέραν τὴν κοιλίαν καὶ στενώτερα τὰ κάτω ἄκρα, διὸ καὶ οὗτος μὲν ἐπιτηδεῖας πρὸς τὸ τρέχειν, ἐκείνη δὲ ἀνεπιτηδεῖα. Πλὴν τῶν γενικωτέρων τούτων καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα τῆς γυναικὸς εἶναι ὑδαρέστερον ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, περιέχον ὀλιγώτερα μεταλλικὰ σιχαῖα, οἷον φώσφορον καὶ σίδηρον, καὶ ὀλιγώτερον χρωματιστικὴν οὐσίαν, περισσότερον ὅμως λεύκωμα, (οὔτινος τύπος ἔστω ἡμῖν τὸ κοινῶς λεγόμενον ἀσπράδι τοῦ ὡοῦ) διότι τὸ ζωϊκὸν τοῦτο λεύκωμα ἀποβαίνει ἀναγκαῖον εἰς τὴν γυναῖκα δι' ἣν προώρισται αὕτη πλάσιν καὶ θρέψιν νέου ὄντος. Οἱ πνεύμονες καὶ ὁ λάρυγξ τῆς γυναικὸς εἰσι στενωτέροι τῶν τοῦ ἀνδρὸς, διὸ καὶ ἡ γυνὴ ἐπιτηδειότερα πρὸς τὰς λεπτὰς καὶ γλυκεῖας φωνὰς, καὶ περισσότερον διὰ τοῦτο ἐπιρρεπὴς εἰς τὰς παθήσεις τοῦ στήθους καὶ τῶν φωνητικῶν ἐν γένει ὀργάνων. Καὶ αὐτὸς ὁ ἐγκέφαλος τῆς γυναικὸς εἶναι σχετικῶς μικρότερος ἀπὸ τὸν τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας οὐγγίας, καὶ τὸ δὴ λεγόμενον, ὅτι ἡ γυνὴ ἔχει ὀλιγώτερον ἢ ὁ ἀνὴρ κρίσιν, ἔχει πραγματικὴν ὑπόστασιν καὶ ἐπιστημονικὴν τινα ἀπόδειξιν. Εἰ δὲ καὶ ἡ κοιλία τῆς γυναικὸς εἶναι, ὡς εἶπομεν, εὐρυτέρα τῆς τοῦ ἀνδρὸς, τὰ ἐν αὐτῇ ὅμως ὄργανα, ὁ στόμαχος, τὸ ἥπαρ, ὁ σπλῆν καὶ τὰ ἔντερα εἰσὶ λεπτότερα καὶ στενώτερα, ὅπως ἐξοικονομηθῆ οὕτως ὅσον οἶοντε περισσότερος χώρος εἰς τὸ ἐμβρυον. Διὰ τὸν ἀνατομικὸν τοῦτον λόγον τῆς τε λεπτότητος καὶ στενωπότητος τῶν ῥηθέντων ὀργάνων ἢ γυνὴ εἶναι περισσότερον τοῦ ἀνδρὸς ὀλιγοδαίαιτος, ἀνεχεται εὐκολώτερον τὴν νηστείαν, χωνεύει ταχύτερον τοῦ ἀνδρὸς, ἀγαπᾷ περισσότερον τὴν φυτικὴν τροφὴν ἢ τὴν ζωϊκὴν, ἢν καὶ ὀλιγώτερον μασσά καὶ μιλάσσει διὰ τὴν μικρότερον δξύτητα τῶν κυνοδόκτων αὐτῆς· διὰ δὲ τὴν φυσικὴν ταύτην ιδιότητα αἱ γυναῖκες ἐν γένει εἰσὶ προθυμότεραι τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν τήρησιν τῶν νηστεϊῶν τῆς Ἐκκλησίας. Παρὰ ταῦτα, Κύριοι, ἅπαν τὸ νευρικὸν σύστημα τῆς γυναικὸς, δι' οὗ ἐρχόμεθα εἰς σχέσιν πρὸς τὸν ἐξω κόσμον, εἶναι λεπτοφυέστερον ἀπὸ

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Ε΄.)

τὸ τοῦ ἀνδρὸς καὶ μαλθακώτερον τὴν ὑφῆν.

Τὰς γενικωτέρας ταύτας φυσικὰς ἀντιθέσεις τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ ἀνδρὸς παρακολουθοῦσι καὶ ἀντίθετοι ἠθικοὶ χαρακτήρες, ὡς ἐὰν ἡ φύσις προστίθετο νά παραγάγῃ ἐκ τῆς διπλῆς ταύτης ἀντιθέσεως τὸν φυσικὸν τῆς ἐνώσεως ἔρωτα, τὴν ἁρμονίαν τοῦ ζεύγους, καθόσον καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τῆς παγκοσμίου φύσεως φαινόμενα ἐκ τῶν ἀντιθέτων προκύπτει ἡ ἁρμονία, ἐκ τῆς ἐλξέως καὶ ὀθήσεως ἢ τοῦ παντός συντήρησις. Ἡ γυνὴ, Κύριοι, ἀντιλαμβάνεται δξύτερον καὶ λεπτότερον ἢ ὁ ἀνὴρ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ βαθύτερον, καὶ εἶναι διὰ τοῦτο ἐπιτηδειότερα εἰς τὰς λεπτὰς καὶ ταχεῖας ἀντιλήψεις τῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν, ἔχει δὲ καὶ κρίσεις ταχύτερας καὶ καθαρωτέρας, καὶ συνάμα λεπτοτέρων αἰσθησιν εἰς τὸ διακρίνειν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν λεπτομερῆ τῶν περιστάσεων διαφορὰν, διὸ καὶ ἀποβαίνει πολλάκις ἢ καλῆ τοῦ ἀνδρὸς σύμβουλος. Ἄλλ' εἰς πάντα ταῦτα ἡ γυνὴ ἐνεργεῖ ἐνστικτικῶς μᾶλλον ἢ ἐκ περισκέψεως, ὀδηγουμένη μᾶλλον ἐκ τοῦ φυσικοῦ τῶν ἰδεῶν συνδέσμου, ὅστις εἰς αὐτὴν εἶναι ταχὺς καὶ ἐνεργητικὸς, ἢ ἐκ τῆς βαθείας κρίσεως καὶ βουλήσεως· διὰ τοῦτο καὶ νοῦν μὲν ἔχει διαπεραστικὸν μᾶλλον ἢ ἀντιληπτικόν, φαντασίαν δὲ μείζονα τῆς κρίσεως, ὅθεν καὶ ὀρθῶς λέγεται ὅτι ἡ γυνὴ περισσότερον αἰσθάνεται καὶ ὀλιγώτερον κρίνει. Πρὸς δὲ, διὰ τὴν μικρότερον ἀνάπτυξιν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ νευρικοῦ ἐν γένει συστήματος, ἢ γυνὴ εὐρίσκειται εἰς ὀλιγώτερον σχέσιν πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀντικείμενα, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἐπιτηδειότερα τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὸν ἐσωτερικὸν τοῦ οἴκου βίον, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεχεται καὶ ὑποφέρει τὰς λύπας περισσότερον τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ὑπακούει ὀλιγώτερον αὐτοῦ εἰς τὰς ὀρμὰς τῶν αἰσθήσεων, καὶ δεσπόζεται ὀλιγώτερον ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων, καὶ ἀφοσιούται διὰ τοῦτο περισσότερον εἰς τὸν οἰκιακὸν βίον. Οὕτω δὲ αὐτὴ ἢ φύσις ἐπλασε τὴν μὲν γυναῖκα διὰ τὸν ἐσωτερικὸν βίον, τὸν δὲ ἀνδρα διὰ τὸν ἐξωτερικὸν ἢ τὸν ἐνεργὸν βίον, ἵνα οὕτως μὲν

εἰσπράττη καὶ εἰσχομίζῃ, ἐκείνη δὲ ταμιεύῃ καὶ οἰκονομῇ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς λεπτοτέρας ἐν γένει κατασκευῆς τῶν τε νεύρων καὶ τῶν μυῶν ἡ γυνὴ εὐκόλως ἀποκάννει καὶ κουράζεται εἰς πάσας αὐτῆς τὰς ἐνεργείας τὰς τε διανοητικὰς καὶ σωματικὰς, ὅθεν καὶ εἰς τὰς βαθείας καὶ παρατεταμένας μελέτας ἀντέχει ὀλιγώτερον τοῦ ἀνδρός, ὡς ἀντέχει ὀλιγώτερον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τοῦ σώματος κινήσεις καὶ ἐργασίας, ὀλιγώτερον φροντίζουσα καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ λεπτοφυῆ τὰ νεύρα αὐτῆς, διὰ τοῦτο καὶ πᾶσαι αἱ νευρικαὶ αὐτῆς ἐνέργειαι εἶναι λεπτότεραι μὲν καὶ ζωηρότεραι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐνεργητικαὶ καὶ δραστήριοι, ὅθεν καὶ ἡ γυνὴ ἔχει πάθη αἰφνηδιώτερα μὲν καὶ ὀρμητικώτερα, ἀλλ' οὐχὶ ἰσχυρὰ καὶ διαρκῆ ὅσον τὰ τοῦ ἀνδρός, καὶ τὰ πάθη αὐτῆς εἰσι λεπτοφυῆ καὶ εὐγενῆ μᾶλλον ἢ ὀρμητικὰ καὶ σκληρὰ, οἷα τὰ τοῦ ἀνδρός. Διὰ τὴν αὐτὴν λεπτοφυῆ κατασκευὴν τῶν νεύρων ἡ γυνὴ εἶναι ἐπιτηδεωτέρα τοῦ ἀνδρός πρὸς τὰ αἰσθήματα τῆς ἀμοιβαίας καλοκάγαθίας, παρέχουσα παραδείγματα τῶν τρυφερωτέρων αἰσθημάτων καὶ παθῶν, καὶ τῆς λεπτοτέρας πρὸς τὸν ἔρωτα αἰσθήσεως. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐν γένει λεπτοφυῆς ὀργανισμὸς τῆς γυναικὸς καθίστησιν αὐτὴν καὶ δειλὴν μᾶλλον ἢ θρασαλέαν, δὲν δύναται καὶ διὰ τοῦτο νὰ τρέφῃ τὰ τὸν ἀνδρὰ διαταράσσοντα ἐπικίνδυνα πάθη τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς δόξης, ἀλλὰ τρέφεται περισσώτερον ὑπὸ τῆς ματαιοφροσύνης ἢ δὲ ματαιοφροσύνη αὐτῆς τῆς γυναικὸς, δι' ἣν καὶ δυσκόλως πείθεται νὰ μεταβάλλῃ φρόνημα, ὁδηγῆ αὐτὴν οὐχὶ εἰς τὸν ἔρωτα τῆς ἀληθοῦς τιμῆς, ἀλλ' εἰς τὴν ματαίαν ἐν γένει ἐπίδειξιν τοῦ πολυτίμου κόσμου καὶ τοῦ καλλωπισμοῦ, δι' ἣν πολλάκις ἡ γυνὴ γίνεται παραίτιος τῆς δυστυχίας τοῦ ἰδίου αὐτῆς οἴκου, ἔστι δ' ὅτε καὶ παραβάτης τῆς συζυγικῆς πίστεως. Ἐπὶ τῆς φυσικῆς αὐτῆς τῆς γυναικὸς ματαιοφροσύνης στηρίζεται καὶ ἡ κενόσπουδος βιομηχανία τῶν ἀνάπασαν ἡμέραν μεταβαλλομένων συρμῶν τῶν γυναικείων ἐνδυμάτων, πρὸς μεγίστην ζη-

μίαν ἰδίως ἡμῶν τῶν μετρίως εὐπορούντων κατοίκων τῆς Ἀνατολῆς, καὶ πρὸς πλήρωσιν τοῦ βαλαντιοῦ ξένων βιομηχανῶν καὶ ξένων ἐμπόρων, καὶ πρὸς ἐκφυλισμὸν προσέτι τῆς γυναικείας αἰδοῦς καὶ ἀρετῆς!

Ὁ αὐτὸς λόγος, Κύριοι, τοῦ λεπτοφυεστεροῦ τῆς γυναικὸς ὀργανισμοῦ κατεργάζεται αὐτὴν σφόδρα αἰσθηματικὴν, διὸ καὶ ἀγαπᾷ πάντοτε πᾶν ὅ,τι διατηρεῖ αὐτὴν εἰς εὐάρεστον ἄσκησιν, καὶ δεσπόζεται διὰ τοῦτο δυσκόλως ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀείποτε ἐσωτερικῶν παθῶν, καὶ τρέπεται εὐκόλως εἰς τὰς τέρψεις τῶν θεαμάτων καὶ τῶν συναλιστροφῶν. Ἐνεκεν δὲ τῆς μεγάλης ταύτης αἰσθηματικότητος ἡ γυνὴ ἔχει τὸν εὐκαμπτον καὶ εὐμετάβλητον ἐκείνον χαρακτήρα, δι' ὃν τοσοῦτον ὀνειδίζουσιν αὐτὴν οἱ ἄνδρες, καὶ δι' ὃν συχνάκις μεμψιμοιροῦσιν οἱ αὐτοὶ ἐρασταί. Ἐπειδὴ δὲ καὶ μικροτέραν ἔχει τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐγκεφάλου ἢ γυνή, καὶ μικροτέραν ἐπομένως τὴν δύναμιν τοῦ σκέπτεσθαι, διὰ τοῦτο καὶ σφοδρώτερον διευθύνεται ὑπὸ τῆς φαντασίας καὶ τῶν παρουσῶν ἐντυπώσεων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ γυνὴ ἐθεωρήθη ὡςτι ὄν ἀκατανόητον καὶ ἀκτάληπτον, ἰκανὸν καὶ πρὸς τοὺς ἡρώισμούς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συμπαθείας, καὶ πρὸς τὰ ἀπάνθρωπα ἔργα τῆς ὀμότητος, τῆς ἐδικήσεως καὶ τοῦ μίσους. Τὸ ἰσχυρὸν, τὸ βαθύ, τὸ ἐπίμονον καὶ τὸ σκεπτικόν δὲν δύνανται νὰ ἀνήκωσιν οὔτε εἰς τὰ πάθη οὔτε εἰς τὰς διανοητικὰς λειτουργίας τῆς γυναικὸς, διὸ καὶ τὰ μεγάλα καὶ ἐπίμονα σχέδια εἰς μόνον τὸν ἀνδρὰ ἀνήκουσι, καὶ τὰ ἔργα τῆς βίας, τῆς δεσποτείας καὶ τῆς ἀληθοῦς δόξης δὲν συνάδουσιν πρὸς τὴν φύσιν τῆς γυναικὸς, ἥτις ὡς ἐκ τῆς φυσικῆς αὐτῆς δειλίας καὶ ἀδυναμίας ἀναγκάζεται ἵνα ὑποκρίνηται, ὅθεν καὶ πολλάκις δακρύνουσα καὶ κλαίουσα δὲν πιστεύεται εὐκόλως ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς φυσικῆς δειλίας καὶ ἀδυναμίας ἡ γυνὴ εἶναι μᾶλλον σώφρων καὶ ἐπιφυλακτικὴ, ἔχουσα δὲ καὶ λεπτοτάτην νευρικὴν αἰσθησιν καὶ μάλιστα ὅταν φέρῃ τὴν νευρικὴν κρᾶσιν, ἔχει καὶ λεπτοτάτας πάσας τὰς νευρικὰς αὐτῆς

κινήσεις, ἐξ οὗ οἱ γλυκαὶ τρόποι καὶ αἱ χάριτες δι' ὧν ἡ φύσις ἐπροίκισε τὴν γυναῖκα ἀντι πάντος ἄλλου ὄπλου, ὅπως μαλάσση καὶ σαγηνεύῃ τὰς ἀνθρωπίνους καρδίας, καὶ εἰς ἃ ὀφείλει τὰ ἰσχυρότερα μέσα τῆς δεσποτείας αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ κεφαλὴ αὐτοῦ πολλάκις ἀναφαινομένη ἀντιστρόφως πρὸς τὸ εὐαγγελικὸν λόγιον. Περισσότερον δὲ τοῦ ἀνδρός ἐπιτηδεῖα εἰς τὰς θυσίας τοῦ ἔρωτος, αἰσθάνεται καὶ περισσώτερον αὐτοῦ τὰς βασάνους τῆς ζηλοτυπίας, δι' ἣν καὶ λέαινα φιλέδικος ἐνίοτε ἀποβαίνει. Ἡ γυνὴ τέλος, Κύριοι, εἶναι ὑπερβολικόν τι ὄν εἰς τὰ πάθη καὶ τὰς ἠθικὰς αὐτῆς διαθέσεις, σπανίως ἰκανὴ πρὸς τὴν ψυχικὴν ἐκείνην εὐρωστίαν, τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς τὸν ἀνδρὰ ὑπὸ τοῦ λογικοῦ, διὸ καὶ ἀξία τῆς ἡμετέρας συμπαθείας ἔζη πάντοτε ταρασσομένη ὑπὸ ἀντιθέτων ὀρέξεων, καὶ διὰ τῶν ψυχικῶν αὐτῆς ταραχῶν κρούει ἰσχυρότερον τὴν ἀσθενῆ λεπτότητα τοῦ νευρικοῦ αὐτῆς συστήματος, καὶ περικλείει ἐντὸς τῆς τρυφερᾶς αὐτῆς καρδίας μεγαλύτερα ἢ ὁ ἀνὴρ αἴτια φυσικῶν καὶ ἠθικῶν διαταράξεων, καὶ τοιοῦτων ἐνίοτε ὠστε καὶ θῦμα αὐτῶν γίνεται. Ὅθεν καὶ ἡ γυνὴ διαρκῶς ἢ συνεχῶς ἐναντιουμένη εἰς τὰς εὐκινήτους καὶ ἰσχυρὰς αὐτῆς ψυχικὰς διαθέσεις, εὐκόλως δύναται νὰ πάθῃ ὀλικῶς τε καὶ ἠθικῶς, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ φυσικὴν τινὰ ἀνάγκην οἱ ἄνδρες ὀφείλουσι νὰ ὑποχωρῶσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἥπως καὶ εὐγενῶς προσφερόμενοι εἰς τὰς γυναικείας ἀδυναμίας, ὅποταν τούλάχιστον αἱ ἀδυναμίαι αὐταὶ δὲν ἀπομακρύνωνται τοσοῦτον ἀπὸ τῶν ὀρίων τοῦ πρέποντος καὶ συμφέροντος. Ἐναπόκειται εἰς τὴν ἀνδρικήν ἄνεσιν καὶ τὴν ἀνδρικήν αὐστηρότητα ἢ τῶν τοιοῦτων ἀφορμῶν καὶ περιστάσεων ἐξοικονόμησις, ἄλλως κινδυνεύομεν νὰ προκαλέσωμεν ἢ νευρικὰς καὶ ἠθικὰς διαταράξεις, ἢ καὶ ῥῆξιν τῆς συζυγικῆς ἀρμονίας καὶ διατάραξιν τῆς τοῦ οἴκου εὐδαιμονίας.

Διὰ πάντα τοὺς λόγους τούτους, οὗς ἀνεῦρε πολυχρόνιος μελέτη, καὶ ἐδίδαξε καὶ διεφώτισεν ἡ εὐγενεστερὰ τῶν φυσι-

κῶν ἐπιστημῶν, ἡ ἱατρικὴ, ὁ εἰς βαθμὸν μυστηρίου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀναβιβασθεὶς φυσικὸς γάμος δὲν ἀποβλέπει μόνον τὴν σωματικὴν μίξιν, ἀλλὰ καὶ τὴν πνευματικὴν καὶ αἰσθηματικὴν ἔνωσιν, τὴν σύγκρασιν δηλονότι καὶ συναρμοσολογίαν τῶν ἀντιθέτων ἠθικῶν καὶ διανοητικῶν χαρακτήρων καὶ διαθέσεων τῆς γυναικὸς πρὸς τὰς ἀντιθέτους διαθέσεις τοῦ ἀνδρός, σύμφωνα μὲ τὰς γαμηλίους τῆς Ἐκκλησίας εὐχὰς πρὸς τὴν μυστηριώδη ἔνωσιν ἀμφοτέρων τῶν σαρκῶν καὶ πνευμάτων, πρὸς παραγωγὴν τοῦ ἱεροῦ τῆς οἰκογενείας βωμοῦ, πρὸς κατέργασιν τῆς ἱερωτέρας βάσεως τῆς κοινωνίας.

Ἐπειδὴ δὲ, Κύριοι, εἶπομεν ὅτι αἱ γυναῖκες διὰ τῶν φυσικῶν δώρων αὐτῶν, διὰ τῶν γλυκῶν τρόπων καὶ χαρίτων, δεσπόζουσι καὶ κυβερνῶσιν ἡμᾶς, καὶ ἐπειδὴ συγχρόνως διὰ τῆς ἀνατροφῆς τῶν ἰδίων αὐτῶν τέκνων ἐγκλείουσιν εἰς τοὺς κόλπους τῶν ὄχι μόνον τὴν μέλλουσαν τροφήν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον τῶν κοινωνιῶν, διὰ ταῦτα διπλοῦς λόγος ἀναγκάζει ἡμᾶς ὅπως μορφώσωμεν μητέρας ἀξίας τοῦ ὀνόματος τούτου, διότι διὰ τῶν μητέρων γίνονται ταχεῖς καὶ ἀληθεῖς πρόοδοι ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ, καὶ διὰ τῶν μητέρων ἀποκτῶσι τὰ τέκνα, οἱ μέλλοντες οὗτοι πολῖται, ὑγιᾶ σπέρματα καλῆς ἀγωγῆς καὶ ἀγαθοῦ μέλλοντος, διότι ἡ μήτηρ πλειότερον τοῦ ἀνδρός παραμένει ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ εὐκολώτερον αὐτοῦ εἰσδύει εἰς τὴν καρδίαν τοῦ τέκνου αὐτῆς, καὶ τὰ παραδείγματα αὐτῆς παρατίθενται ἀνὰ πᾶσαν ὥραν, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν εἰς τὰ τρυφερὰ ὄμματα καὶ τὴν εὐπλαστον αἰσθητικότητα τοῦ παιδός. Ἡ ἠθικὴ ἀνατροφή τοῦ ἀνθρώπου, Κύριοι, δὲν συνίσταται εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ νοῦς, ἀλλ' εἰς τὴν τέχνην κυρίως τοῦ ἐμπνεῖν πρωίμως εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδὸς ἀγαθὰς ἐξείεις, καὶ αὐταὶ μόνον ἐν τῷ οἴκῳ καὶ διὰ τῶν μητέρων ἐμφυτεύονται ἐνωρὶς, καὶ συναύξονται οὕτω καὶ συνηλικιῶνται μετὰ τῶν παιδῶν. Καὶ μὲν ἡ παιδεία διδάσκουσα τὴν ἀλήθειαν καὶ διαφωτίζουσα τοὺς λόγους τῶν καθη-

κόντων του ανθρώπου πρὸς τοὺς ὁμοίους αὐτοῦ, εἶναι ὁ ἕτερος ἰσχυρὸς μοχλὸς τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀνθρώπου διαπλάσεως, ἀλλ' ὅταν ἔξεις καὶ παραδείγματα κακὰ ἐγγαρχθῶσι παιδίσθεν εἰς αὐτὸν, ὅταν τὰ πάθη τῆς καρδίας δὲν διαπλάσθωσιν ἐγκαίρως διὰ τῆς ἔξεως καὶ τοῦ παραδείγματος, πῶς τὰ πάθη ταῦτα δύνανται νὰ ὑποχωρήσωσιν ἔπειτα εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καλλιεργημένου λογικοῦ, ἢ νὰ σιγήσωσιν ἀπέναντι τῆς φωνῆς τοῦ πεφωτισμένου νοῦ; Ἐντὸς τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου, Κύριοι, δύο συνοικεῖσι καὶ συμβιοῦσιν ἄνθρωποι, ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος λαμβάνων τὰς ὠθήσεις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς καρδίας, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἠθικὸς λαμβάνων τὰς ἐμπνεύσεις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ λογικοῦ ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἐπιδράσωμεν καὶ ἐπὶ τῶν δύο συγχρόνως, ἀνάγκη νὰ δώσωμεν εἰς ἀμφοτέρους ἐγκαίρως τὴν τροφήν, εἰς μὲν τὸν φυσικὸν ἄνθρωπον τὰς ἀγαθὰς ἔξεις καὶ τὰ ἀγαθὰ παραδείγματα, εἰς δὲ τὸν ἠθικὸν τὰς ὀρθὰς κρίσεις καὶ τὰς ἀληθεῖς τῶν πραγμάτων παραστάσεις, οὐχὶ δὲ καὶ ψευδοπαιδείαν. Τηλικαῦτα, Κύριοι, εἰς τὴν ἀνὰ μέσον τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ ἀνθρώπου πάλιν, πάλιν ἀεῖποτε ὑφισταμένην καὶ μηδέποτε παύουσαν, δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν τὴν ἠθικὴν νίκην, νὰ ἀπολαύσωμεν κατὰ τὸν πολυκύμαντον ἡμῶν βίον τῆς ἀφάτου ἐκείνης ἡδονῆς, ἧς οἱ φαῦλοι ἀμέτοχοι διὰ παντός εἰσι, καὶ ἧτις οὐδέποτε παύει ἢ ἐξασθενεῖ, οὐδὲ ἐγκαταλείπει ἡμᾶς κατὰ τὰς θλίψεις τῆς ζωῆς. Οὐδὲν ἄρα ἄπορον, οὐδαμῶς παράδοξον, ὅτι πολλάκις ἡ παιδεία δὲν συμβαδίζει μετὰ τῆς ἠθικῆς, ὅτι πολλάκις τὰ γράμματα δὲν συνοδεύονται ὑπὸ τῶν ἠθικῶν ἔργων, ἀλλὰ τούναντίον ἡ παιδεία ἀπέθη πολλάκις οὐχὶ μόνον ἀνωφελῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπιζήμιος διὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ φυσικοῦ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀγαθῶν παραδειγμάτων καὶ ἔξεων, ὅσας οἱ γονεῖς καὶ ἰδίως αἱ μητέρες ἐμβάλλουσι βαθέως εἰς τὰς καρδίας τῶν μελλόντων τῆς κοινωνίας πολιτῶν.

Τηλικαῦτην ἀποστολὴν φέρει ἡ γυνὴ ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ τοιαύτην ἐκπολιτιστι-

κὴν ἐπίδρασιν ἐγκλείει εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς ἢ νεαρὰ κόρη, ὅποταν ἐκ τοῦ φαντασιώδους τῆς νεότητος κόσμου μεταβῆ εἰς τὸν πραγματικὸν τῆς μητρὸς καὶ τῆς οἰκοδεσποίνης κόσμον. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ Ἀσιανὰ ἔθνη οὐδέποτε ἤμασαν κοινωνικῶς καὶ ἠθικοπολιτικῶς, οὐδὲ δύνανται νὰ ἀναρρώσωσιν ἐκ τῆς καχεκτικῆς καταστάσεως, ἐὰν ἡ γυνὴ πρῶτον δὲν ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἐγκλειστοῦ γυναικωνίτου, ἀναλαμβάνουσα τὴν οἰκίαν αὐτῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσει, ὅταν ὁ χριστιανισμὸς ἐπεδαψίλευσε καὶ ἐδωρήσατο αὐτῇ. Τοῦ κανόνος τούτου μόνον ἀντίθετον ὄλως ἐξαίρεσιν, ἐὰν ἀφέλωμεν τὰς ὀλίγας σσφὰς ἑταίρας, παρίστησι τὸ ἡμέτερον Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ λέγομεν τοῦτο, διότι καὶ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἡ γυνὴ καὶ πλήρῃ ἔχαιρεν ἐλευθερίαν, καὶ ἴσα τῷ ἀνδρὶ νὰ ἐκπαιδευθῆ ἠδύνατο, καὶ τῆς αὐτῆς αὐτῷ ἤξιον ὑπολήψεως καὶ τιμῆς. Ἄλλ' εἰ καὶ ἡ Ἑλληνὶς δὲν μετείχε παιδείας καὶ ὀλίγη ἢ ἔξιον τιμῆς, ἰδίως μάλιστα παρὰ τοῖς Ἰωάν, ἢ ἀρχαία ὁμοῦ Ἑλλάς οὐχὶ μόνον εἰς μέγαν ἀφίκετο βαθμὸν πολιτισμοῦ καὶ ἠθικοῦ μεγαλείου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἠθικοῦ τούτου ὕψους πεσοῦσα ἐκληροδότησεν εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα τὰ μεγάλα καὶ πολλαπλὰ διδάγματα πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης. Ὁ λόγος τοῦ ἀντιθέτου τούτου φαινομένου εἶναι, Κύριοι, ὅτι τὴν σπουδαίαν ἔλλειψιν τῆς ἐκπολιτιστικῆς ἐπινεργείας τῆς γυναικὸς καὶ μητρὸς ἀνεπλήρου ἢ ἐν τοῖς λοιποῖς Ἀσιανοῖς ἔθνεσιν ἐλλείπουσα ἐμπλεως ζωῆς ἐλευθέρου πολιτείας, ὁ ἀνὰ πᾶν τοῦ πολίτου βῆμα δημόσιος παραδειγματισμὸς, ἢ καθημερινὴ τοῦ ἀνδρὸς μόρφωσις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, ἐν τοῖς διδασκαλοῖς θεάμασιν, ἐν τοῖς ἀγῶσιν, ἐν ταῖς ὁμιλίαις τῶν φιλοσόφων. Τοιοῦτος βεβαίως ἄπλετος παραδειγματισμὸς ἀπὸ τῆς πολιτείας διὰ τοῦ πολίτου, τοῦ συζύγου καὶ τοῦ υἱοῦ εἰς τὸν οἶκον μεταφερόμενος, διερχέτο καὶ ἐδιδάσκετο καὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν πᾶσαν καὶ μετεποτίζετο καὶ εἰς τὰς τρυφερὰς τῶν παιδῶν καρδίας. Ἀντιθέτως

Η ΦΥΣΙΣ ΚΑΙ Η ΖΩΗ.

Η ΘΕΡΜΟΤΗΣ.

(Ἐκ τῶν τοῦ F. Papillon).

A.

λοιπὸν πρὸς τὴν ἀεῖποτε δουλεύουσαν καὶ οὐδέποτε ἐπ' ἀγαθῷ παραδειγματιζομένην Ἀσιανὴν, ἢ Ἑλληνὶς τῆς ἀρχαιότητος ἀγευστος μὲν ἐτύγχανε παιδείας καὶ ἐγκλειστον διήγε βίον πλὴν τῶν Δωριέων γυναικῶν, ἐγύετο δὲ καθ' ἑκάστην τοῦ ἐλευθέρου φρονήματος τοῦ ἑαυτῆς συζύγου καὶ πολίτου ἐλευθέρου, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ καθ' ἑκάστην ἐπαραδειγματιζέτο παρ' ἀνδρὸς ἢ ἐφύβου υἱοῦ ἀεῖποτε ἀνακινουμένου ἐντὸς ἀτμοσφαιρας καὶ κοινωνίας γονίμου εἰς ζωοποιὰ παραδείγματα καὶ ἠθικοπολιτικὰ διδάγματα.

Ἀπηγγέλη ἐν τῷ Ἀναγνωστῆρ' ᾧ ἢ Ὁμόνοια. (*)

Ἀθήναι τὴν 18 Φεβρουαρίου 1875.

E. Ἐρμυνοῦλ.

(*) Σ. Ο. Ἐνδομύχως χαίρομεν παρατηροῦντες ὅτι μετὰ τῶν δυστυχῶν ὀλίγων ἐπιζητούντων εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἀνατολῆς Ἀναγνωστῆριων ἢ ἐν Ἀθήνῃ Ὁμόνοια ἐδραία μένει ἐν τῇ θέσει τῆς καὶ δι' ὁμιλίαν ἀξίων λόγου περιοδικῶς ἀπαγγελλομένων ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτῆς παρέχει σημεῖα ζωτικότητος καὶ ἀγαθῆς ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλον. Ἐπίσης εὐχαρίστως μανθάνομεν ὅτι ὁμογενὴς Ἀθήνιος, ἐν Καίρῳ ἤδη διαμένων καὶ ἐκ μετριοφροσύνης ἀξιοπαίτου ἐπιθυμῶν νὰ ἐργάζηται ἀνωμότως καὶ σιωπηλῶς τὸν καλὸν ἀγῶνα, κατάρθωσεν ὅπως συλλέξῃ ἰσχάτως παρὰ διαφόρων ἐν Αἰγύπτῳ Ἀθηνίων τὸ ἄξιον λόγου ποσὸν 4500 λιρῶν Ἀγγλικῶν ὑπὲρ τῶν Σχολείων τῆς πατρίδος του. Τοῦ φιλογενεῖς τούτου ἀνδρὸς τὰς προσπάθειας καὶ ἔργα ἀπὸ καρδίας εὐχόμεθα ὅπως καὶ ἄλλοι πατριῶται αὐτοῦ μιμηθῶσιν, ἐπίσης δ' εὐχόμεθα ὅπως καὶ τὸν περὶ τὰ γράμματα ζήλον τῶν Ἀθηνίων μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι ὑπολειπόμενοι ἐτι κατὰ τοῦτο Ἀνατολικοὶ λαοί.

Ἄπαντα τὰ ζῶα κατέχουσι θερμοκρασίαν ἀνωτέραν ἐκαίνης τοῦ αερίωδους ἢ ρευστοῦ μέσου, ἐν τῷ ὁποίῳ ζῶσιν ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἔχουσιν ὅλα τὸ πλεονέκτημα τοῦ παράγειν θερμότητα. Τῶν θερμοσαίων ζῶων ἡ θερμοκρασία εἶναι ὑπ' ὅλα τὰ πλάτη καὶ εἰς ὅλα τὰ κλίματα ἢ αὐτὴ σχεδόν. Οὕτως ὁ ἄνθρωπος, τὰ μαστοφόρα ζῶα καὶ τὰ πτηνὰ ἔχουσιν εἰς τὰς περὶ τοὺς κατεψυγμένους πόλους χώρας θερμοκρασίαν κατὰ ἓνα μόνον ἢ δύο βαθμοὺς κατωτέραν ἢ ὑπὸ τοὺς Τροπικούς. Ὁ μέσος ὕρος τῆς θερμοκρασίας τῶν μὲν πτηνῶν εἶναι 41 βαθμοί, τῶν δὲ μαστοφόρων ζῶων 37. Τὰ δὲ ψυχρόαιμα ζῶα παράγουσι μὲν καὶ ταῦτα θεομότητα, ὀλιγωτέραν μὲν ὅλα ταῦτα ἀλλ' ἡ θερμοκρασία τούτων ἀκολουθεῖ πάντοτε τὰς μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας τοῦ μέσου, ἐν τῷ ὁποίῳ εὐρίσκονται, καίτοι βαθμοὺς τινὰς πάντοτε ἀνωτέρα ταύτης διατηροῦμένη. Παρὰ τοῖς ἔρπετοις λ. γ. ὁ μὲν ἀνώτερος ὕρος τῆς διαφορᾶς ταύτης, τῆς μετὰ τὴν δηλαδὴ τῆς ἰδίας αὐτῶν θερμοκρασίας καὶ τῆς περὶ αὐτὰ ἐξωτερικῆς, εἶναι 5 βαθμοί, ὁ δὲ κατώτερος 12 μόνον παρὰ τοῖς ἐντόμοις καὶ τοῖς ἰχθύσιν ἡ διαφορὰ εἶναι ἐτι μικροτέρα ἐπὶ τῶν παρὰ τοῖς κατωτέροις τούτων ζῶοις ἢ διαφορὰ σπανίως φθάνει τὸν ἡμισὺν βαθμὸν. Ἐν περιλήψει παρ' ὅλοις τοῖς ζῶοις, τῶν ὁποίων ἡ θερμοκρασία εἶναι εὐμετάβλητος, παρατηρήθη ὅτι ἡ ἀντίστασις εἰς τὰ ἐξωτερικὰ τῆς ψυχράσεως αἰτία εἶναι τοσοῦτον μᾶλλον μεγαλειτέρα, καθόσον ὁ

ὄργανισμός αὐτῶν εἶναι ὀλιγώτερον ἀτελής· ἰδίως δ' ὅτι ἡ ζωτικὴ παρ' αὐτοῖς ἐνέργεια καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐνέργεια τῆς ἀναπνοῆς εὐρίσκειται εἰς ἀμεσον σθένει μὲ τὴν θερμομετρικὴν τῆς ἀτμοσφαιρας κατάστασιν· οὕτως ἐν ἀτμοσφαίρᾳ 7 βαθμῶν πολλαὶ σαυραὶ καταναλίσκουσιν ὀκτάκις ὀλιγώτερον ὀξυγόνον ἢ ἐν ἀτμοσφαίρᾳ 23 βαθμῶν. Τὸ ἀνάπαλιν συμβαίνει παρὰ τοῖς ζώοις, τῶν ὁποίων ἡ θερμοκρασία εἶναι ἡ αὐτὴ πάντοτε· ὅσω πλείωτερον κάμνει ψυχρός, τοσοῦτον ἐνεργητικώτερον ἀναπνεύουσιν· ἄνθρωπος ἐν παραδείγματι, ὅστις τὸ θέρος καταναλίσκει 31 μόνον γραμμὰς ὀξυγόνου καθ' ὥραν, καταναλίσκει 44 ἐν χειμῶνι. Πλὴν δὲ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς καταστάσεως τοῦ περι αὐτὰ μέσου, καὶ πλείωσται ἄλλαι περιστάσεις ἐξασκοῦσιν ἐπιρροὴν οὐσιώδη ἐπὶ τῆς θερμότητος τῶν ζώων καὶ ἐπιφέρουσιν μεταβολὰς τακτικὰς ἐν αὐτῇ· αἱ ὥραι τοῦ ἔτους, αἱ ὥραι τῆς ἡμέρας, ὁ ὕπνος, ἡ χώνευσις, τὸ εἶδος τῆς τροφῆς, ἡ ἡλικία κτλ. εἶναι ὅλα αἰτίαι διαρκῶς μεταβάλλουσαι τὴν δύναμιν τῶν ὀργάνων τῆς ἀναπνοῆς. Ὑπάρχει ὅμως τοιαύτη τάξις, τοιαύτη συμφωνία, τοιαύτη πρόνοια ἀνευ ὑπερβολῆς εἰς τὸν ὄργανισμὸν τοῦ σώματος, ὥστε μ' ὅλας τὰς μεταβολὰς ταύτας ἡ θερμοκρασία μένει ἐν αὐτῇ ἢ αὐτῇ, καθόσον ἀφορᾷ τὴν φυσιολογικὴν κατάστασιν.

Ἡ θερμοκρασία τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ρίζῃ τῆς γλώσσης ἢ ὑπὸ τὴν μασχάλην εἶναι 37 περίπου βαθμῶν, ὁ δ' ἀριθμὸς οὗτος εἶναι ὁ μέσος ὅρος τῶν ἀριθμῶν τῆς θερμοκρασίας διαφόρων τοῦ σώματος μελῶν, διότι ὑπάρχουσιν ἐλαφραὶ τινες διαφοραὶ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο ὄργανον. Τὸ δέρμα εἶναι τὸ ψυχρότερον μέρος, ὅσω δὲ τις πλησιάζει τὰ ἄκρα τοῦ σώματος, τοσοῦτον ψυχρότερον ἀπαντᾷ τὸ δέρμα. Ὅσω ἀπεναντίας εἰσδύει βαθύτερον ἐν τῷ ὄργανισμῷ, τοσοῦτον ὑψηλοτέραν βαθμῆδὲν εὐρίσκει τὴν θερμοκρασίαν, τὰ δὲ κοίλα μέρη εἶναι θερμότερα ἢ αἱ ἐπιφάνειαι. Ὁ ἐγκέφαλος εἶναι ἥττον θερμὸς ἀπὸ τὰ ἐσωτερικὰ

καὶ τοῦ κορμοῦ ὄργανα, αἱ δὲ κυψελώδεις ἱστοὶ ὀλιγώτερον τῶν μυῶν. Καὶ τὸ αἷμα δ' αὐτὸ δὲν ἔχει τὴν ἰδίαν θερμοκρασίαν εἰς ὅλα τοῦ σώματος τὰ μέρη. Ὅσω πλησιέστερον τῆς καρδίας εὐρίσκειται, τοσοῦτον θερμότερον εἶναι. Ὁ Κ. Βερνάρ, δι' ἀκριβῶν μέσων μετρήσας τὴν θερμοκρασίαν τῶν βαθέων ἀγγείων καὶ κοιλοτήτων τῆς καρδίας, ἀπέδειξεν ὅτι τὸ αἷμα τὸ ἐξερχόμενον τῶν νεφρῶν εἶναι θερμότερον τοῦ εἰσερχομένου ἐν αὐτοῖς· ὡσαύτως καὶ τὸ διερχόμενον τὸν σπλῆνα· ἐπὶ τέλους ὅτι τὸ διερχόμενον τοὺς πνεύμονας θρεπτικὸν ρευστὸν ψυχραίνεται, ὥστε ἡ θερμοκρασία τῶν ἀριστερῶν κοιλοτήτων τῆς καρδίας εἶναι κατὰ 0°. 2. κατωτέρα τῆς τῶν δεξιῶν· ἀπόδειξις ὅτι οἱ πνεύμονες δὲν εἶναι ἡ ἐστία τῆς ζωτικῆς θερμότητος καὶ ὅτι τὸ αἷμα ἀναζωογονούμενον ψυχραίνεται ἀντὶ νὰ θερμανθῇ.

Οἱ ἀρχαῖοι φυσιολόγοι ἐφρόνουσιν ὅτι ἡ ζωὴ δύναται νὰ παραγάγῃ θερμότητα· ὁ Γαληνὸς διειστένοιο ὅτι ἡ θερμότης ὑπάρχει ἐμφυτος ἐν τῇ καρδίᾳ. Αἱ ὑποθέσεις αὗται κατέπεσον σήμερον, ἀπεδείχθη δ' ὅτι ἡ θερμότης τῶν ζώων παραγίνεται ἐκ τῶν χημικῶν ἀντιδράσεων τῶν ἐκπληρουμένων ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ σώματος. Ὁ Lavoisier ἀπέδειξεν ὅτι ὁ ἀήρ διερχόμενος διὰ τοῦ πνεύμονος διαλύεται, ὅπως ἐν τῷ καιομένῳ ἀνθρακί· ἐν τῷ ἀνθρακί ὑπάρχει θερμογόνου ἐξάτμισις· ὁμοίᾳ ἐξάτμισις ἐνεργεῖται καὶ ἐν τῷ πνεύμονι μεταξὺ τῆς εἰσπνοῆς καὶ ἐκπνοῆς τοῦ ἀέρος, τὸ δὲ θερμογόνον τοῦτο διαμοιραζόμενον μετὰ τοῦ αἵματος ἐν ὅλῳ τῷ ζωτικῷ ὄργανισμῷ, διατηρεῖ θερμότητα διαρκῆ ἐν αὐτῷ. Ἐξήτασε καὶ ἂν ἡ θερμότης ἢ παραγομένη ἐν ὀρισμένῳ χρόνῳ διὰ τῆς καύσεως ποσότητός τινος ἀνθρακος ἐν τῷ ὄργανισμῷ ἰσοδυναμεῖ ἀκριβῶς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς θερμότητος, ὅπερ τὸ ζῶον ἀναπτύσσει κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, εὔρε δὲ τὸ ἀνάπαλιν, καὶ τοῦτο διότι ἐπὶ 400 μερῶν ἀτμοσφαιρικῶν ὀξυγόνου, ὅπερ τὸ ζῶον ἀπορροφᾷ, 81 μόνον ἐκβάλλει διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἐν εἰδὶ ἀνθρακικοῦ

ὀξέος. Ἐξήγαγεν ὅτι μέρος (9. 0]0) ὀξυγόνου καταναλίσκεται πρὸς καύσιμον ὕδρογόνου, ἵνα σχηματισθῇ τὸν ὕδατῶδη ἀτμὸν τὸν περιεχόμενον εἰς τὸν ἐξερχόμενον ἀέρα, ἄρα ἡ ζωτικὴ θερμότης πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς διττὴν καύσιν, ἀνθρακος ἐν πρώτοις καὶ ὕδρογόνου ἀκολούθως.

Καὶ ἀναμφισβήτητον μὲν εἶναι ὅτι αἱ πλείωσται τῶν ἀντιδράσεων τῶν ἐνεργουμένων ἐν τῷ ὄργανισμῷ τοῦ σώματος καὶ παραγουσῶν τὴν θερμότητα, ὡς τελειωτικὴν ἀποτέλεσμα ἔχουσι τὸν ὕδατῶδη ἀτμὸν καὶ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ, τὸ διὰ τοῦ πνεύμονος ἐκπεμπόμενον· πλὴν τὰ ἀέρια ταῦτα δὲν παραγάζουσιν ἐκ καύσεως ἀπ' εὐθείας ὕδρογόνου καὶ ἀνθρακος, ἀφοῦ ὁ ὄργανισμὸς τοῦ σώματος δὲν περικλείει σώματα τοιαῦτα ἐλεύθερα. Εἶναι τὸ τέρμα σειρᾶς ὅλης μεταμορφώσεων κεχωρισμένων πολλάκις ἀπὸ τῶν κυρίως καύσεων· δὲν εἶναι δὲ καὶ τὰ μόνον κατάλοιπα τῆς χημικῆς ἐργασίας τῆς ἐνεργουμένης ἐν τῇ ζωτικῇ ἐστία. Πλὴν τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ἄτινα τὰ ζῶα διὰ τῆς ἐκπνοῆς ἐκβάλλουσιν, ἐκκενοῦσιν καὶ δι' ἄλλων ὁδῶν στοιχεῖά τινα, ἄτινα εἶναι αἱ σκωρίαι, οὕτως εἶπειν, τῶν δύο ἀνωτέρω, μεταξὺ ἄλλων τὴν οὐρίνην, τὸ οὐρικὸν ὀξὺ, τὴν κρεατίνην, τὴν χολοστεατίνην κτλ. ταῦτα δὲ πάντα δὲν δύναται νὰ ᾖ τὸ ἀποτέλεσμα καθαρῶν καύσεων, ἀποδεικνύουσιν δὲ ὅτι ὁ κυκλοφορικὸς χεῖμαρρος εἶναι ἡ ἑδρα ἀντιδράσεων πολυπλοκωτάτων, τῶν ὁποίων ἀρχίζομεν μόνον νὰ διαβλέπωμεν τοὺς νόμους. Χάρης ἐν τοσοῦτῳ εἰς τὰς προόδους τῆς ὄργανικῆς χημείας δυνάμεθα σήμερον ν' ἀκολουθήσωμεν τὴν ἄλυσιν τῶν βαθμιαίων μεταμορφώσεων τῶν θρεπτικῶν ὑλῶν ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ζωτικῶν λειτουργιῶν. Καὶ ἐν πρώτοις αἱ μεταμορφώσεις αὗται ἐνεργοῦνται εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ ὄργανισμοῦ, τὰ διερχόμενα ὑπὸ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων· ἀδένες, μῦς καὶ ἔντερα, ὅλα διαρκῶς καιόνται· δέχονται ἀκαταπαύστως ὀξυγόνον ἐνεργοῦν εἰς τὰ βαθύτερα μέρη τῆς οὐσίας αὐτῶν ποιικίλλας μεταμορφώσεις. Ἐν περιλήψει ἕκα-

στον ὄργανον ἀναπνεῖ καθ' ὅλα συγχρόνως τὰ μέρη του, ἀναπνεῖ δὲ κατὰ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τρόπον. Ἄδικως μερικοὶ φυσιολόγοι θέλουσιν νὰ περιορίσωσιν τὸ φαινόμενον τῆς ἀναπνοῆς εἰς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα. Οὐδὲν ἄλλο εἶναι ταῦτα εἰμὴ οἱ σωληνες οἱ μεταβιβάζοντες τὸ ὀξυγόνον, ὅπερ διέρχεται τὰς λεπτάς πλευράς των καὶ ἐνεργεῖ τὴν χημικὴν ἐργασίαν τὴν διατηροῦσαν τὸ πῦρ τῆς ζωῆς. Θέσατε οἰονδήποτε ἰνώδες ὑφασμα ἀρτίως ἀποσπασθὲν τοῦ σώματος ἐν μέσῳ ὀξυγόνου. Βλέπει τις ἀμέσως ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἐκπεμπόμενον καὶ θερμότητος ἀνάπτυξιν, ἢ δ' ἐκτὸς τοῦ ὄργανισμοῦ ἀναπνοῆς αὐτῆς ἀποδεικνύει ὅτι τοῦτο δύναται ἀκριβῶς νὰ ἀφομοιωθῇ πρὸς τὴν καύσιν οἰονδήποτε σώματος. Ἡ μόνη διαφορὰ ὑπάρχει ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τῆς καύσεως· τὸ μὲν κηρίον ἢ ζῦλον καιεται ταχέως καὶ ἐκπέμπει φλόγας, τὸ δὲ καύσιμον ὑλικὸν τῆς ὄργανικῆς σαρκὸς μὲ τὸ ὀξυγόνον βραδέως καὶ ἥττον παραχρῶδες.

Τὸ αἷμα σύγκειται ἐξ ὑλικῶν διαφόρων, ἐξ ἀλάτων μεταλλικῶν, χλωρούχου, θειούχου, φωσφορικῆς κοιλίας (potasse), ἀλκυονείου (Soude), ἀσβέστου, μαγνησίας, ἐξ ὑλῶν χρωματικῶν, ἐκ σωμάτων παχέων, ἐξ οὐσιῶν οὐδετέρων ὡς τὸ κίμυλον, ἐκ ζωτικῶν στοιχείων ὡς τὸ λεύκωμα καὶ ἡ ἰνώδης ὁμοιομέρεια. Ὅλα τὰ ὑλικά ταῦτα, τὰ μὲν ἐν τῇ πρώτῃ καταστάσει μένοντα, τὰ δὲ μεταβαλλόμενα, καταστρέφονται ἀκολούθως ἐν τοῖς ἰδίῳ ὄργανοις, ὅπου ὠρίσθησαν κατ' ἀρχάς. Ἡ γλυκογόνη (Glycogène) μετατρέπεται εἰς ζάχαρι καιόμενον διὰ τοῦ μίγματος ὕδατος καὶ ἀνθρακικοῦ ὀξέος· τὰ παχέα ὀξέα ἐν μέρει μὲν ἀφαιροῦνται ὑπὸ τοῦ δερματος, ἐν μέρει δὲ καιόνται, αἱ δὲ χημικαὶ λειτουργίαι αὗται ἐκτελοῦνται ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ ὄργανισμοῦ, προκαλοῦσιν πανταχοῦ μεγάλην ἢ μικρὰν ἀνάπτυξιν θερμότητος. Δὲν ὑπάρχει ἄρα κεντρικὸν ὄργανον διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ ζωτικοῦ πυρός, ἕκαστον ἀνατομικὸν στοιχεῖον μετέχει αὐτῆς, ἂν δὲ ὑπάρχῃ ὁμοιομορφος σχεδὸν θερμοκρασία καθ' ὅλα τὰ

σώμα, τοῦτο συμβαίνει διότι τὸ αἷμα διανέμει μὲ τάξιν τὴν θερμότητα εἰς ὅσα μέρη λούει.

Τίνι τρόπῳ ἤδη νὰ δρίσῃ τις τὸ ποσὸν τῆς θερμότητος, ὅπερ αἱ ἀντιδράσεις αὐταὶ δύνανται νὰ παραγάγῃσιν; Ἴνα γνωρίσῃ τοῦτο ὁ *Lavoisier* παρέβαλε τὸ ὑπὸ τοῦ ζώου ἀπορροφώμενον ἐξυγόνον μὲ τὸ ἀνθρακικὸν ὄξυ καὶ ἀτμῶδες ὕδωρ, ὅσα ἐκπέμπει, καὶ ἀπῆρει τὸ ποσὸν τοῦ καέντος ἀνθρακος καὶ ὑδρογόνου, ὑποθέτων ὅτι ὁ σχηματισμὸς τοῦ ἀνθρακικοῦ ὄξέος καὶ τοῦ ὕδατος παράγουσιν ἐν τῷ ὄργανισμῷ ὅσην θερμότητα ἤθελον παραγάγῃ, ἀν ὁ σχηματισμὸς αὐτῶν ἐνηργεῖτο δι' ἐλευθέρου ἀνθρακος καὶ ὑδρογόνου· ἰδοὺ εἰς τί περίπου ἀποτελέσμα κατέληξεν· εἰς ἄνθρωπος, 60 χιλιογράμματα ζυγίζον, καίει εἰς 24 ὥρας μὲ τὴν μέσσην τῶν Παρισίων θερμοκρασίαν, 313 γραμμὰς ἀνθρακος καὶ 22 ὑδρογόνου, ἀναπτύσσων 3297 μονάδας θερμότητος· συγχρόνως δὲ χάνει διὰ τοῦ πνεύμονος καὶ τοῦ δέρματος 4243 γραμμὰς ἀτμοῦ ὕδατος, αὐταὶ δὲ τῷ ἀφαιροῦν 697 μονάδας θερμότητος· μένουσιν 2600 διαθέσιμοι κατ' ἄλλων ὑπολογισμοὺς ἄνθρωπος μέσου βάρους παράγει εἰς τὰ ἡμέτερα κλίματα καθ' ἑκάστην 3250 μονάδας θερμότητος, ποσὸν ἰκανὸν ἵνα βράσῃ τις 32 1)2 λίτρας ὕδατος· οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι παρέχουσιν ἰδέαν ἀρκούντως καθαρὰν τῆς θερμογόνου δυνάμεως τοῦ ζωτικῆς ὄργανισμοῦ.

Ἡ *Θερμοχημεία* ἐξ ἄλλου, ἐπιστήμη ὅπως νέα, ἀνεκάλυψε πρὸς ταῖς μέχρι τοῦδε γνωστὰς πηγὰς τῆς θερμότητος καὶ ἐτέρας, μὴ παρατηρηθείσας πρότερον. Ὁ *Berthelet* παρετήρησεν ὅτι τὸ ἐν τῷ ὄργανισμῷ τοῦ σώματος ἀνθρακικὸν ὄξυ δὲν σχηματίζεται πάντοτε δι' ὄξυδώσεως τοῦ ἀνθρακος, προέρχεται ἐνίοτε καὶ ὑπὸ ἐτέρου εἶδους ἀναλύσεως, ἀπορροφώσεως θερμότητα Ἰνωστὸν ὅτι αἱ θρεπτικαὶ οὐσίαι εἰς τρεῖς θεμελιώδεις τύπους κατατάσσονται, εἰς τὰ λίπη, τὰ ἀνθρακοῦχα ὑδρικά σώματα (ζάκχαρι, ἄμυλον) καὶ τὰς λευκωματοειδεῖς. Τὰ λίπη λοιπὸν, ἀναλυόμενα καὶ μιγνυόμενα μὲ τὸ ὕ-

δωρ, παράγουσι θερμότητα· ἐπίσης καὶ τὰ ὑδρικά σώματα, ἀνεξαρτήτως πάσης ὄξυδώσεως· ἐπὶ τέλους αἱ λευκωματοειδεῖς οὐσίαι προκαλοῦσι φαινόμενα θερμότητος, μιγνυόμενα μὲ τὸ ὕδωρ. Ὅλα τὰ γεγονότα ταῦτα πρέπει νὰ συμπεριληφθῶσιν ἐν τῷ ἀκριβεῖ καὶ λεπτομερεῖ προώρῳ δὲ ἴσως ἀκόμη σήμερον ὑπολογισμῷ τῆς θερμότητος τῶν ζώων. Ὅπως δὲ, αὕτη ἔχει ὡς ἀρχὴν τὸ σύνολον τῶν χημικῶν μεταμορφώσεων τῶν ἀενάως ἐνεργουμένων εἰς τὰ βάρη τῶν ὄργανων τῶν, μεταμορφώσεων προκαλουσῶν τὴν διαρκῆ ἀνανέωσιν ὁλοκλήρου τῆς ὀργανικῆς οὐσίας, τὴν θρέψιν τουτέστι· διατὶ ὁμοῦς ἡ θρέψις αὕτη, διατὶ ἡ ἀκατάπαυστος αὕτη παραγωγή θερμότητος ἐντὸς τῆς ζωτικῆς μηχανῆς;

Δύναται τις σήμερον νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα τοῦτο, περικλείον τὸ μυστήριον μίαν τῶν ὠραιότερων διατάξεων τῆς φύσεως.

Ἡ θερμότης ἡ ὑπὸ τῶν ζώων παραγομένη εἶναι ἡ πηγὴ ὅλων τῶν κινήσεων τῶν ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ μηχανικὴ ἐργασία, τὴν ὁποῖαν ἐκτελοῦν, εἶναι ἀπλῆ καὶ καθαρὰ μεταμόρφωσις τῆς θερμικῆς ἐνεργείας, τὴν ὁποῖαν ἀναπτύσσουσιν. Δὲν δημιουργοῦσι τὴν κινήτικὴν δυνάμιν δι' αὐτομάτου τινὸς ἐνεργείας, τοῦθ' ὅπερ ἤθελον εἶσθαι ἐν τῶν προνομίων τῆς ζωῆς· τὴν πορίζονται ἐκ τῆς θερμαντικῆς ἐνεργείας τῆς ἀποθικευμένης εἰς τὰ ὅργανα, ὅσα διέρχεται τὸ αἷματῶδες ὑγρὸν. Ὑπάρχει δὲ καὶ σχέσις τακτικῆς μεταξὺ τοῦ ποσοῦ τῆς χανομένης θερμότητος καὶ τῆς ἐν τῷ ὄργανισμῷ μηχανικῆς ἐργασίας· ἀν ὁμοῦς πᾶσα κίνησις τῶν ζώων ὄντων ἦναι μεταμόρφωσις τῆς ζωτικῆς θερμότητος, δὲν ἔπεται καὶ ὅτι αὕτη μεταμορφοῦται ὅλη ἐν ταῖς κινήσει τοῦ ζώου· διαλύεται ἐν μέρει καὶ διὰ τῆς ἀφιδρώσεως τοῦ δέρματος, διὰ τῆς προσψύσεως, πρὸ πάντων δὲ διὰ τῆς ἀκτινοβολίας· χρῆσιμεῖ δὲ πάντοτε ἵνα διατηρῆ εἰς βαθμὸν μόνιμον τὴν θερμοκρασίαν τοῦ ζώου, εἰς μυρίας ὅσας αἰτίας ψυχράνσεως ὑποβεβλήμενου.

Ἐρρέθη ἀνωτέρω ὅτι ἡ θερμογόνος τῶν

τροφῶν δυνάμεις εἶναι τοσοῦτω μᾶλλον μεγαλύτερα, ὅσον μεγαλύτεραν περικλείουν αὐταὶ ποσότητα στοιχείων ἀπαιτούντων ἵνα καύσῃσι μεγάλην ἐξυγόνου δόσιν. Διὰ τοῦτο τὸ κρέας καὶ τὰ λίπη ἐπανορθῶνουν πολὺ ταχύτερον ἢ αἱ φυτικά οὐσίαι τὰς ἀπωλείας τοῦ ὄργανισμοῦ. Αἱ φυτικά οὐσίαι ἀρμύζουσι εἰς τῶν θερμῶν κλιμάτων τοὺς κατοίκους, μὴ ἔχοντας ἀνάγκην νὰ παράγῃσι θερμότητα, διότι ἡ ἀτμοσφαῖρα τοῖς χορηγεῖ ἀρκετὴν τοιαύτην. Τῶν ψυχρῶν ἀπεναντίας χωρῶν οἱ κάτοικοι, τῶν ὁποίων ἡ θερμογονία καὶ διαρκῆς πρέπει νὰ ἦναι καὶ ἐνεργητικῆ, εἰκοθεν ζητοῦσι τὸ κρέας καὶ τὰ λίπη, ὧν ἡ καύσις χορηγεῖ θερμότητα πολλήν. Εἶναι φυσιολογικὴ ἀνάγκη διὰ τοὺς Λάπωνας νὰ τρέφονται μὲ τῶν κητῶν τὸ ἐλαιον, ὅπως διὰ τῶν Τροπικῶν τοὺς κατοίκους ἐπίσης νὰ τρώγῃσιν ἐλαφρὰς μόνον τροφάς. Ἡ ἐνεργεία ἄλλως τε τῶν ἀναπνευστικῶν καύσεων καὶ τῶν τροφῶν ἡ φύσις ἀλλάσσει ἐπίσης καὶ μὲ τὰ κλίματα, ὥστε ὑπάρχει πάντοτε ἀναλογία μεταξὺ τῆς θερμικῆς καταστάσεως τοῦ περιέκαστον ζῶον κύκλου καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ζωτικῆς ἐστίας. Ἐπίσης δὲ εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ κλίμα τὰ ὄντα, ὅσα καταναλίσκουσι μείζονα μηχανικὴν ἐργασίαν ἐν ἑαυτοῖς, πρέπει νὰ τρώγῃσι πλεῖστον τῶν ὀλίγων κινουμένων. Ἡ ἀρχαιοτάτη αὕτη παρατήρησις ἀποδεικνύεται ὀρθότερα ὁσημέραι, καὶ ὁμοῦς ἤκιστα τὴν λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψιν οἱ ἐπιφορτισμένοι τὰ τῆς δημοσίου διατροφῆς. Πλεῖστα παραδείγματα ἀποδεικνύουσι πόσον ὠφέλιμον ἤθελον εἶσθαι διὰ τοὺς βιομηχάνους ν' αὐξήσῃσι τὸ ποσὸν τοῦ κρέατος ἐν ταῖς γεύμασι τῶν ἐργατῶν. Ἐσχάτως ἐπιδευθυντῆς μεγάλου βιομηχανικοῦ καταστήματος τῆς Τῆρον ὁ *K. Ταλαδὼ* ἐβελτίωσε τὴν ὑγείαν καὶ ρωμαλεότητα τῶν ἐργατῶν του, πολὺ κρέας δίδων αὐτοῖς. Μὲ φυτικὰς τροφὰς ἀποκλειστικῶς σχεδὸν τρεφόμενος ἕκαστος ἐργάτης, ἔχανε δέκα πέντε ἡμέρας ἐργασίας κατ' ἔτος κατὰ μέσον ὄρον, συνεπεία μεγάλου κόπου ἢ ἀσθενείας, ἅμα δ' ἐγένετο παραδεκτὴ τοῦ κρέατος ἡ χρῆσις,

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Ε')

ἔχονον τρεῖς μόνον ἡμέρας κατὰ μέσον ὄρον κατ' ἔτος. Εἶναι ἀληθές ὅτι συχνάκις τὸ οἰνόπνευμα χρῆσιμεῖ διὰ τὸν ἐργάτην ὡς μέσον δυνάμενον νὰ θεραπεύσῃ τὸ ἀνεπαρκὲς θερμογόνων τροφῶν· ἀπατηλὸν μέσον μὲλα ταῦτα, πρὸς στιγμὴν μόνον ἀνορθῶνουν τὸν ὄργανισμὸν, ἀκολούθως δ' ὑποσκάπτουν αὐτὸν καὶ κάτισχνον ἀποκαθιστῶν τὸν ἀνθρώπον. Ἐν τῶν καλλιτέρων κατὰ τοῦ οἰνοπνευματισμοῦ φαρμάκων θὰ ἦτο βεβαίως ἡ ἐλάττωσις τῆς τιμῆς τοῦ κρέατος.

Καθόσον ἀφορᾷ λοιπὸν τὰς μεταξὺ θερμότητος καὶ κινήσεως σχέσεις, πᾶν τὸ ὑπάρχον ὅν δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς ἀψυχὸν κινήτικὴν δυνάμιν, πρὸς ἀτμοκίνητον μηχανήν. Ἡ θερμότης τῷ ὄντι παράγεται διὰ τῶν καύσεων, καὶ διὰ συστήματος ὄργανων κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἕττον πολυπλόκων μεταμορφοῦται εἰς μηχανικὴν ἐργασίαν· ἀρχεται ἐν καταστάσει ἐντάσεως καὶ χορηγεῖ τὴν κίνησιν, ὅσῳ προσκαλεῖται πρὸς ἐκτέλεσιν μιᾶς οἰασδῆποτε ἐργασίας. Ἡ μόνον διαφορὰ εἶναι, ὅτι τὸ ὑπάρχον ὄν εἶναι μηχανὴ πολλῶν τελειοτέρων· διότι ἐνθ' αἱ ἀτμομηχαναὶ αἱ καλλίτερον κατασκευασμέναι χρησιμοποιοῦσι τὰ δώδεκα μόνον ἑκατοστὰ τῆς διαθέσιμου αὐτῶν δυνάμεως, τὸ μυῶδες σύστημα τοῦ ἀνθρώπου ἀποδίδει δέκα ἑκτὼ ἑκατοστὰ. Πλὴν δὲ τούτου ἡ ζωσα κινήτικὴ δυνάμεις ἔχει τοῦτο τὸ ἴδιον, ὅτι πηγαὶ θερμότητος καὶ μηχανισμοὶ συγγέονται στενῶς ἐν αὐτῇ, ἡ δὲ κινήσις μεταμορφοῦται καὶ αὕτη εἰς θερμότητα· περιπλοκὴ ἀπίστευτος, τῆς ὁποίας καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀπλοῦς νόμους δὲν ἐδυνήθη ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη νὰ διευκρινήσῃ εἰμὴ διὰ μυρίων ἀγώνων καὶ καταφυγούσα εἰς τὴν φυσικὴν, εἰς τὴν χημείαν καὶ βιολογίαν, καὶ εἰς τὰς τρεῖς ὁμοῦ. Κατὰ τινὰς φυσιολόγους ἡ θερμότης δὲν εἶναι μόνον ἡ πηγὴ τῆς κινήσεως ἐν τῷ ὄργανισμῷ· μεταμορφοῦται ὡσαύτως καὶ εἰς νευρικὴν ἐνεργείαν ἐν αὐτῷ. Κατ' αὐτοὺς ἡ λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου εἶναι ἐργασία ἀπολύτως ὁμοιάζουσα μὲ τὴν τοῦ δισχιδοῦς μυῶς τοῦ πνεύματος, καὶ τὸ πνεῦμα δ' αὐτὸ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑπὸ τῆς

θερμότητας παραγόμενον. Πειράματα πρόσφατα απέδειξαν κατά τους ίδιους ότι υπάρχει τακτική σχέσις μεταξύ της ενέργειας των νευρικών λειτουργιών και της θερμοκρασίας των μερών, ενθα αἱ λειτουργίαι αὐταὶ εκπληροῦνται, ὁ δὲ *Gavaret* ἐξάγει ἐκ τούτου ὅτι αἱ μετὰ τῆς θερμότητος σχέσεις τοῦ νευρικοῦ καὶ τοῦ μυώδους συστήματος εἶναι αἱ αὐταί. Εἰς τοὺς μῦς ἡ παραγομένη δύναμις ἐκδηλοῦται δι' ὄρατων φαινομένων ἐντὸς τοῦ σώματος, ἐν ᾧ παρά τοις νεύροις ἐξαντλεῖται εἰς βαθείας καὶ λεπτοτάτας ἐνεργείας, εἰς οὐδὲν μέτρον ἀκριβὲς δυναμένης νὰ υποβληθῶσιν. Ἐπομένως ποσὸν τι δοθὲν θερμότητος ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἤθελεν εἶσθαι ἀφ' ἑνὸς μὲν μηχανικὸν ἰσοδύναμον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ψυχολογικόν. Καὶ δὲν διατείνεται μὲν ὁ προορηθεὶς *K. Gavaret*, σοφὸς ἄλλως τε, εὐλαβὴς καὶ πιστὸς πρὸς τὴν πρακτικὴν μέθοδον, ὅτι τὸ αἶσθημα καὶ ἡ διάνοια δύνανται νὰ υπολογισθῶσιν εἰς μονάδας· λέγει μάλιστα ὅτι οὐδὲν κοινὸν μέτρον ὑπάρχει μεταξύ νοῦς καὶ θερμότητος· πλὴν δὲν ἐλλείπουσι φυσιολόγοι ἤττον δειλοὶ, ἀποδίδοντες πᾶσαν ζωτικὴν ἐκδήλωσιν εἰς τὰς αὐστηράς τῆς θερμοδυναμικῆς συνταγᾶς. Νομίζομεν ὅτι ἀπατώνται.

Ἡ ἀφομοίωσις τοῦ νευρικοῦ καὶ τοῦ μυώδους συστήματος, ὡς πρὸς τὴν σχέσιν αὐτῶν μετὰ τῆς θερμότητος, εἶναι ἀπίθανος διὰ πολλοὺς λόγους. Μεταξὺ νεύρου καὶ μυῶνος ὑπάρχει ἡ μεγίστη αὐτὴ διαφορὰ, ὅτι τὸ πρῶτον ἔχει τὸ αὐτόματον, οὐτινος στερεῖται τὸ δεύτερον. Ἀμφότερα ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐσωτερικοῖς καὶ ἐξωτερικοῖς κύκλοις ἀντλοῦσι τὴν διακρίνουσαν αὐτὰ ἐνεργεῖαν· ἀλλ' ἐνῷ ὁ μῦς, ἀπλοῦν μηχανικὸν ὄργανον, περιορίζεται πειθηνίως μεταμορφῶντων εἰς γεωμετρικὸν ποσὸν ἐργασίας τὴν δύναμιν, ἣτις ἐν σχήματι θερμότητος τῷ ἐπιτρέπεται, τὸ νεῦρον, ζωτικὸν ὄργανον, διαφεύγει τοὺς ὑπολογισμούς μας καὶ ἐν σειρά ὅλη λειτουργιῶν ἀσχέτων καὶ πρὸς τὴν δυναμομετρίαν καὶ πρὸς τὴν θερμομετρίαν ἐξασκεῖ κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ τὴν

διακεκριμένην καὶ σχεδὸν κυρίαρχον ἰσχύον του. Ὅλα, καθόσον ἀφορᾷ τὸ σύστημα τῶν μυῶν, δύνανται νὰ μετρηθῶσιν· οὐδὲν ἀπεναντίας ἐπὶ τοῦ τῶν νεύρων δύναται νὰ μετρηθῆ. Ἐντυπώσεις, αἰσθήσεις, ψυχικαὶ διαθέσεις, λογισμοὶ, ἐπιθυμίαι, ἠδοναὶ καὶ λύπαι, ὅλα ταῦτα ἀποτελοῦσι κόσμον ὑπεκφεύγοντα τοὺς ὄρους τῶν συνήθων ὀρισμῶν. Ἡ ὑπερτάτη ἐκείνη δύναμις, ἣτις διέπυσα τὰς ὑψηλοτέρας τοῦ ζώου ἐνεργείας, ἀποφασίζει, ἀναστέλλει, διακόπτει, ἐπανορθώνει καὶ κανονίζει καὶ τὴν μεταμόρφωσιν αὐτὴν τῆς θερμότητος εἰς κινήσιν, ἡ δύναμις ἐκείνη, ἣτις ἀνεξάρτητος διευθύνουσα ἐντὸς ἡμῶν, εἴτε ψυχὴν, εἴτε θέλησιν, εἴτε ἐλευθερίαν τὴν ὀνομάσομεν καὶ ἣτις μένει πάσης διακμφισθητέως ἀνεπίδεκτος, καίτοι ἡ μυστηριωδέστερα βεβαιότης τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ἡ δύναμις αὕτη διαμαρτύρεται κατὰ πάσης ἐλαττώσεως τῆς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ζωῆς εἰς μηχανισμὸν ἀπλοῦν· τοιαύτη δὲ εἶναι καὶ τῶν Κυρίων *Bernard* καὶ *Helmholtz* ἡ πεποπίθησις.

B.

Ἴδωμεν ἤδη εἰς ποίας μεταβολὰς ἡ θερμότης ὑπόκειται παρ' ἐνὶ ἀτόμῳ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν διαφορῶν ἐν τῷ ὀργανισμῷ ταραχῶν. Διότι ἂν μὲν ἀναίσθητος σχεδὸν πρὸς τὰς μεταβολὰς τῆς ἐξω θερμοκρασίας, δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ, ἅμα θίξῃ τις τὸ ἀκέραιον τῆς ἰσοροπίας τῶν ὀργάνων. Ἡ συμφωνία τῶν διαφορῶν μερῶν τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῶν λειτουργιῶν, τὰς ὁποίας ταῦτα ἐκτελοῦσι, τόσο μεγάλη εἶναι, ὥστε ἡ ἐλαχίστη ταραχὴ ἀντανακλᾷ ἐπ' αὐτοῦ, τὴν ἀταξίαν παντοῦ διαχέουσα. Τὸ νευρικὸν σύστημα, ἐπιφορτισμένον νὰ διατηρῇ τὴν μεταξύ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ ζώου ἁρμονικὴν συγκοινωνίαν, λαμβάνει πρῶτον παντὸς ἄλλου γνώσιν τοῦ ἐπελθόντος δυσἀρέστου συμβεβηκότος, καὶ μεταδίδει εἰς ὅλα τὰ ἄλλα μέρη τὴν ἀνώμαλον αὐτοῦ ἐντὺ

πῶσιν. Δὲν εἶναι ὁ γεννήτωρ τῆς ζωτικῆς θερμότητος, εἶναι ὅμως ὁ ρυθμιστὴς αὐτῆς, αὐτὸ τουτέστι διευθύνει καὶ ἐπιβλέπει τὸν τρόπον τινὰ τὴν παραγωγὴν καὶ διανομὴν τῆς, ἀναλόγως τῶν εὐμεταβλήτων ἀναγκῶν τοῦ ὀργανισμοῦ. Πᾶσα βλάβη ἢ προσβολὴ τοῦ συστήματος τούτου ἀντανακλᾷ ἐπὶ τῶν ψυχολογικῶν ἐνεργειῶν ἰδίως δ' ἐπὶ τῆς θερμογονίας. Ὁ *K. Bernard* κέψας ἐπὶ λαγῶν τινος τὸ νευρίδιον τοῦ ἀχένος τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ νεύρου ἐκ τοῦ ἐνὸς μόνον μέρους, προεκάλεσεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὑψώσιν θερμοκρασίας ἀρκετῶν βαθμῶν. Ἐκεῖ, ὅπου ὑφ' ἰσάνθηποτε ἐπίδρασιν ἡ ἐνεργεία τοῦ νευρικοῦ συστήματος διακόπτεται, τὸ αἷμα πλημμυρᾷ, φέρον μεθ' ἑαυτοῦ μείζονα ποσότητα θερμαντικῆς ἐνεργείας. Ἐκεῖ δ' ὅπου συμβαίνει τὸ ἐναντίον, τὰ δοχεῖα συστέλλονται καὶ ἡ θερμοκρασία καταβαίνει.

Ἡ ἀνεπαρκὴς τροφή ἢ ἡ παντελής ἀποχὴ τροφῆς ἐνεργοῦσιν ἐπίσης ἐπὶ τῆς ζωτικῆς θερμότητος, οὐχὶ ὅμως ἀμέσως. Ὁ ὀργανισμὸς διατηρεῖται εἰς τὸν τακτικὸν αὐτοῦ βαθμὸν θερμοκρασίας, ἕως οὗ ἐξαντλήσῃ τὸ ἐκ καυσίμων ὕλων ἀποθεματικὸν κεφάλαιόν του. Ἀκολουθῶς ψυχραίνεται βαθμικῶν, ἕως οὗ φθάσῃ εἰς βαθμὸν ὑποδεέστατον. Λαγῶς ὑποβλήθεις ὑπὸ *K. Sowsa* εἰς ἀτροφίαν κατεῖχε τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν 38ο 4 βαθμοὺς θερμότητος, δύο δὲ ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ 38ο 4, τὴν προτεραιάν 37ο 5 καὶ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου τοῦ 27 βαθμοῦς. Ἄν εἰσαγάγῃ τις αὐτὸν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς τελευταίας του ἐν κύκλῳ θερμῷ, θέλει τῷ ἀποδώσει ἐπὶ τινα χρόνον τὴν κατ' ἐπιφάνειαν ἐνεργείαν τῶν λειτουργιῶν του, πλὴν ὀλίγον ἢ διαρκέσῃ τοῦτο· τὰ ἀνατομικὰ στοιχεῖα ἀπώλεσαν ὀριστικῶς πᾶν ἐλατήριον αὐτῶν.

Ἡ χεῖρ ἀσθενοῦς πάσχοντος ἐκ περιπνευμονίας ἢ πυρετοῦ καίει· ἀπεναντίας ἡ τοῦ προσβεβημένου ὑπὸ σοβαροῦ ἀσθματος ἢ ἐμφυσήματος τοῦ πνεύμονος εἶναι παγετώδης. Διότι ἡ ζωτικὴ θερμότης μεταβάλλεται οὐσιωδῶς εἰς τὰς διαφόρους παθολογικὰς καταστάσεις. Ὅτε μὲν ὑψοῦται, ὅτε

δὲ κατέρχεται, οὐδέποτε ὅμως σχεδὸν ἢ ἐπήρεια τῆς νόσου συμβαδίζει μὲ τὸν βαθμὸν τῆς τακτικῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος. Ἐπὶ Ἴπποκράτους, ὅτε δὲν ἐψαυον ἀκόμτ τὸν σφυγμὸν τοῦ ἀσθενοῦς, ἡ ὑψώσις τῆς θερμοκρασίας ἀπετέλει τὸ μόνον στοιχεῖον τῆς κοινοτέρας νόσου, τοῦ πυρετοῦ. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἤπατώντο· διότι ἀπεδείχθη σήμερον ὅτι ἡ ἐξαψίς τῆς ζωτικῆς θερμότητος εἶναι ὁ εἰδικὸς χαρακτὴρ τῆς πυρετώδους καταστάσεως. Ἄφ' ἑνὸς μὲν πυρετῶς δὲν ὑπάρχει, ἐνόςῃ ἡ θερμοκρασία μένει εἰς τὸν τακτικὸν αὐτῆς βαθμὸν· ἐξ ἄλλου δὲ ἡ συχνότης τοῦ σφυγμοῦ δύναται νὰ φθάσῃ τὰ ἔσχατα αὐτῆς ὄρια, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ κινήσις πυρετώδης, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν ὑστερίτιδα. Ὅσάκις ἡ θερμότης τοῦ σώματος ὑπερβαίνει τοὺς 38 βαθμοὺς, δύναται τις νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ὑπάρχει πυρετῶς, ἅμα δὲ καταβῆ τῶν 36, ἡ καλουμένη παγετώδης κατάστασις. Οὕτως ἐντὸς δύο μόλις βαθμῶν κινεῖται ὅλη ἡ τακτικὴ θερμότης. Ἄνω τῶν 38 βαθμῶν καὶ κάτω τῶν 36 ἡ θερμοκρασία εἶναι ἔνδειξις νοσηρᾶς ταραχῆς. Ἐν τῷ συνήθει διαλείποντι πυρετῷ ὑψοῦται δύο ἢ τρεῖς ὥρας πρὸ τοῦ ρίγους, φθάνει τὸν ἀνώτατον βαθμὸν ἅμα τὸ ρίγος παύσῃ, κατόπιν δ' ἐλαττοῦται. Αἱ ὀξεῖαι καὶ καθαρὰι φλογώσεις, αἱ πνευμονία, πλευρίτιδες, βρογχίται, ἐρυσίπελαι διέρχονται ἀπὸ 36 ὥρῶν μέχρι δύο περιῶν ἡμερῶν τὴν περίοδον τῆς θερμότητος, ἀνερχομένης βαθμικῶν εἰς 41 βαθμοῦς. Περὶ τὴν τρίτην ἡμέραν ἡ θερμότης πίπτει, δυναμένη ὅμως ν' ἀναφανῆ διὰ παροδικῆς βαρύνσεως ἀπὸ ἡμίσεως μέχρι ἐνὸς βαθμοῦ ἐπὶ 3 ἢ 7 ἡμέρας, μεθ' 8 ἢ ἀσθένεια εὐρίσκειται εἰς τὸ τέμα τῆς. Ἄν ἡ θερμοκρασία αὐξήσῃ βαθμικῶν μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν, πρέπει νὰ περιμένῃ τις τὸν θάνατον. Ἡ ἐπιμονὴ τῆς θερμότητος εἶναι ἐνταῦθα ὁ βέβαιος τοῦ θανάτου πρόδρομος. Οἱ ἐξανθηματικοὶ πυρετοὶ, αἱ εὐφλογίαι, ὁ πορφυρῶς ἢ φλυζακίωδης πυρετῶς παρουσιάζουσιν ἄξια λόγου θερμαντικὰ φαινόμενα. Ἡ θερμότης ἀρχίζει μὲ τὴν ἀσθένειαν καὶ αὐξάνει μέχρι τῆς

εξασθενήσεως του δέρματος. Διατηρείται εις τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμὸν (42 1/2 βαθμοὺς) ἐπὶ τοῦ πορφυροῦ πυρετοῦ—Scarlatine), ἔωσθ' ἢ ἐξάνθησι; γείνη πλήρης, ἀκολούθως ἐλαττοῦται. Ἡ θερμοκρασία τέλος πάντων ὑφούται εἰς διαφόρους χειρουργικὰς παθήσεις, προκαλοῦσα κατάστασιν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον φλεγμονικὴν καὶ πυρετώδη· τοῦτο συμβαίνει ἐπὶ τῶν πληγῶν, ἐν γένει δὲ εἰς πᾶν εἶδος τραυμάτων, εἰς τὸν τέτανον, εἰς ἀνευρισμοὺς κλ. Εἰς τὰς ἐκ στραγγαλισμοῦ κήλας ἀπεναντίας, εἰς τὰ καυσιματα καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν δειλητηριάσεων ἐλαττοῦται οὐσιωδῶς.

Ἡ ἐξαψὶς αὕτη ἢ κἀθοδος τῆς ζωτικῆς θερμότητος δὲν δύναται προφανῶς ν' ἀποδοθῆ εἰμὴ εἰς ἀνάλογον κατάστασιν, ἐπελθοῦσαν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τῶν ἀναπνευστικῶν ἀναφλέξεων. Ἄγνωστον ἔτι τίς ἢ αἰτία τῶν μεταβολῶν τούτων, διὰ τίνος μηχανισμοῦ τοῦτέστι ἢ ἐπήρεια μιᾶς νόσου ἐπισπεύδει ἢ βραδύνει τὴν ἐνεργείαν τῆς θερμογονίας. Ἰατροὶ τινες τὸ ἀποδίδουν εἰς ἐξαψιν, ἢν προκαλοῦν ἐν τῷ αἵματι μικροσκοπικὰ τινα ὄντα· ἄλλοι διατείνονται ὅτι εἰς τὰς τοπικὰς φλογώσεις τὸ φλογισμένον ὄργανον μεταδίδει τὴν θερμότητα εἰς τὸ σῶμα, ὡς θερμοαγωγὸς εἰς κατακεκλεισμένον δωματίον· ἐπὶ τέλους ἕτεροι θεωροῦσι νευρικὴν τὴν πηγὴν τῆς παραχῆς ταύτης, διότι τὰ νεῦρα εἶναι, ὅπως εἶδομεν, οἱ ρυθμιστὰί τῆς θερμοκρατικῆς ἐνεργείας.

Τὸ μόνον ἀκριβὲς μέσον, ἵνα ἐκτιμήσῃ τις τὴν θερμοκρασίαν ἐπὶ τῶν ἀσθενειῶν, εἶναι τοῦ θερμομέτρου ἢ χρῆσις. Ὁ Σουάμερδαν πρῶτος ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 12' αἰῶνος τὸ παρετήρησεν· ὁ Χάεν καὶ ὁ Οὔντερ τὸ μετεχειρίζοντο ὡσαύτως κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Ἄλλ' ἢ κλινικὴ θερμομετρία ἀνεπτύχθη πολὺ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, χάρις εἰς τὰ ἔργα διαφόρων ἐπιστημόνων, οἵτινες δὲν περιορίσθησαν ν' ἀποδείξωσιν ὅτι ἡ θερμοκρασία ὑφούται κατὰ ἀρκετοὺς βαθμοὺς ἐπὶ τῶν ἀσθενειῶν· ἠκολούθησαν τὰς θερμοκρατικὰς μεταβολὰς ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, ἀνὰ πᾶσαν ὥραν, κατὰ τὰς διαφόρους φά-

σεις τῶν παθολογικῶν ἀναπτύξεων· ἀνεκάλυψαν ὅτι αἱ καμπύλαι γραμμαὶ τῶν διακυμάνσεων τούτων χορηγοῦσι τύπους ὀριστικούς δι' ἐκάστην ἀσθένειαν, ὅτι μεταβάλλονται δι' ἐνὸς τρόπου, ἂν ἢ ἀσθένεια ἐγκαταλειφθῆ εἰς ἑαυτὴν, δι' ἑτέρου δὲ, ἂν πολεμηθῆ διὰ τοῦ ἐνὸς ἢ ἄλλου φαρμάκου. Δύναται τις σπουδάζων τὰς γραμμαὶς ταύτας ν' ἀκολουθήσῃ τὴν πορείαν τῆς ἀσθενείας καὶ εὖρη πολυτίμους ὑποδείξεις διὰ τὸ διαγνώστικόν ἢ προγνωστικόν αὐτῶν.

Ἄφου δὲ εἶδομεν τίνι τρόπῳ ἢ ἐσωτερικῇ θερμότητι παράγεται μεταξὺ τῶν ζώων, πῶς καταναλίσκεται ἐν αὐτοῖς καὶ μεταβάλλεται εἰς μηχανικὴν ἐργασίαν, εἰς ποίας αὐτομάτους ἢ προκαλουμένους μεταμορφώσεις ὑπόκειται, θέλομεν ἐν ὀλίγοις ἐξετάσει καὶ τὴν ἐπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων ζώων ἐπίδρασιν τῆς ἐξωτερικῆς θερμότητος καὶ τὰ διάφορα φαινόμενα τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς ὑψώσεως ἢ καθόδου τῆς θερμοκρασίας τοῦ περι αὐτὰ μέσου. Ὅλα τὰ ζητήματα ταῦτα διευκρινήθησαν ὑπὸ ἀξίων λόγου νεωτέρων ἔργων. Ὁ Berger καὶ Delaroché ἔθεσαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος τούτου ζῶα ἐντὸς πυριατηρίων (cuvettes), περιεχόντων ἀέρα θερμοανθέντα εἰς διαφόρους βαθμοὺς θερμοκρασίας, καὶ παρετήρησαν τί ἀποτελέσματα ἐξασκοῦσιν αἱ θερμοκρατικαὶ ἐπίδρασεις ἐπὶ τῆς ζωῆς. Τῶν ἐρευνῶν τούτων ἀποτέλεσμα ἦτο ὅτι ὅλα τὰ ζῶα ἔχουσι τὸ πλεονέκτημα ν' ἀντέχωσιν ἐπὶ τινα χρόνον εἰς τὴν θερμότητα, ὃ δὲ χρόνος τῆς ἀντιστάσεως ταύτης μεταβάλλεται κατὰ τὸ εἶδος ἐκάστου ζώου. Τὰ μικρὰ ἐκπνεοῦσι ταχέως, ὑποβαλλόμενα εἰς θερμοκρασίαν 45 μέχρι 50 βαθμῶν. Τὰ μεγάλα ὑποφέρουσι καλλίτερον τὴν θερμότητα. Τὰ ψυχρῶν ζῶα καὶ τῶν ἐντόμων οἱ κώληκες ἀντέχουσι πλείοτερον ἀπὸ τὰ θερμοαίμα· τὸ ἀνάπαλιν συμβαίνει παρὰ τοῖς ἐν ἐντελεῖ καταστάσει ἐντόμοις.

Ἐσπούδασαν οἱ ἴδιοι καὶ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀνεγνώρισαν ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα μεταβάλλεται κατὰ τὰ άτομα. Οὕτως ἀπὸ θερμοκρασίας 49 μέχρι 58 βαθμῶν τὸ πυ-

ριώτερον κατέστη ἀφῆρτον καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Delaroché, ἀσθενήσαντα ἐκ τούτου ἀμέσως, ἐνῶ ὁ συναδελφός αὐτοῦ Berger μόλις ἠσθάνθη μικρὰν κόπωσιν. Ἐξ ἄλλου μέρους ὁ Berger οὕτως δὲν ἐδυνήθη νὰ μείνῃ πλέον τῶν ἐπτὰ λεπτῶν ἐντὸς μέσου θερμοανθέντος μέχρις 87 βαθμῶν, ἐνῶ ὁ Blagden ἔμεινε δώδεκα λεπτὰ εἰς τὸ αὐτὸ μέρος. Εἰς τὰς Τροπικὰς χώρας ἡ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαιρας ὑφούται συχνάκις, διαρκούσης τῆς ἡμέρας, ἄνω τῶν 40 βαθμῶν, ἄνευ βλάβης διὰ τοῦς ἰθαγενεῖς. Ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ τῆς Καλιφ. Ἑλπίδος τὸ θερμομέτρον ἀναβαίνει μέχρι 43 βαθμῶν· ἐνίοτε μᾶλα ταῦτα ἡ θερμότης αὕτη προκαλεῖ τὸν θάνατον. Ἀναφέρουσι μεταξὺ ἄλλων γεγονότων ὅτι τὸν Ἰούλιον μῆνα τοῦ ἔτους 1638, ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς Καρλεστώνας πολλοὶ ἄνθρωποι ἀπέθανον ἐκ καύσεως 41 βαθμῶν. Ποσάκις δὲν εἶδον τοῦς στρατιώτας ἡμῶν ἐν Ἀφρικῇ μετὰ μακρὰν ὁδοπορίαν, τὴν ὅποιαν πεζοὶ ὑπὸ πυρίνας ἠλιακῆς ἀκτίνης διήνυσαν, ἐκ παραφροσύνης καταλαμβανόμενος καὶ νεκροῦς πίπτοντας! Ἐνταῦθα ὅμως μὲ τὴν ἐπήρεια τῆς θερμότητος ἠνώθη καὶ ἡ τοῦ φωτός. Ὁ Δυκάμελ διηγείται τὴν ἱστορίαν πολλῶν ὑπηρετριῶν ἀρτοποιῶν τινος, αἵτινες, χωρὶς τοῦτο ποσῶς νὰ τὰς στενοχωρήσῃ, ἠδύνατο νὰ μείνωσι δέκα σχεδὸν λεπτὰ ἐντὸς κλιθάνου θερμοανθέντος μέχρι τοῦ ἀναγκαίου βαθμοῦ ἵνα ψηθῇ ἄρτος. Τὸ πείραμα τοῦτο πολλάκις ἔκτοτε ἐπανελήθη καὶ ἐπέτυχε. Τὸ ζῶον δύναται νὰ ὑποφέρῃ ἐπὶ τινα χρόνον θερμοκρασίαν πολὺ ἀνωτέραν τῆς ἰδικῆς του, διότι ἢ τότε ἐπερχομένη ἐνεργητικώτατη διέδρωσις ἐμποδίζει τὴν θέρμανσιν τῶν ὀργάνων του· ἅμα ὅμως, ὅπως θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω, ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ θερμότης ὑψώθη πράγματι βαθμοῦς τινὰς ἄνω τοῦ τακτικοῦ ἀριθμοῦ, ἢ ζωῆ δὲν εἶναι πλέον δυνατὴ.

Ἐπὶ τῶν φαινομένων τούτων ὁ K. Bernard ἐνήργησεν ἐσχάτως ἐρεῦνας, τῶν ὁποίων ἰδοῦ τὸ ἀποτέλεσμα. Ἐλαβε κιβώτιον ἀπὸ ξύλον ἐλάτου εἰς δύο μέρη διχρη-

μένον διὰ κιγκλίδος, ἐφ' ἧς θέτουν τὸ εἰς τὸ πείραμα ὑποβληθὸς ζῶον. Ἔθεσε τὸ κιβώτιον ἐπὶ πλακῆς ἐκ μίγματος, ἀμφοτέρω δ' ἐπὶ κλιθάνου κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον θερμαινόντος τὸν ἐν τῷ κιβώτιῳ ἀέρα. Ἦνοιξε παράθυρον ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς τοῦ κιβώτιου, ἵνα κρατῆ κατὰ βούλησιν ἐκτὸς αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν τοῦ ζώου. Ἐξετάσας τὰ οὕτως εἰς τὴν ἐπήρεια τοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον θερμοῦ ἀέρος ὑποβαλλόμενα ζῶα κατέληξεν εἰς ἀποτελέσματα σπουδαιότερα ἢ οἱ K. Berger καὶ Delaroché. Ὁ Boerhаве ἀπέδειξεν ἐπὶ τοῦ πειράματος τούτου τὸν θάνατον εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ θερμοῦ ἀέρος ἐπὶ τοῦ πνεύματος, ἐμποδίζοντος τὴν ψύρανσιν τοῦ αἵματος. Ὁ δὲ Bernard ἀπέδειξεν ὅτι ὁ θερμὸς ἀὴρ ἐνεργῶν ἐπὶ τοῦ δέρματος παράγει ὑψώσιν θερμοκρασίας πολλῶ ταχύτερον θανατηφόρον, ἢ ἂν τὸ ὑγρὸν σῶμα εἰσέλθῃ μόνον ἐν τῷ πνεύματι· ἐπίσης δ' ὅτι ὁ θερμὸς ἀὴρ εἶναι ὑγρὸς, ὁ θάνατος ἐπέρχεται ταχύτερον καὶ μὲ κατωτέραν θερμοκρασίαν, ἢ ἂν ὁ ἀὴρ ἦναι ξηρὸς. Διότι ἡ ὑγρασία ἀναπτύσσει τὴν θέρμανσιν.

Ὅταν ἐν ζῶον ὑποβληθῆ εἰς τὰ δραστηκώτατα τῆς θερμότητος ἀποτελέσματα, ἀρχίζει νὰ ταράσσεται, κατόπιν νὰ πνευστή, αἱ ἀναπνευστικαὶ καὶ κυκλοφορικαὶ κινήσεις του ἐπιταχύνονται, θερμαίνεται βαθμηδὸν διὰ τῆς κυκλοφορίας, ἢτις σωρεῖται ἀκαταπαύτως τὸ αἷμα ἐκ τῆς περιφερείας εἰς τὸ κέντρον, μεταφέρει ἐν αὐτῷ καὶ τὴν θερμότητα· αἶφνης καταλαμβάνεται ὑπὸ σπασμῶν, οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας πύουσι καὶ ἐκπνεῖ βάλλον κραυγὴν. Διὰ τοῦ θερμομέτρου παρατηρεῖ τις τότε ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος τοῦ ζώου εἶναι κατὰ 4 ἢ 5 βαθμοὺς ἀνωτέρα τῆς τακτικῆς. Κατ' ἀρχὰς ταράσσεται, αἱ λειτουργίαι του φαίνονται μὲ νέαν δύναμιν ἐκτελούμεναι, ὅπως μὲ τὰς πρῶτας ἀκτίνας τοῦ Ἀπριλιανοῦ ἡλίου οἱ σφυγμοὶ τῆς ζωῆς γίνονται ταχύτεροι παρ' ὅλοις τοῖς ζώοις· ἀλλ' ἡ ἐξαψὶς αὕτη εἶναι προσωρινή, ἅμα δὲ φθάσῃ βαθμὸν τινα, τὴν θερμότητα διαδέχεται τοῦ

θανάτου ὁ παγετός. Ὁ *K. Bernard* ἐξήτασε μετὰ προσοχῆς τὰ διὰ τοιούτου τρώπου ἀποθνήσκοντα ζῶα, τὸ δὲ πρῶτον ἐκπλήξαν αὐτὸν φαινόμενον εἶναι ἡ ταχύτης, μεθ' ἧς ἐπέρχεται ἡ σκληρυνσις τοῦ πτώματος. Ἡ καρδία καθίσταται αἵφνης ἀναίσθητος πρὸς πάντα ἐρεθισμὸν καὶ στίγματα ἐκχυμωτικά ὑπάρχουν εἰς πολλὰ μέρη τοῦ σώματος. Ἡ θερμότης ἐπῆξε τὴν μαλθακὴν ὕλην, τὴν ἀποτελοῦσαν τὰς μυῶδεις ἴνας, αἵτινες φαίνονται ὡς ὑπὸ κεραυνοῦ προσβληθεῖσαι. Ἐξ ἄλλου μέρους τὸ ἀρτηριακὸν αἷμα τοῦ ζώου κατέστη μέλαν, ἀπώλεσε πολὺ ὀξυγόνον, ἐφορτώθη μὲ ἀνθρακικὸν δξὺ καὶ περιεβλήθη τὴν ὕψιν φλεβώδους αἵματος. Δὲν ἔχασεν ὅμως καὶ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τὸ αἷμα τὰς φυσιολογικὰς αὐτοῦ ιδιότητας καὶ δύναται διὰ νέας ποσότητος ὀξυγόνου νὰ ἀνακτῆσθαι τὴν προτέραν θέσιν του καὶ γίνῃ χρυσολαμπές. Ἡ θερμότης, ἀρκεῖ ὁ βαθμὸς αὐτῆς νὰ μὴν ᾖ ὑπὲρ μέτρον ὑψηλός, ἐπισπεύδει μόνον τὴν αἱματώδη καυσὶν χωρὶς ν' ἀλλοιώνῃ τὸ αἷμα, οὔτε τὸ νευρικὸν σύστημα ὑποφέρει ἐξ αὐτῆς. Τὸ μᾶλλον προσβαλλόμενον μέρος εἶναι οἱ μῦς· αὐτοὶ τραχύνονται, ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος παύει, μετ' αὐτῆς παύει καὶ ἡ ἀναπνοὴ καὶ ἐπέρχεται ἀμέσως ὁ θάνατος. Ὁ *K. Bernard* ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δὲν παραδέχεται ὅτι ἡ ζωὴ ἀνθίσταται εἰς τὴν θερμάνειν ἀπεναντίας ἡ ζωτικὴ κίνησις τὴν ἐπιταχύνει, ἕκαστος δ' ἐννοεῖ διατί. Ἡ ἐσωτερικὴ τοῦ ζώου θερμότης ἐνοῦται μὲ τὴν πρόσθετον, ἡ δὲ ἀνανέωσις τοῦ αἵματος, πρῶτος ὕρος τῆς θερμάνσεως, γίνεταί ταχύτερα. Ὁ *K. Demargua* μάλιστα ἐθεράπευσεν ἀσθενεῖς πάσχοντας ἐκ τῶν φρικαλέων ἐκείνων συστολῶν τῶν μυῶν, αἵτινες χαρακτηρίζουσι τοὺς τετάρτους, ὑποθαλάτων αὐτοὺς εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ θερμογόνου καὶ εἰς λουτρά θερμοτάτου ἀέρος. Ἡ ὕψις τῆς θερμοκρασίας τῶν ἐκ τοῦ τετάρτου προσβεβλημένων μυῶν ἤρκεσεν ἵνα τοὺς μετατρέψῃ καὶ ἐπαναφέρῃ εἰς ὑγιᾶ κατάστασιν.

Ἰδόμεν ἐπὶ τέλους τί συμβαίνει ἐπὶ τῶν

ζώων, ὅταν τὰ βυθίσῃ τις ἐνδον ψυχρῶν κύκλων. Ὅτε τῷ 1828 [29 ὁ *K. Γεμάρ* ἐπεσκέφθη τὴν Ἰσλανδίαν, ἐκθέσας ἐν ὑπαίθρῳ κοινίῳ πλήρες χρώματος, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου εὗρισκαντο βάτραχοι, καὶ ἀνοίξας μετ' ὀλίγην ὥραν αὐτὸ, εὗρε τοὺς βατράχους σκληρυνθέντας καὶ παγωμένους· βυθίσας ὅμως αὐτοὺς ἐντὸς χλιαροῦ ὕδατος, τοὺς ἐπανέφερεν εἰς τὴν ζωὴν. Πολλοὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἀναφέρουσι γεγονότα παρόμοια, ὥστε ἐννοεῖ τις μέχρι τίνος τὸ ἀλλόκοτον συμπέρασμα, ὅτι ἄγγλος τις φυσιολόγος ἐξήγαγε πρὸς στιγμὴν ἐκ τῶν ἀνωτέρω πειραμάτων. Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος, *Τζῶν Οὐντερ* καλούμενος, ἐφαντάσθη ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ παρατείνῃ τις τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐπ' ἀπειρον, εἰς κλίμα ψυχρὸν θέτων αὐτὸν καὶ εἰς περιοδικὴν πῆξιν ὑποβάλλων τὸ σῶμά του. Εἰς ἄνθρωπος τοιοῦτος, ἔλεγεν, ἤθελε ζῆσαι χίλια ἴσως ἔτη, ἂν μετὰ δέκα ἔτη τὸν ἐπάγωνέ τις δι' ἑκατὸν, δυνάμενος μετὰ τὰ ἑκατὸν αὐτὰ ἔτη νὰ λύσῃ τὸ πάθος του διὰ δέκα νέα ἔτη καὶ οὕτω καθεξῆς. Θέσας ὅμως κυπρίνου ἰχθῆος ἐντὸς κατεψυγμένου ρευστοῦ, ἀνεγνώρισεν, ἀφοῦ ἐπάγωσαν, ὅτι ἀνεπιστρεπτεῖ εἶχον ψοφῆται· καὶ εἶδεν ὅτι ἡ ἐφεύμεσις, δι' ἧς ἤλπιζε νὰ κάμῃ τὴν τύχην του, ὅπως ὁ ἴδιος ἔλεγεν, ἦτο χίμαιρα ἀπλή. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ψύχους ἐπὶ τῶν ὀργανικῶν ὄντων μεταβάλλεται ἀναλόγως τῆς ἀνωτέρας ἢ κατωτέρας τάξεως, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ ζῶα ἀνήκουν. Ἐν γένει δύναται τις εἰπεῖν ὅτι πρέπει ἡ περὶ τὸ ζῶον ἐκτὸς θερμοκρασία νὰ ᾖ πολὺ χαμηλὴ, ἵνα τὸ ψυχρὰν ἐπαισθητῶς, διότι ἡ ζωτικὴ θερμότης, τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσουσιν ἐντὸς αὐτῶν, ἀνθίσταται δραστηρίως εἰς τὸ ψῦχος. Τὰ μαστοφόρα μῶλα ταῦτα ζῶα τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν, μ' ὕλην τὴν πραστατεύουσιν αὐτὰ πυκνὴν μηλωτὴν, δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι τὴν θερμοκρασίαν τοῦ πόλου, κατερχομένην ἐνίοτε εἰς 40 βαθμοὺς κάτω τοῦ μηδενικοῦ, (ὅποτε καὶ ὁ ὑδράργυρος τοῦ βαρομέτρου παγώνει), εἰμὴ ζῶντα ὑπὸ τὴν χιόνα, ἐνθα ἰδρῶσιν τὴν κατοικίαν των.

Καὶ οἱ Ἑσκιμοὶ ἐν τῇ χιόνι σκάπτουσι τὰς καλύβας, ἐνθα διέρχονται τὰς ἡμέρας τοῦ δριμυτέρου χειμῶνος αὐτῶν. Ὅσακις δ' ὁ ὀργανισμὸς δὲν δύναται οὔτε νὰ παλαίσῃ οὔτε νὰ προφυλαχθῇ κατὰ θερμοκρασιῶν τόσο χαμηλῶν, ἐπέρχεται ταχέως διὰ τῆς πῆξεως ὁ θάνατος. Τότε τὸ σῶμα ὅλον παγώνει καὶ διατηρεῖται ἔσχει εἰς ἀξιοπαρατήρητον ἄφθορον κατάστασιν. Γινώσκετε βεβαίως τὴν ἱστορίαν τῶν προκατακλυσμαίων ἐκείνων ἐλεφάντων (*Mammouths*), τῶν εὐρεθέντων εἰς τοὺς περὶ τὸν πόλον πάγους, ὅπου ἦσαν τεθαμμένοι, ἀνθρωπότητων, ὡσπερ ζῶα πρὸ ὀλίγων ὥρων ἀποθιώσαντα. Ὅσα ἡ θερμότης καταστρέφει τὰ διάφορα τοῦ σώματος ὄργανα, τοσοῦτον τὸ ψῦχος τὰ διατηρεῖ.

Διὰ τίνος ἐντούτοις μηχανισμοῦ τὸ ψῦχος γίνεται θανατηφόρον; Τὸ ψῦχος ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Οἱ περιηγηταὶ ἀναφέρουσιν ὅτι εἰς τὰς πολικὰς χώρας τάσις ἀκαταμάχητος πρὸς ὕπνον βαρύνει τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καταληφθέντας ὑπὸ θερμοκρασίας πολὺ ψυχρᾶς. Ὅτε ὁ *Σολάνδερ* ἔφθασεν ἐπὶ τῶν κατεψυγμένων παραλίων τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ἔλεγε τοῖς συνοδοιπόροις του: «Ὅστις ἐξ ὑμῶν καθήσῃ, θὰ κοιμηθῇ, ὅστις δὲ κοιμηθῇ, δὲν θὰ ἐξυπνήσῃ πλέον.» Ἀλλ' ἡ πρὸς τὸν ὕπνον τάσις αὐτὴ τοσοῦτον εἶναι ἀνωτέρα τῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε πολλοὶ τῶν μετὰ τοῦ *Σολάνδερ* ὑπέκυψαν· καὶ ὁ ἴδιος δὲ καταβεβλημένος ἔπεσεν ἐπὶ τῆς χιόνος, ἐνθα ἔμεινεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς λειπόθυμος. Λέγουσιν ὅτι κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1709 δύο χιλιάδες στρατιῶται τοῦ *Καρλόλου IB'* ἀπέθανον ἐκ τοῦ ὕπνου, ὅστις ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ψύχους τοὺς κατέλαβεν. Ἡ ἐπὶ τῶν νευρικῶν κέντρων ἐνέργεια μῶλα ταῦτα εἶναι δευτερεύουσα καὶ συνέπεια ἐτέρου τινὸς φαινομένου, ὅπερ μᾶς ἐξηγεῖ ἐνταῦθα τὸ μυστήριον τοῦ θανάτου. Ὅταν ἡ ἔσω θερμοκρασία τοῦ σώματος κατέλθῃ εἰς 10 ἢ 12 βαθμοὺς κάτω τοῦ μηδενικοῦ, τὸ ψῦχος παγώνει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον τὸ αἷμα, φθείρει βαθέως τὰ σφαιρίδια αὐτοῦ, ἢ δὲ ἀλ-

λοῖωσις αὐτῆ, εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε ὅτε τὸ αἷμα μεταβάλλεται εἰς ρευστὸν, μηδενίζει ὅλας τὰς ζωτικὰς λειτουργίας. Ὁ *Σουρώ*, ἀνώτατος φαρμακοποιὸς τοῦ *Ρωστικοῦ* στρατοῦ, κρούσας πολὺ ἐξ ἐπιπόνου ὀδοπορίας ἐν μέσῳ τῶν χιόνων, ἀπέθανε καθ' ἣν στιγμὴν ἤρχισαν νὰ τὸν θερμαίνωσι. Τὰ ἐπὶ τῶν ζώων πειράματα ἀπέδειξαν ὅτι διατηροῦνται ζωντανὰ, ἐφόσον μόνον τὰ διατηρεῖ τις ἐν καταστάσει ἡμισείας πῆξεως, ἀποθνήσκουσι δὲ, ἅμα ἐπαναφέρῃ ἐν αὐτοῖς τὴν θερμοκρασίαν καὶ κυκλοφορίαν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὰ σφαιρίδια, τὸ ὑπὸ τοῦ ψύχους ἀλλοιωθέντα νὰ διαχυθῶσιν ἐκ νέου ἐρ' ὕλων τῶν ἀγγείων τοῦ σώματος. Ἐπίσης ἀποθνήσκουσιν, ὁσακις τὸ ποσὸν τῶν σφαιριδίων τούτων εἶναι τόσον, ὥστε νὰ προκαλέσῃ ἀξίαν λόγου ταραχὴν ἐν τῷ ὀργανισμῷ· πᾶν ζῶον καθ' ὅλοκληρίαν παγωμένον, τοῦ ὁποίου τὸ πεπηγὸς αἷμα δὲν περικλαίει πλέον εἰμὴ σφαιρίδια ἀκατάλληλα πρὸς τὴν ζωὴν, ἀποθνήσκει ὀριστικῶς. Ἄν τις διαλύσῃ τὴν πῆξιν τοῦ σώματος αὐτοῦ, δὲν ἔχει ἀπέναντί του εἰμὴ πτώμα μαλθακόν, ἄχρουν, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς σκιερούς. Ὅστε ἂν ἡ θερμότης ᾖ δηλητῆριον διὰ τὰς ἴνας τῶν μυῶν, τὸ ψῦχος εἶναι τὸ δηλητῆριον τῶν σφαιριδίων τοῦ αἵματος. Συμβαίνει δὲ καὶ ἐπὶ τῆς θερμότητος ὅτι ἐπὶ τῶν ἄλλων στοιχείων τοῦ μέσου, ἐν τῷ ὁποίῳ ζῇ τὸ ζῶον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Κρύπτει καὶ αὐτῆ, ὡσπερ τὸ τρυφερὸν ἐκεῖνο τοῦ *Roméo* ἀνθος, οὐτινος ὁ χυμὸς εἶναι σωτήριος καὶ φοβερὸς συγχρόνως, τὰς ἀρετὰς τὰς μᾶλλον ἀντιθέτους ἐν ἑαυτῇ, δύναται νὰ διατηρήσῃ τὴν ὑγίαν, νὰ θεραπεύσῃ τὴν νόσον ἢ νὰ ἐπιφέρῃ τὸν θάνατον.

Οὐδὲν ἄλλο λοιπὸν εἶναι ὁ ἄνθρωπος εἰμὴ τὸ ἀσθενὲς παίγνιον ὅλων τῶν ὑποκώφων αὐτῶν δυνάμεων, αἵτινες τὸν περικυκλῶνουν καὶ περισφίγγουσιν. Ἄς ὑποτάξῃ αὐτὰς ὅσον θέλει, οὐδέποτε ὑπεκφεύγει τοὺς ἀδυσσιπῆτους νόμους, τοὺς ἐξαρτῶντας τὴν ἰσορροπίαν τῆς ζωῆς ἐκ τῆς ἰσορροπίας τῶν ὑποδεστέρων φυσικῶν καὶ χημικῶν ὄρων.

ἔχει τοῦλάχιστον τὴν παρηγορίαν ὅτι γινώσκει τοὺς νόμους τούτους, καὶ δύναται ἐπομένως νὰ περιορίσῃ ὅσον τὸ δυνατόν τὰς δριμείας αὐτῶν ἐπηρεάς. Ὄταν ἡ φύσις τὸν πιέζῃ, καὶ ἡ ἰδίᾳ τὸ ἀγνοεῖ, καὶ ἡ ἰδίᾳ λησμονεῖ ἑαυτὴν ὁ ἄνθρωπος ὅμως, ὁ πυγμαῖος ἄνθρωπος εἶναι ἀνώτερος ὅλων τῶν τυφλῶν τούτων μεγαλείων, διότι τὸ ἰδικόν του μεγαλεῖον ὀνομάζεται συνείδησις. Τούτου ἀπόδειξις εἶναι τὸ θέμα ὑπερ περιληπτικῶς ἀνεπτύξαμεν ἐνταῦθα τὸ θέματος ὅμως τούτου δὲν θὰ ἐννοήσῃ τις τὴν μεγάλην σπουδαιότητα, ἂν καταπαύοντες τὸν λόγον δὲν ἀπαντήσωμεν καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ἐρώτησιν, τὴν ὁποῖαν τὸ θέμα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ φέρει ἐν τῷ μέσῳ. Ἡ θερμότης αὕτη, τὴν ὁποῖαν τὰ χημικὰ φαινόμενα ἀναπτύσσουσιν ἐν τῷ ζῶντι ὄργανισμῷ, πόθεν πηγάζει; Ἐκ τῶν τροφῶν, αἷτινες ὕλαι ἐκ φυτῶν πηγάζουσι, τὰ δὲ φυτὰ παρὰ τοῦ ἡλίου τὴν ἀρδύονται. Τὰ φυτὰ, καιόμενα ἐν-

τὸς τοῦ ζῶου καὶ ἀναπτύσσοντα διὰ τῆς καύσεως ταύτης θερμότητα ἢ δυναμικὴν ἐνέργειαν, ἀποδίδουσιν εἰς τὸ ζῶον ὁποῖαν δύναμιν ἔλαβον παρὰ τοῦ φεγγοβόλου τῆς ἡμέρας ἄστρου. Μέρους λοιπὸν τῆς ἡλιακῆς ἀκτινοβολίας, ἐν τῷ φυτῷ κατ' ἀρχὰς ἀποθηκευθὲν, ἔχει ἕκαστον ζῶον διαθέσιμον καὶ χρησιμοποιεῖ, εἴτε ἵνα παλαίσῃ κατὰ τοῦ ψύχους, εἴτε διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν τακτικὴν ἐργασίαν τῶν κινητικῶν αὐτοῦ λειτουργιῶν. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ ἥλιος καὶ ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἀνεξάντλητος τῆς ζωῆς πηγὴ, τὸ αἰώνιον αὐτῆς ἐλατήριον, ὡς πρὸς τοῦτο δὲ ἡ ἐπιστήμη ἐπιβεβαιεῖ τὰς ἀρχεγόνους γνώσεις καὶ τὰ ποιητικὰ ὄνειρα τοῦ ἐν τῷ λίκνῳ ἔτι εὕρισκομένου ἀνθρώπου. Ἡ λογικὴ ὑπὸ μακρῆς πείρας διδασχθεῖσα συμφωνεῖ μὲ τὸ ἄδολον καὶ αὐτόματον αἰσθηματικῶν ἐκ τῶν προγόνων ἡμῶν, ὅσοι κατὰ πρῶτον παρετήρησαν τὴν μεγαλοπρεπῆ τῆς ἡμέρας ἀνατολήν. Β.

Ο ΑΡΙΩΝ.

Ὁ Ἀρίων ἀρχαῖος ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος ἐπανερχόμενος ἐξ Ἰταλίας εἰς Κόρινθον ἐπεβουλεύθη κατὰ τὸν διάπλουον ὑπὸ τῶν ναυτῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ διαρπάσῃ τὰ πλοῦτη, ἅτινα ἔφερον κεῖθεν. Ὁ Ἀρίων πρὶν ἢ φονευθῆ παρακάλεσεν αὐτοὺς νὰ τῷ ἐπιτρέψωσι νὰ ψάλλῃ τελευταῖον διὰ τῆς προσφιλοῦς λύρας του, μεθ' ἧς ἐρρίφθη ἐκὼν εἰς τὴν θάλασσαν σωθεὶς ὑπὸ δελφίνου.

Καὶ ὁ Ἀρίων ἔλαβε τὴν λύραν τελευταῖον,
Καὶ ἔψαλλε τὸ ἄσμα του βαρυκλήγης καὶ κλαίων.
Τὸ ἦθός του ἐνέφαινεν ἀπόφρασιν ἀνδρείαν,
Ἐν ᾧ ἡ λύρα ἔχεε τὴν μελωδίαν θεῖαν.

Οἱ ναῦται ὅμως ἀπαθεῖς τὸν πλοῦτον ἐθεώρουν,
Καὶ εἰς τὴν καταδίκην του ἀναίσθητοι ἐχώρουν.
Πλὴν ὁ Ἀρίων ἔψαλλε . . . Τοῦ ποιητοῦ ἡ λύρα,
Ἐκχέει τόνους ἐμμελεῖς δὲν ἀπομέναι στείρα
Ἐστὴν θεῖαν τοῦ θανάτου.
Καὶ τότε τόνον ἔχουσι καὶ χάριν τ' ἄσματά του.

Ναῦτα μὴ σπεύδης! ἄκουσον τὸν ποιητὴν του ψάλλει
Τὸ τοῦ αἰγιαλοῦ πτηνόν!
Εἰς τὴν ξηρὰν θεώρησον τῆς φύσεως τὰ κάλλη,
Καὶ ἄνω σου τὸν οὐρανόν.

Ἴδὲ τὸ ἄπειρον ἐκεῖ τὸ ἀπὸ κόσμου γέμον!
Ἴδὲ τὸ ἄστρον τῆς ἡοῦς!
Τεῖνον τὸ οὖς σου, ἄκουσον τὸ ἄσμα τῶν ἀνέμων
Καὶ τῆς θαλάσσης τὰς ἠχοῦς.

Ἡ θάλασσα, ὁ οὐρανὸς κ' ἡ γῆ σ' ὑπηρετοῦσι,
Δῶρα μυρία σοὶ δωροῦν.
Ναί! Πάντα, πάντα διὰ σὲ διηνεκῶς μοχθοῦσι,
Δεσπότην τῶν σὲ θεωροῦν.
Τὰ πάντα σ' εὐλογοῦσι,
Τὸν τοῦ παντὸς δημιουργὸν συμφώνως καὶ ὕμνοῦσι.

Καὶ εὐεργετικὴν ἐν ᾧ τὸ πᾶν σοὶ τείνει χεῖρα,
Πῶς, σὺ σκληρὸς τοσοῦτω;
Πῶς δὲν δοξάζεις καὶ ὕμνεις τὸν ποιητὴν δοτῆρα,
Ἄλλὰ βαδίζεις οὕτω;

Εἰς πᾶσαν πράξιν σου, θνητέ, παρίσταται πλησίον
Θεός, καὶ μὴ νομίσης,
Ὅτι ραδιουργῶν, συλῶν καὶ κλέπτων τὸν πλησίον
Θὰ τὸν ἐξαπατήσης.

Σὲ ἀναμένει, τάχιον ἢ βράδιον θὰ ἔλθῃ
Τῶν ἔργων σου ἡ δίκη.
Κ' ἐξ οὐρανοῦ ἀπρόοπτος ἐπίσης θὰ ἐπέλθῃ
Σκληρὰ ἢ καταδίκη.

Θεοί! Ἴδέτε ὁ θνητὸς ἀχαριστεῖ ἅτὰ δῶρα,
Ἄπερ αὐτῷ παρέχετε.
Καὶ κατ' ἐμοῦ χεῖρ' ἄρπαγα καὶ μισοφόνον τώρα
Τείνει πῶς τὸν συντρέχετε;

Θνητέ! μὴ μελετᾷς κακὰ, ἀδίκως μὴ πλουτίζεις,
Εἰς τὸ κακὸν μὴ φέρεσαι!
Θὰ ἐννοήσης πλὴν ἀργὰ ὅτι ἐπ' ἄμμου κτίζεις,
Κ' εἰς πλοῦτη μὴ ἐπαίρεσαι!

Χαίρετε, ἄστρα, ἥλιε καὶ ἄνθη τοῦ λειμῶνος!
Δὲν κυβερνεῖ τὸν μοχθηρὸν συγκίνησις καὶ πόνος.
Σελήνη, φύσις, χαίρετε!

Πρὸς σὲ δὲ τέλος, λύρα,
Ὁ λογισμὸς μου φέρεται.
Νὰ μείνης βλέπω ὄρφανή κῦδὸς κησεν ἡ μοῖρα.

Ἀκούετε! Ἡ θάλασσα μετὰ φωνῶν μυρίων
Σφοδρῶς σὰς ἐπιπλήττει·
Κ' ἐν ᾧ σῆς ἴστασθε ψυχροὶ καὶ μετὰ τὸ βλέμμα κρούον·
Αὐτὴ μεγάλως φρίττει.
Τὰ δὲ ἀφρώδη κύματα

Θὰ μαρτυρήσουν, ὦ γονεῖς, τὰ φοβερά σας κρίματα.
Ὡ θάλασσα, ὦ κύμα!

Φανείτε καὶ σῆς εὐμενεῖς πρὸς ἐν ἀθῶν θυμα.

Κ' ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν ἄστο πολυθρέμον κύμα,
Ἄλλ' εὖρε τὴν ζωὴν ἐκεῖ ἀντὶ τὸ μαῦρον μνημα.

Ἐν Μπαγκαστρίχ, Δεκέμβριος 1874.

Z. H. KOKKALHS.

ΤΟ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΤΩΝ ΚΡΟΚΟΔΕΙΛΩΝ.

Ἐσχάτως αἰθρίαν τινὰ καὶ θερμὴν ἡμέραν ἀφήσαμεν ὁ ἀδελφός μου Ἀρθούρος καὶ ἐγὼ τὸ ἐν Αἰγύπτῳ χωρίον *Manfalout*, μόνοι ἐντὸς ἀκατίου μετὰ τοῦ ὁδηγοῦ ἡμῶν καὶ τοῦ εὐαρίθμου πληρώματός του. Ἡ γαλήνη διήρκεσεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Ἄπηνυθήμεν ἀμφότεροι ἐκμυζῶντες πορτοκάλια, τοξεύοντες περιστερὰς, καπνίζοντες χασις — φάρμακον, οὐ μόνον ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ καθιστᾷ ἡμᾶς ἀσθενεῖς — κεκλιμένοι δὲ ἐν τῷ στενῷ ἡμῶν κοιτωνίσκῳ ἐπεκαλούμεθα πάσαις δυνάμεσι τὸν ἄνεμον *χαμφήν*, πρὸ πολλῶν ἡμερῶν ἐκ δυσμῶν περιμενόμενον.

— Χασάν, λέγει ὁ ἀδελφός μου πρὸς τὸν ὁδηγόν, ἐάν δὲν εὕρησ δι' ἡμᾶς ἐργασίαν τινὰ, πορεύομαι κατ' εὐθείαν ἐκεῖ κάτω εἰς τὸ χαρέμιον τοῦ Πασᾶ καὶ ἐναγκαλιζομαι τὴν ὠραιότεραν τῶν γυναικῶν του. »

— Χά! χά! χά! εἶπε γελῶν ὁ χασάν.

— Μῆνε! Θὰ διδάξω τὸ μικρὸν τέκνον σου, ὅπερ παίζει ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, νὰ ψάλλῃ τοὺς χριστιανικοὺς ὕμνους τοῦ αἰδουσιμωτάτου δόκτορος Οὐάτ. (*Watt*)!

— Χό! χό! χό! ἐξηκολούθησε καὶ πάλιν γελῶν ὁ Χασάν διὰ τόνου ἤττον ἰλαροῦ.

— Ναί, ἀλλὰ θὰ ἐξετάσωμεν τοὺς λογαριασμούς σου.

— Ἄ! ἐψιθύρισε τότε ὁ ὁδηγός, ὄλος σοβαρὸς γενόμενος ἤδη.

Ἐπειτα δὲ, σκεφθεὶς ὀλίγον μετ' ἀνήσυχον ἦθος :

— Κύριε, ἐπανέλαβεν ὁ πονηρὸς, τὰ σπήλαια τοῦ *Maädbeh* μόλις ἀπέχουσιν ἐντεῦθεν μίλια τινὰ πρὸς τὴν ἔρημον. Δύνασθε νὰ ὑπάγητε ἐκεῖ ἐπὶ ὄνου μέχρι τῆς εἰσόδου.

— Μοὶ ἐφάνη ὅτι κάπου ἤκουσα τὸ ὄνομα τοῦτο *Maädbeh*. Σκεφθεὶς ὀλίγον ἐνεθυμήθη ὅτι, ὅτε ἤμην νέος πολὺ καὶ ἐμαθήτευον, ἡ ἀξιόλογος παιδαγωγός μου, ἡ φροντίστουσα δι' ἡμᾶς εἶχε τὴν συνήθειαν — ἠδονὴ ἢ καθήκον ἦτο δι' αὐτήν; ἀγνοῶ

— νὰ ἀναγινώσκῃ κατὰ τὴν μεταξὺ τοῦ τεύτου καὶ τοῦ ὑπνου ὥραν ὑψηλοφώνως βιβλίον περιηγήσεων. Τὸ βιβλίον τοῦτο κατέστη ἤδη πανάρχαιον· ἀλλ' ὅποιον ἡδονὴν ἠδύσκομεν εἰς τὰς θαυμασίας αὐτοῦ διηγήσεις ἡμεῖς τὰ μικρὰ παιδία, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διακοπτόμενα, ἵνα τὰ κοῦφα σχόλια τοῦ νέου *Harry* διορθωθῶσι διὰ τῆς εὐστόχου κρίσεως τῆς ἀδελφῆς του Ἰουλίας! Ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίῳ ἐξιστοροῦντο τὰ φρικώδη συμβήντα *Leigh* τινός, μέλους τῆς βουλῆς καὶ δύο φίλων του, εἰς αὐτὰ ταῦτα τὰ σπήλαια τοῦ *Maädbeh* πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν λαβόντα χώραν. Τὸ βιβλίον ἐκαλεῖτο αἱ οἰκιακαὶ ἐσπερίδες ἢ αἱ χειμεριναὶ ἐσπερίδες, δὲν γνωρίζω ἀκριβῶς· ἀλλ' ἐνθυμούμαι κάλλιστα ὅτι οὐδέποτε ἐλησμονοῦμεν τὴν πατρικὴν ἐστίν ἢ ὅτε ἠκραζόμεθα τὴν διήγησιν τοῦ ἐπεισοδίου τούτου τοῦ σπηλαίου τῶν κροκοδείλων τοῦ *Maädbeh*.

Ἐννοεῖται ὅτι, ὅτε ὁ ὁδηγός, χωρὶς πολὺ νὰ σταθμίσῃ τοὺς λόγους του, μᾶς εἶπεν ὅτι τὰ περίφημα ταῦτα σπήλαια ἦσαν ἐγγὺς τοῦ τόπου, ἐνθα εἴμεθα ἠγκυροβολημένοι, ἀπεφάσισα πάραυτα νὰ τὰ ἐπισκεφθῶ μ' ὄλα τὰ φρικαλέα τοῦ *Leigh* συμβήντα. Ἡ ἐν τοῖς σπηλαίοις εἰσόδος ἐν τοῖς τοῖτοις δὲν ἦλθε διόλου εἰς τὸν νοῦν τοῦ Χασάν, ὅτε μᾶς προέτεινε περίπατον ἐπ' ὄνου πρὸς τὸ μέρος αὐτῶν, ὅπως δὲ πάντες οἱ ὅμοιοί του, ὁ καλὸς ἡμῶν ὁδηγός προσεπάθησεν ὅσον ἠδύνατο ὅπως μᾶς μεταπέσει. Ὁφείλω ὅμως νὰ ἀποδώσω αὐτῷ τὴν δικαίον ἐπαινον ὅτι, ὅτε μᾶς εἶδεν ἀποφασισμένους νὰ μὴ ὑποχωρήσωμεν εἰς οὐδεμίαν νοουθεσίαν του, διὰ νὰ μὴ ἀφήσῃ νὰ παρεκτραπῶμεν τῆς ὁδοῦ, ἐξεπλήρωσε μέρη τέλους τὸ καθήκον του.

Τὸ πρῶτον ζήτημα ἦτο φυσικῶς νὰ προμηθεύσῃ ἡμῖν ὁδηγός, διότι ὁ Χασάν αὐτὸς οὐδέποτε ἐπεχείρησε τὴν ἐκδρομὴν ταύτην. Μετὰ δυσκολίας ἐπετύχημεν δύο νέους ἐξ *Amabdi*, ἐπιφορτισθέντας νὰ ἐλ-

θωσι καὶ παραλάβωσιν ἡμᾶς ἐπὶ τῶν ὄνων τῶν περὶ τὸ λυκαυγές.

Ἡ σελήνη εἶχεν ἤδη δύσει, τὸ δὲ πυκνὸν τῆς Αἰγύπτου λυκαυγές ἐκάλυπτεν ἔτι τὴν χώραν, ὅτε κατὰ τὴν ὀριθεῖσαν ὥραν διήλθομεν ἀθουρῶς τὸν ποταμὸν καὶ ἀπεβιβάσθημεν ἐπὶ τῆς ἄμμου τῆς ἀπέναντι παραλίας. Ὁ ἀὴρ ἦτο πνιγηρὸς ἀκόμη, διότι τὸ χαμφήν ἐπληκίαζε καλύπτον τὸν ὀρίζοντα. Ἀπέναντι ἡμῶν ὑψοῦντο οἱ ἐκ γρανίτου λόφοι· ὀπισθεν ὁ Νεῖλος ταχὺς καὶ ψιθυρίζων ἐν τῷ στενῷ αὐτοῦ κατείρχετο λίαν.

Οἱ ὁδηγοὶ ἡμῶν ἐβράδυνον, ἡμεῖς δὲ ἠναγκασμένοι νὰ ἀκολουθῶμεν τὴν θέλησιν των. Ὁ οὐρανὸς ἐσκοτίζετο βαθμηδὸν ἐν ὄσφ αἱ τελευταῖαι ἀνταύγειαι τῆς σελήνης ἀπεσβέννοντο ἐν τῷ ὀρίζοντι. Τὰ ἔρη ἡμαυροῦντο· καὶ αὐτὴ ἡ ἄμμος, ἐφ' ἧς ἐβαδίζομεν, καθίστατο βαθμηδὸν δυσδιάκριτος. Μετ' οὐ πολὺ αἱ ἀγριόχηνες ἤρξαντο τῶν πρωινῶν αὐτῶν κραυγῶν, τὴν ἀτμόσφαιραν πληροῦσαι ἐρρίνων κραυγῶν, καθ' ἣν στιγμὴν ἐγκατέλειπον τὴν κατοικίαν αὐτῶν. Ὁ *Ziczac* ἐξήγειρε τοὺς συντρόφους του διὰ τῆς χαρμυσίνου αὐτῶν μουσικῆς, μία δὲ θῶς διήλθε σχεδὸν μεταξὺ τῶν σκελῶν μας πρὸς τὴν ἔρημον δρομαία διευθυνομένη.

Ὁ ἥλιος ὑψοῦτο καθ' ἣν στιγμὴν ἐφάνησαν οἱ δύο νέοι, καὶ, νὰ εἶπῃ τις τὴν ἀλήθειαν, ἐχάρημεν ἰδόντες αὐτοὺς φθάσαντας, διότι ἵνα ἱκανοποιήσωμεν τὴν εὐλογίαν ἡμῶν ἀνυπομονησίαν, ἐτρέχομεν τόσον, ὥστε εἶδος τι ἄνθρακος τῆς παραλίας εἶχε διέλθῃ τὰ ὑποδήματα καὶ τὰς περισκελίδας ἡμῶν· τὸ βαδίζειν πεζῇ ἦτο δι' ἡμᾶς ἀληθὴς βράσανος.

Ἐπὶ τέλους ἀνεχωρήσαμεν· ἡ ὁδὸς διείρχετο δι' εὐρέων πεδίων σίτου, ἀφθόνων συνήθως ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Νεῖλου ἐν τῇ κάτω Αἰγύπτῳ. Ἦτο Ἀπρίλιος, ἐποχὴ ὀλίγον προχωρημένη διὰ ταξιδίου τοιοῦτον, ἢ δὲ γῆ ἤδη πράσινος. Ἐπὶ τοῦ ἰσοπέδου ἐδάφους ἐξεῖχεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τετράγωνον ἐκ καννάβου ἢ σακχαροκαλάμου. Ἄρα ὡς ὁ ἥλιος προβαίνων τῶν ὀρέων περιεβλήθη

τὴν θριαμβευτικὴν αὐτοῦ λάμπιν, ἐβαδίζομεν παρὰ τὰ ὑψώματα τοῦ χωρίου, διήλθομεν δὲ ἀπαρατήρητοι διὰ μέσου τῶν κομψῶν φυτειῶν τῶν φοινίκων, τῶν περικυκλούντων αὐτό. Ἀκολούθως εὐρέθημεν ἐκ νέου ἐντὸς μεγάλων ἀγρῶν σίτου, ἀκτινοβολούντων μὲ τὸ λευκὸν τῆς πρώτης φῶς.

Χωρὶς νὰ ἀπαντήσωμεν ψυχὴν ζῶσαν, ἐβαδίσσαμεν ἐπὶ δύο ὥρας ἐντὸς τῶν γονίμων τούτων ἀγρῶν καὶ ἐφθάσαμεν τέλος εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ἐκ γρανίτου λόφων. Ἀφοῦ ἐβαδίσσαμεν κατὰ μῆκος ἑκατοντάδας τινὰς μέτρων, οἱ ὄδηγοὶ μᾶς ἔφερον εἰς φάραγγα ἀμμόδη, ἥτις ὠμοιάζει πρὸς βασιλικὴν ὁδὸν τῶν ἀρχαίων Φαραώ. Οὐδεμία περιγραφὴ δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὸν μὴ περιηγηθέντα τὰ μέρη ταῦτα ἀναγνώστην ἰδέαν τῆς κοιλάδος ἐκείνης τῆς ἐρημώσεως. Οὐδὲν δένδρον, οὐδεὶς καυλὸς γόρτου, οὐδεμία κορυφὴ βρύου. Οὐδὲν, ἀπολύτως οὐδὲν, ἀποκρύπτει τὸ γυμνὸν καὶ κιτρινοειδὲς τῆς πέτρας, οὐδὲν κηλιδοῦν κἄν αὐτὴν, οὐδὲν πρὸς συλλογὴν ἔστω καὶ ἐλαχίστου τεμαχίου σηπομένου φύλλου. Αἱ κυαναὶ σκιαὶ κατέπιπτον εὐθείαι καὶ ζωηραὶ ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ οἱ βράχοι καυστικοὶ καὶ ἀκτινοβόλοι ὑψούντο πρὸς τὸν οὐρανόν, διὰ τῆς πεδιαδος ἐκπέμποντες πυρίνους ἀκτῖνας ἀνηλεοῦς ἡλίου. Κλείοντες τὰ βλέφαρα ἡμῶν ἐβλέπομεν κίτρινον φῶς μετὰ γραμμῶν ἐρυθρῶν τὰ χεῖλη ἡμῶν κατεσχίζοντο αἷμα ἀποστάζοντα ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς θερμότητος τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τῆς καυστικῆς ἄμμου, ἥτις ὡς νέφος ὑψῶτα ἄνω τῶν ποδῶν μας.

Ἐβυθίζομεθα μᾶλλον ἐπὶ μᾶλλον ἐντὸς τῶν πνιγρῶν τούτων λόφων, ὅτε μὲν διερχόμενοι ὀροπέδιον, οὗ ἡ θερμότης ὠμοιάζει πρὸς ἀέρα μόνις ἀποσβεσθέντος κλιβάνου, ὅτε δὲ ἀνερχόμενοι φάραγγα, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς ὁποίας ἐφαίνετο ἡ πρασίνη τοῦ Νεῖλου πεδιάς, ὑπὸ ὀρίζοντος ἐξ ὀρέων ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τοῦ ποταμοῦ κλειομένη.

Πρὸ ὤρων ἤδη μόνον θόρυβον ἠκούομεν τὸ πνευματικὸν βῆμα τῶν ζώων μας καὶ καμμίαν λέξιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τῶν νέων

Ἀράβων, πλησίον ἡμῶν πορευομένων. Τοιοῦτον ἀκτινοβόλον ἦτο τὸ φῶς, τοσοῦτον ἀπόλυτος ἡ σιωπὴ, τοσοῦτον μονότονον τὸ χρῶμα τῆς φύσεως, ὥστε ἡ συνοδία ἡμῶν ὠμοιάζει πρὸς διερχόμενα φάσματα. Πράγμα, ὅπερ αἰετοῦτε παρατηρεῖται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐν Αἰγύπτῳ· ἀλλ' οὐδέποτε ἐξεπλάγην τοσοῦτον ὅσον εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Ἄνθρωπος ζῶν δὲν ἐφαίνετο.

Ἐφθάσαμεν εἰς τὴν σειρὰν τῶν ράχων, ἡ ἄμμος ἦτο ἐκεῖ ἀφθόνως μεμιγμένη μὲ λάμπουσιν κόνιν, ἥτις καθίστα αὐτὴν στίλβουσιν ὡς κρύσταλλον. Μετ' ὀλίγον εἰσῆλθομεν εἰς κοιλάδα περικυκλωμένην ὑπὸ ὄξινων βράχων. Ἐν τῷ κέντρῳ ἐφαίνετο ὀπὴ ἐπιμήκης.

Ἐπηδήσαμεν ἀπὸ τῶν ὄνων, ἀφοῦ τοὺς ἐδέσαμεν, ἐξητάσαμεν δὲ τὴν εἴσοδον, ὁμοίαν μὲ στόμα φρέατος. Εἰς τῶν Ἀράβων ἐφάνη διατεθειμένος νὰ κατέλθῃ ὁ σύντροφός του ὅμως φρονιμώτερος ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μὴ προχωρήσῃ περαιτέρω. Ὄργανίσσαμεν λοιπὸν τὴν πορείαν τῆς συνοδίας· εἰς Ἀραψὲ ἐπὶ κεφαλῆς, εἶτα ὁ Ἀρθούρος, εἶτα ὁ Χασάν, τέλος δὲ ἐγώ. Ἀφήσαμεν ἑαυτοὺς νὰ ὀλισθήσωσιν ἄνευ ἀπενκαταίου τινός εἰς τὸ βάθος τῆς ὀπῆς, ἀκολούθως δὲ ὠλισθήσαμεν κατὰ σειρὰν ἐπὶ πολλῶν πετρῶν, αἵτινες ἐφαίνοντο ὅτι ἤθελον ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν πέσαι καὶ διὰ παντὸς κλείσει τὸ στόμιον εἰς τοὺς καθ' ὑπερβολὴν περιέργους περιηγητάς.

— Ἦδη δὲ, λέγει ὁ Ἀρθούρος ἡσύχως καθίσας εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ὀπῆς, τί θὰ εὕρωμεν ἐνταῦθα; Μὴ ἐκρήθη θησαυρός τις ὑπὸ τοῦ πλοίαρχου Kidd; (1) Λέγε Χασάν.

— Μὰ τὴν πίστιν μου, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Χασάν. ὑπάρχει κἄτι τι, μάλιστα· εὐρίσκονται κροκοδείλιοι ἐνταῦθα, κύριε!

Ἠνάψαμεν τὰ κηρία μας καὶ κύπτοντες ἐπροχωρήσαμεν 8—10 πόδας ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, ἐνθα τὸ χθαμαλὸν τῆς ὀπῆς ἠνάγκαζεν ἡμᾶς νὰ βαδίζομεν τετρα-

(1) Διαβόητος πλοίαρχος πειρατῶν.

ποδητῆ. Τὸ ὕψος τοῦ στενοῦ ὄλονεν ἡλαττοῦτο εἰσέτι, καὶ τεσσαράκοντα βήματα ἀπὸ τῆς εἰσόδου ἠναγκάσθημεν νὰ προχωρήσωμεν διὰ τῶν γονάτων. Ἀκριβῶς καθ' ἡν στιγμὴν ἤρχισα νὰ ἀνησυχῶ ὀλίγον, τὸ ἔδαφος ὑψώθη καὶ εἰσῆλθομεν εἰς αἴθουσαν κεκοσμημένην ὑπὸ ὠραίων σταλακτιτῶν. Μολοντί ἦτο ὑψηλὴ, εἶχε μόνον τριάνοντα σχεδὸν ποδῶν μῆκος· ὁ ἀπὸ ἀπειτελεῖτο ἐκ λεπτῆς ἄμμου. Ἐν τῇ μᾶλλον μερακρυσμένη γωνίᾳ ἠνοιγέτο ὀπὴ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐπροχωρήσαμεν ὀλίγον ὄρθιοι. Εἶτα ἐκ νέου ἤρχισαμεν ἔρποντες διὰ τῶν γονάτων, μακρύτερον δὲ διὰ τῆς κοιτίας. Βαθμηδὸν ὁ ἀπὸ καθίστατο πνιγρότατος, ἡ δὲ ἀτμόσφαιρα, καθ' ὅσον ἐπροχωροῦμεν, ἀνωτέρα πάσης περιγραφῆς. Γνωρίζω ἐκ πείρας τὴν θερμότητα τῶν δύο τροπικῶν εἰς ἀμφότερα τὰ ἡμισφαίρια· ἐγνώρισα τὴν ἐρημον καὶ ἔπλευσα τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν κατὰ Μάιτον· οὐδέποτε ὅμως ὑπέφερα τοιαύτην στενωχωρίαν ὅσον ἐντὸς τῶν δυσωδῶν τούτων σπηλαίων!

Ἐξήλθομεν τέλος τῆς εὐθείας διόδου, καίτοι δὲ ἦτο ἀδύνατον νὰ σταθῶμεν ὄρθιοι, ἠδυνάμεθα μᾶλλον ταῦτα νὰ ἐκτεινώμεν κατὰ θέλησιν τὰς κνήμας καὶ χεῖρας ἡμῶν. Τὸ δωμάτιον, εἰς ὃ εὐρέθημεν τότε, ἦτο αἴθουσα εὐρεία καὶ χαμηλὴ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπῆρχον σωροὶ λίθων ὑψούμενοι σχεδὸν μέχρι τῆς ὀροφῆς. Ἀνερχόμενοι ἕκαστον βράχον μετὰ προσοχῆς, διότι τὰ διάμεσα ἐφαίνοντο ἡμῖν ἄβυσσοι, προσεκρούσαμεν αἴφνης κατ' ἀληθοῦς νέφους νυκτερίδων, αἵτινες ἐπέπεσον καθ' ἡμῶν, μᾶς ἐπληττον κατὰ πρόσωπον διὰ τῶν πτερόγωνων τῶν καὶ περιεπλέκοντο ἐπὶ τῆς κόμης καὶ τῶν γενεῶν ἡμῶν. Οὐδέποτε, νομίζω, ἄνθρωποι κατελήφθησαν ὑπὸ ὠραιοτέρου φόβου ἢ ὅταν τὸ σμήνος τοῦτο περιεκύκλωσεν ἡμᾶς. Ὁ Ἀρθούρος ἐκίνησε τοὺς βραχίονας ὡς πολύπους ἐν ὄρῳ κλύδωνος.

Ὁ Χασάν ἀκίνητος ἐπὶ λίθου ἐκραύγαζε καὶ ἐπεκαλεῖτο εἰς βοήθειάν του ὄλους τοὺς ἀγίους τοῦ Μουσουλμανικοῦ παρθεῖσου. Ἀπέσπων τὰς τρίχας ὅπως ἐλευ-

θερώσω τὴν κεφαλὴν μου. Οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν μόνις ἐξέλπειον καὶ ἐπανεύργοντο ἄμέσως. Ὡς καταγιγῆς ζωογονουμένη ὠλισθαίνον ἐξω τοῦ ὑπογείου, πλήττοντες τοσοῦτον αἰφνιδίως τὸν ἐπὶ τῆς εἰσόδου μείναντα Ἀραβὰ, ὥστε ὁ νέος ἤρχισε νὰ προσεύχεται.

Μετὰ τὴν διακοπὴν ταύτην ἐπανελάθομεν τὴν ἀναβασιν ἡμῶν ἐπὶ τῶν πετρῶν. Ἐπὶ τοῦ ἐτέρου μέρους ὑπῆρχε τετράγωνος εἴσοδος, ἀπὸ ἀνθρώπινον χεῖρα κατεσκευασμένη, ἦτο δὲ τὸ πρῶτον σημεῖον ἀνθρωπίνου ἔργου, ὅπερ ἀπηντήσαμεν.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς αἰσθανθεὶς ἐπὶ τῆς χειρὸς μου μαλακὸν πρᾶγμα, τοσοῦτον ταχέως ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, ὥστε μικροῦ ἐδέησε νὰ θραύσω τὸ κρανίον μου ἐπὶ τῆς ὀροφῆς· ἐνταυτῷ προέτεινα τὸ κηρίον μου ὅπως ἀναγνωρίσω τὸν ἐχθρὸν, ἐὰν ἐχθρὸς ἦτο.

Εἶδον τότε ὅτι τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ἐστυρόμεθα, ἦτο ἐστρωμένον ἐξ ἀνθρωπίνων λειψάνων, καὶ ὅτι τὸ ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ εἶχον θέσει τὴν χεῖρα ἦτο ἡ μικρὰ καστανόχρους κόμη γυναικός. Πλησίον τῶν γονάτων μου ὑπῆρχε κνήμη παιδίου. Κεφαλὴ καὶ μέλη—τινὰ ἐκ τῶν ὁποίων εἰσέτι κεκαλυμμένα διὰ τῶν ὑφασμάτων τῆς ταριχεύσεως—ἀπετέλουν τὸ ζοφερὸν καὶ πένθιμον τοῦτο ἔδαφος. Ἐδῶ ἡ κιτρινίζουσα ὄψις ἱερέως τινός ἢ εὐγενοῦς ὑποκειμένου, ἐκεῖ δὲ ἐστηριγμένον ἐπὶ τοῦ τείχους ἐφαίνετο ὄρθιον καὶ γυμνὸν τὸ σῶμα γυναικός μὲ τὸ στῆθος εἰδεχθῶς βεβυθισμένον.

Ἐκ τῆς φρικώδους ταύτης σκηνῆς ἠκολουθήσαμεν ἄνευ ἐτέρας διακοπῆς τὴν πρὸς τοὺς ταφους τῶν ἱερῶν κροκοδείλων πορείαν ἡμῶν. Φθάσαντες ἐκεῖ εὐρέθημεν ἀπέναντι θεάματος πράγματι περιέργου. Τὰ ζῶα ἔκειντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ σπηλαίου ὅσον οἶον τε πυκνότερον καὶ σεσωρευμένα τὰ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ εἰς ἴδια στρώματα, χωρίζόμενα ἀπ' ἀλλήλων διὰ φύλλων φοινίκων.

Μέχρι τίνος ἡ σειρὰ αὕτη τῶν τάφων ἐξετείνετο ἐντὸς τοῦ ὄρους; Οὐδεὶς ἐγνώριζε νὰ μᾶς εἴπῃ· δύο αἴθουσαι μόνον εἶσι

προσιτάι πρὸς τὸ παρὼν. Δὲν μοι ἐφάνησαν τὰ σπήλαια κατ' οὐδένα τρόπον ἔργον ἀνθρώπινον· ἀλλὰ μοι φαίνεται πολὺ πιθανὸν ὅτι ἡ σημερινὴ εἰσοδος εἶναι εἰς τὰ δ' πισθεν. Εἶναι δὲ προφανῶς ἀδύνατον οἱ κροκόδειλοι νὰ ἐκομισθήσαν εἰς τὸ ταφεῖον αὐτῶν διὰ τῆς ἑδοῦ, δι' ἧς δ' ἤλθομεν· πολλοὶ μεταξὺ αὐτῶν εἰσὶν ἀναστήματος τοσοῦτον ὑπερμεγέθους, ὥστε ἀπολύτως ἀδύνατον ἦτο νὰ διέλθωσι διὰ τῶν χαραγμῶν, ἂς ἀνεκαλύψαμεν. Εἶναι λοιπὸν πιθανὸν ὅτι ὑπάρχει ἡ ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἑτέρα εἰσοδος εὐκολωτέρα, ἡ δὲ τὴν σήμερον ὑπάρχουσα ἡ δὲν ὑπῆρχε ἡ δὲν ἦτο ἐν χρῆσει εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ ἱερά ταῦτα ζῶα ἀλληλοδιαδόχως ἐκεῖ ἀπεθηκεύθησαν.

Ἡ κατάταξις αὐτῶν ἦτο ἀπλουστάτη· Ἐσώρευον σειρὰς σωμάτων τὰ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ, μέχρις οὗ τὸ σπήλαιον ἐπληροῦτο ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μέχρι τῆς ὀροφῆς· ἀκολουθῶν οἱ νεκροθάπται μετέβαινον εἰς τὸ πλησιώχωρον σπήλαιον πληροῦντες καὶ αὐτὸ νεκρῶν θεοτήτων. Ἦτο λοιπὸν ἀδύνατον νὰ ἐννοήσωμεν τὸ μῆκος καὶ πλάτος τοῦ ταφεῖου, οὐδεὶς δὲ θέλει δυνηθῆ νὰ τὸ ἐννοήσῃ ἐν ὅσῳ τὰ ἀντρα δὲν κενωθῶσιν.

Ἐκ τῶν μᾶλλον ἀξιοσημειώτων τοῦ παραδόξου τούτου ὑπογείου εἶναι καὶ ἡ πληθὺς τῶν μικρῶν κροκοδείλων. Ὑπῆρχον μεταξὺ αὐτῶν τινὲς μόλις γεννηθέντες· πολλοὶ δὲ εὐρίσκοντο εἰσέτι ἐντὸς τῶν ὠν. Τετυλιγμένοι ἐνδον ὑφάσματος ὡς μούμιαι, ἦσαν προσκεκολλημένοι κατὰ δεσμίδας, ἀνά εἴκοσι πληροῦντες τὰ διάμεσα. Κατὰ συμπερασμὸν ὑπελογίσασαμεν ὅτι πέριξ ἐκάστου ἐφήβου ἔρπετοῦ ὑπῆρχον πεντακάσια τοιαῦτα μικρὰ κατὰ δεσμίδας. Ἐν δὲ ταῖς δύο αἰθούσαις, ἐνθα δύνανται τις νὰ εἰσέλθῃ ἔρπων διὰ μέσου τῶν μουμιῶν, συμπεραίνω ὅτι ἀδύνατον νὰ ὑπῆρχον ὀλιγώτεροι τοῦ ἡμίσεως ἐκατομμυρίου, προσέτι δὲ (ἐπειδὴ δὲν δύναται τις νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέλος τοῦ δευτέρου σπηλαίου) ὅτι πιθανὸν νὰ ὑπῆρχον καὶ ἐκεῖ δεκάκις πλείονες.

Ὡς εἶπον, δὲν ὑπάρχει οὐδὲν μέσον ὅπως λάβῃ τις ἰδέαν τῆς ἐκτάσεως τῶν σπηλαίων τούτων πεπληρωμένων μέχρι τῆς ὀροφῆς ὡς βαρέλιον ἀριγκῶν. Ὅποια τεραστία λοιπὸν θνησιμότης πρέπει νὰ ὑπῆρξε μεταξὺ τῶν ὠν καὶ τῶν νέων, ὅπως παράσχη τοιαύτην κολοσσαίαν ποσότητα μουμιῶν; Δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, τοσοῦτον συνετῶς σεβόμενοι τοὺς φολιδωτοὺς αὐτῶν θεοὺς, ὅτε οἱ θεοὶ οὕτω εἶχον ὀδόντας, ὄνυχας καὶ θώρακα, οὐδέποτε ἔχον τὴν εὐσεβῆ περίστασιν νὰ ἀποδώσωσι πρόωρον τῷ Ὀλύμπῳ τὴν νέαν αὐτῶν οἰκογένειαν;

«Ὅποιος ἀστεϊσμός! θὰ εἴπητε. Οἱ Αἰγύπτιοι γελοῖοι ὡς πρὸς τοῦτο! Ἀδύνατον!» Τούναντίον, δὲν γνωρίζω φυλὴν τόσον γελοῖαν ὅσον οἱ ἀρχαῖοι οὗτοι κάτοικοι τῶν ὄχθων τοῦ Νείλου. Δὲν εἶναι θαυμαστία ἀνεκάλυψις; Ὁ κόσμος κατὰ τὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας τῆς ἀμαθείας ἐνόμισεν ὅτι ὁ Αἰγυπτιακὸς χαρακτήρ ὀλίγον πνευματώδης καθ' ἑαυτὸν δὲν ὑπηρετεῖ οὔτε καὶ ἐκουσίως τὸ πνεῦμα τῶν ἄλλων. Τὸ Αἰγυπτιακὸν πνεῦμα ἦτο μόνιμον, σταθερὸν, ἀξιοσεβαστὸν τρόπον τινά.

Ἐξετάσαντες τὰς προσιτάς γωνίας τοῦ σπηλαίου καὶ ἐκλέξαντες δείγματα τινὰ ἐκ τοῦ περιεχομένου ἐν αὐτῷ, ἐσπεύσαμεν νὰ ἀναχωρήσωμεν, διότι τὸ πενθίμως φαντασιώδης θέαμα τῶν σπηλαίων τούτων φωτιζόμενον ὑπὸ τῶν κηρίων ἡμῶν διήρκεσε πολὺ, τῶν ἀναμειγμένων ἀνθρωπίνων μελῶν καὶ τῶν τεμαχίων τῶν μουμιῶν παριστόντων φοικῶδες τι. Ἠρχίσασαμεν λοιπὸν νὰ ἀποσυρῶμεθα ναυτιῶντες ἐκ τῆς θεομότητος, τοῦ μεμολυσμένου ἀέρος καὶ τῶν μυστηρίων τοῦ σπηλαίου. Ἀνεπαύθημεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν εἰς τὸ δεῦτερον δωμάτιον, καὶ ἀνελάβομεν τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐξόδου καὶ τοῦ ἐλευθέρου ἀέρος.

Ἐννοεῖτε πόσον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐφάνη ἡμῖν λαμπρὸν, καὶ ὅποιαν ἡδονὴν ἠσθάνθημεν ἀναπνεύσαντες τὴν καυστικὴν ἀτμό-

σφαιραν, δροσερὰν ὅμως κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, παραβαλλομένην πρὸς τὴν ὑπόγειον κάμινον, ἐξ ἧς ἐξήλθομεν.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.)

Σ. ΣΤΑΗΣ.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΒΕΡΝ.

Τοῦ διαστήμου τούτου συγγραφέως, τοῦ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Ἐπιστημονικῆς Μυθιστορίας νέαν σχεδὸν ἰδρύσαντος ἐποχὴν ἐν τῇ Γαλλικῇ φιλολογίᾳ, τὸ ὄνομα τοσοῦτον ἤδη εἶναι οἰκτεῖον, προσφιλὲς ἴσως τοῖς ἀναγνώσταις τοῦ Ὀμήρου, ὥστε καὶ δίκαιον θεωροῦμεν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν πολλῶν ἐξ αὐτῶν ἐλπίζομεν ὅτι ἱκανοποιούμεν, περιληπτικῶς σχεδιογραφοῦντες ἐν ταῦθα τὰ τοῦ φιλολογικοῦ βίου του.

Ὁ Κ. Ἰούλιος Βερν εἶναι ἄνθρωπος πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν προσηλυτισθεὶς εἰς τὸ ἱερὸν τῶν Μουσῶν τέμενος. Ἀπλοῦς γραμματεὺς τὸ πρῶτον χρηματίσας δραματικῆς τινος ἐταιρίας τοῦ ἐν Παρισίῳ Λυρικοῦ Θεάτρου, ἀλλ' ἀσθενῶς ποριζόμενος τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου, ἐγένετο κατόπιν μεσίτης χρωγράφων παρὰ τῷ ἐν Παρισίῳ χρηματιστηρίῳ, συντάττων συγχρόνως καὶ διὰ διαφόρων ἐφημερίδων δημοσιεύων καθ' ἑκάστην ἐκθέσεις τῆς πορείας τῶν χρωγράφων καὶ ἄλλων δημοσίων ἀξιών. Καὶ τὸ ἐπάγγελμα ὅμως τοῦτο ὀλίγον διέτρεξε χρόνον· διότι ὁ ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ ἐπιάζων φιλολογικὸς ἔρωσ ταχέως ἐκκολάφας ἀπέσυρε καὶ ἀπὸ τούτου τὸν ἄνδρα, δὲ αἱ Μοῦσαι ἀνοικταῖς ἀγκάλαις ἀπεδέχθησαν εἰς αὐτὰς προσδραμόντα τριακονταετῆ τότε νεανίαν.

Συνέγραψε πρῶτον ἔργον του μονόπρακτὸν τινὰ κωμωδίαν, *Οἱ Ἀχύριοι Στάχεις* (*Les epis de paille*), ἂν καλῶς ἐνθυμῶμαι, ἐπιγραφομένην. Ἡ κωμωδία αὐτὴ ἐδιδάχθη ἀπὸ σκηνῆς ἐν τινι τῶν Παρισίων θεάτρῳ καὶ . . . ἀπέτυχεν. Ἀπέτυχεν, ὅπως ἀπέτυχον τόσων ἄλλων δαιμο-

νίων ἀνδρῶν τὰ πρῶτα ἔργα, χλευῖν καὶ συριγμὸν ὡς μόνην ἀμοιβὴν ἀπαντήσαντα ἐκ μέρους τοῦ κοινῆ, ἡ δ' ἀποτυχία αὐτῆ ἐψύχρανε μὲν ὀπωσδήποτε τὸν ἄνδρα, δὲν τὸν ἀπεθάρρυνε μῦθα ταῦτα. Ἀποχαιρετήσας δὲ τότε ἐπὶ τινὰ χρόνον τὸ κοινόν, καὶ ἀπὸ δραματούργου εἰς νέον εἶδος μυθιστορίας τραπέις, τὸ ἐπανεῖδε διὰ τῆς Ἀφρικῆς, πρῶτου ἔργου δοξάσαντος ἄμέσως σχεδὸν αὐτόν. Ἡμέραν τινὰ τοῦ ἔτους 1867 ἀπαντᾷ καθ' ὁδὸν τὸν Κ. *Hetzel*, ἓνα τῶν μεγαλειτέρων ἐν Παρισίῳ ἐκδοτῶν βιβλίων, καὶ πεφοβισμένος ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ναυαγησάσης κωμωδίας του καὶ διαστάζων τῷ λέγει ὅτι ἔχει νὰ τῷ ὑποβάλλῃ ἔργον τινὲς τὴν Ἀφρικὴν—πρὸς δημοσίευσιν. Ὁ *Hetzel* τὸν παρεκάλεσε νὰ τῷ τὸ πέμψη οἴκαδε πρὸς ἀνάγνωσιν.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ Ἰούλιος Βερν, ἐν μέσῳ τῆς οἴδων ὀπίσθων φόδων καὶ ψυχικῶν ἀγωνιῶν, διευθύνεται πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ *Hetzel* ἵνα λάβῃ τὴν ἐπὶ τοῦ ἔργου του ἀπάντησιν. Ὁ πανοῦργος ἐκδότης, ὅστις ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς Ἀφρικῆς εἶδεν ἄμέσως ὅτι ἐν τῷ ἀπέναντι αὐτοῦ ἱσταμένῳ καὶ μετὰ δειλίας ἕνεκα τῆς πρώτης ἀποτυχίας περιμένοντι τὴν ἀπάντησιν συγγραφεῖ εἶχε χρυσορυχεῖον ἀληθὲς ὑπὸ τὴν διάθεσιν του, τὸν ἠρώτησεν ὑπὸ ποίους ὄρους ἤθελε νὰ δημοσιεύσῃ τὴν Ἀφρικὴν. Ὁ Βερν δὲν εὐρίσκειτο οικονομικῶς τότε εἰς ἀνθηρὰν κατὰστασιν, ὅπως ἰδίαις δαπάναις ἀναλάβῃ τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἔργου. Προέτεινε λοιπὸν τῷ *Hetzel* νὰ τῷ δοθῇ τὸ τρίτον ἐκ τῶν κερδῶν τῆς δημοσιεύσεως.

— Σοὶ δίδω τὸ ἥμισυ ἐγὼ, ἀπήντησεν ὁ ἐκδότης, ἀλλ' ἐπὶ μιᾷ συμφωνίᾳ· ὅτι οἷον δῆποτε ἔργον ἂν δημοσιεύσῃς τοῦ λοιποῦ, δι' ἐμοῦ ἐπὶ τῇ βιάσει τῶν αὐτῶν ὄρων θὰ τὸ δημοσιεύσῃς.

Καὶ ὁ Βερν ἐδέχθη προθύμως, ἐννοεῖται, τὴν πρότασιν, ὁ δ' εὐφυῆς κερδοσκόπος ἐκδότης ὠφελήθη ἐνεκακοσίας περίπου χιλιάδας φράγκων μέχρι τοῦδε ἐκ τοῦ συνεταρισμοῦ αὐτοῦ. Πόσα δ' ἀκόμη θέλει ὠφελῆθῃ!

Συνέγραψε μετὰ τὴν Ἀφρικὴν δεκάδα

περίπου άλλων έργων, όλων στεφανωθέντων υπό τῆς Γαλ. Ἀκαδημίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν μὲν πρώτην θέσιν κατέχουσι τὰ *Τέκνα τοῦ Γράρ*, δευτερεῖον δὲ θεωροῦνται *Οἱ Ἄγγλοι εἰς τὸν Βόρειον Πόλον*. Ἐξ ἀπάντων δὲ τῶν μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντων έργων τοῦ τὸ εὐτελέστερον ἀριθμεῖ ἑνδεκα ἐκδόσεις. Ἡ Ἀφρικῆ, ὑπερτέρα κατὰ τοῦτο τῶν ἄλλων, ἐξεδόθη εἴκοσι καὶ ὀκτώ φοράς μέχρι τοῦδε. Ἐκ τῶν μεστῶν εὐγλωττίας ἀριθμῶν τούτων ἔννοει εὐκόλως ἕκαστος πόσον ἐξηπλώθη ἡ ἀνάγνωσις τῶν έργων τοῦ Βέρν καθ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν ὑφήλιον.

Διέρχεται τὸν μὲν χειμῶνα ἐν τινι ἰδιοκτῆτῳ αὐτοῦ ἐξοχῇ πλησίον τῶν Παρισίων κειμένη, ὅπου συγγράφει, ὁ ἴδιος ἀνατρέφων συγχρόνως καὶ τὰ τρία ἢ τέσσαρα μικρὰ ἀκόμη τέκνα του. Τὸ δὲ θέρος δλόκληρον, ἐπιβαίνων μικρᾶς ἰδιοκτῆτου ἐπίσης θαλαμῆγος καὶ δύο μόνον ναύτας ἔχων ὑπ' αὐτὸν, περιπλέει τὰς πρὸς τὸν Ὠκεανὸν

Γαλλικὰς ἀκτὰς, ἀπὸ Ἄβρ μέχρι Μασσαλίας διαρκῶς ταξιδεύων, πεντακόσια καὶ ἐξακόσια πολλάκις μίλια διανύων χωρὶς νὰ προσορμισθῆ που, μόνον δ' ὀσάκις τὸν καταλάβῃ τρικυμία ἀληθῆς καὶ τὸ μικρὸν αὐτοῦ σκάφος δὲν δύναται ν' ἀνθέξῃ, καταφεύγων εἰς λιμένα ἢ ὄρμον τινά. Ἐν τῇ διαρκεῖ ταύτῃ θέα τῆς μεγάλης τῶν στοιχείων πάλης, ἐν τῇ ἀφώνῳ ταύτῃ λατρεία καὶ μελέτη τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ ἀπλουμένου ἀπείρου, ὅποια νέων ἀριστουργημάτων ἰδέαι δὲν θὰ ἐλαστάνωσιν ἄρα γε ἐν τῷ μεγάλῳ κύκλῳ τοῦ γονίμου νοῦς του!

Ὁ Ἰούλιος Βέρν εἶναι μόλις τεσσαράκοντα καὶ ἐξ ἑτῶν ἤδη—νέος τουτέστι εἰσέτι. Πολλὰ λοιπὸν ἀκόμη νοερά ἔργα δύναται νὰ περιμένῃ ὁ κόσμος παρ' αὐτοῦ, ἡμεῖς δὲ, εὐκρινεῖς τῶν τερπνῶν καὶ ὠφελίμων βιβλίων φίλοι, ἀπὸ καρδίας εὐχόμεθα ὅπως ἡ προσδοκία αὐτῆ τοῦ κόσμου μὴ διαψευσθῇ.

Φ.

Παρόραμα φυλλ. Ἀπριλίου Σελλίς 150 στήλη α. σειρ. 12η.

Ἄντι: καὶ δὲν ἐπέλθει παράλυσις ἤθελεν αὐτοῦ ἀνάγνωθι: καὶ δὲν ἤθελεν ἐπέλθει παράλυσις αὐτοῦ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Τυπογραφικῶν σφαλμάτων διόρθωσις.

Φυλ. Ι'. σελ. 412, ἐπιγρ. Α'. στίχ. 6 Ἄνάγνωθι: *εἰτεμήσαρ* — Ἐπιγρ. Γ', στίχ. 2: *κέρειον* ?]. — Σελ. 413, ὑπόσημ. 8: *κγ* — Σελ. 414, στήλ. α, στίχ. 15: *ἐχρλίάρησαρ*. — Στίχ. 22: *Ἀλλὰ*. — Αὐτ. στήλ. β', στίχ. 14: *Σημειώσεις*. — Στίχ. 15: *Δημητρίου Δ. Ἰωάννου*. — Στίχ. 25: αὐτοῦ.

Φυλ. ΙΑ'. σελ. 460, ἐπιγρ. Β'. στίχ. 13 Ἄνάγνωθι: *Νόση*. — Σελ. 461, στήλ. α. στίχ. 3: *ἐγγελάτω*. — Στίχ. 4: *ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Ὄθωμ*. — Στίχ. 23: (*ΙΕ'* ος') — Στίχ. 36: *ἀραδιθόρ*. — Στήλ. β'. στίχ. 46: *μετὰ μικρὸν*. — Στίχ. 24: *χωρήσεως*. — Σελ. 462, στήλ. α. στίχ. 22: *γενομένου*. — Στήλ. β'. στίχ. 8: *ἤγουρ*. Στίχ. 27 *Ὀλυμπίασιρ*. — Στίχ. 40: αὐτοῦ. — Σελ. 463, στήλ. α. στίχ. 21: αὐτοῦ. — Σελ. 464, στήλ. α. στίχ. 18: *γερόμενος*. — Στίχ. ὑπόσημ. 2: *τίθησι*. — Στίχ. 5: *ἀδταρχίταρ*. — Στήλ. β'. στίχ. 39: *κάρ*. Στίχ. 43 — 44: *Ῥωμαία*. Σελ. 465, στήλ. α, στίχ. 3: *γενομένη*. Στίχ. 46: *Κάλχας ὁ μάρτις*. Στήλ. β', στίχ. 11: *Ἀρχαγέται*. Σελ. 466, στήλ. α, στίχ. 4: *Ἀρχαγέτας*.

Αἱ ἐκ παραδρομῆς τοῦ τυποθέτου παραλειφθεῖσαι μαρτυρίαι

Σελ. 462, στήλ. α, στίχ. 14. Μετὰ τὴν λέξιν: *ἀρχαίοις*, προσθετέα ἢ ὑπ' ἀριθ. (10) μαρτυρία: *B.I. W. Smith Αεξ. Ἐλ. ἀρχαιολ. σελ. 6. Στίχ. 21. Μετὰ τὴν λέξιν: ἠδίστερς*, ἢ (11) *Στρ. ἔρθ. ἀρωτ. Στίχ. 45. Μετὰ τὴν λέξιν: σεσημειώται μοι*, ἢ (12) *Παρδ. τόμ. ΙΘ', σελ. 45. ἐπιγρ. Η'. Στήλ. β', στίχ. 2. Μετὰ τὴν λέξιν: Ἐφίση*, ἢ (13) *Στρ. ΙΔ', α. §. 5. Στίχ. 3. Μετὰ τὴν λέ-*

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Ε')

ξιν: Ἀρκαδίας, ἢ (14) *Παυσ. Ἀρκαδ. ιδ'. 8. Αὐτ. Μετὰ τὴν λέξιν: Λακωνικῆς*, ἢ (15) *Αὐτ. Λακων. κ'. 6. Στίχ. κ. Μετὰ τὴν λέξιν: Μεθρσιον*, ἢ (16) *W. Smith ἔρθ. ἀρωτ. σελ. 536. Στίχ. 44. Μετὰ τὴν λέξιν: νήσῳ*, ἢ (17) *Παρδ. ἔρθ. ἀρωτ. σελ. 42, ἐπιγρ. Β'. Στίχ. 31. Μετὰ τὴν λέξιν: πρωτοσυστάτων*, ἢ (18) *W. Smith ἔρθ. ἀρωτ. σελ. 744 καὶ 874. Στίχ. 36. Μετὰ τὴν λέξιν: Ἀθηναίῳ*, ἢ (19) *Τόμ. Α', τεύχ. Γ', σελ. 256. Στίχ. 45. Μετὰ τὴν λέξιν: Ῥώμῃ*, ἢ (20) *Π. λίρ. Φυσ. Ἱστορ. XXXV 10. 56*

Σελ. 463, στήλ. α, στίχ. 1. Μετὰ τὴν λέξιν: *ἀγορᾶς*, ἢ (21) *Παυσ. Λακων. ιά. 4. Στίχ. 2. Μετὰ τὴν λέξιν: ἀκροπόλει*, ἢ (22) *Ross Archaeolog. Aufsätze σελ. Α', σελ. 155 καὶ 272. Σελ. 464, στήλ. β', στίχ. 39. Μετὰ τὴν λέξιν: ἀκροπόλει*, ἢ (29) *Ross ἔρθ. ἀρωτ. Στίχ. 42. Μετὰ τὴν λέξιν: δημοσιευθείση*, ἢ (30) *Φακέλ. Γ', ἀριθ. 277.*

Σελ. 465, στήλ. α, στίχ. 27. Μετὰ τὴν λέξιν: *ἐνιαυτόν*, ἢ (31) *Στρ. ΙΔ'. β'. §. 25. Στίχ. 31. Μετὰ τὴν λέξιν: μητροπολίτην*, ἢ (32) *Ἰδε G. Parthey Hieroel. Synecd. et Notit. Graec. episcopat. κτλ. Be-rol. 1866, σελ. 68, 115 κ. ἐφ. Στίχ. 35. Μετὰ τὴν λέξιν: Περσεφόρης*, ἢ (33) *Πολυθ. Α'. 57. Στίχ. 42. Μετὰ τὴν λέξιν: μητροπολίτην*, ἢ (34) *Parthey αὐτ. σελ. 60 κ. ἐφ. Στήλ. β', στίχ. 5. Μετὰ τὴν λέξιν: λέγεται*, ἢ (35) *Στρ. ΙΔ', α. §. 27. — Παυσ. Ἀχαϊκ. γ', 1 καὶ ε, 5. Στίχ. 9. Μετὰ τὴν λέξιν: μητροπολίτην*, ἢ (36) *Parthey αὐτ. Στίχ. 13. Μετὰ τὴν λέξιν: αὐτῶν*, ἢ (37) *Πλουτ. Λυκοῦργ. ζ'. μετὰ τῶν σημ. Κοραῆ.*

Σελ. 466, στήλ. α, στίχ. 4. Μετὰ τὴν λέξιν: *Ἀθηναῖν*, ἢ (43) *Πλουτ. Ἀλικιβ. β'.*

26.

Στίχ. 12. Μετά τὴν λέξιν: ἠγησαμένου, ἢ (44) Στρ. Η', ζ'. §. 14 καὶ ΙΔ', β'. §. 16. — Στέφ. ἐν λέξ. — Πρβλ. καὶ Πaus. Κορινθ. Α'. 8. Στίχ. 14. Μετά τὴν λέξιν: λεγόμενοι, ἢ (45) Στέφ. λέξ. Ἀθήνας. Στίχ. 18. Μετά τὴν λέξιν: ἀπερέμορτο, ἢ (46) Ἡρόδ. ζ', λή. — Θουκ. Ε', ια. — Διδδ. ΙΑ', ξς, καὶ Κ', ρβ'. Στίχ. 27. Μετά τὴν λέξιν: Πέτρον, ἢ (47) Christoph. Bon-delm. Libr. Insul. Archipel. σελ. 104. Στίχ. 37. Μετά τὴν λέξιν: μητροπολίτην, ἢ (48) Parthey αὐτ. σελ. 68 κ. ἐφ. Στήλ. β', στίχ. 5. Μετά τὴν λέξιν: ἔχορ, ἢ (49) Στρ. ΙΔ', α. §. 41. Στίχ. 28. Μετά τὴν λέξιν: ἐξέλεθη, ἢ (50) Δ. Λαέρτ. ΣΤ', ζ'. §. 57. Στίχ. 30. Μετά τὴν λέξιν: μητρο-πολίτην, ἢ (51) Parthey αὐτ.

Σελ. 467, στήλ. α, στίχ. 7. Μετά τὴν λέξιν: ἀπαντῶρ, ἢ (53) Ροσ. φακέλ. Γ', ἀριθ. 510.

Μεταβλητέοι δὲ καὶ οἱ τῶν μαρτυριῶν ἀριθμοί, ἵνα εἰς τὴν ἀρχῆθεν ἔλθωσι τάξιν καὶ ὧσιν ἐν συνειρμῶ τοῖς ἐν τῷ ΙΑ' φυλ-λαδίῳ. Οὕτως οὖν οἱ ἀριθμοὶ 1 — 12, τρεπτέοι εἰς 9 — 20.

Ἐπιγραφαὶ Περγάμου.

οδήμοσετιμησεν
μενεσ:ρατονομ:νιδοςιονκαι
τρυφοναγυμνασι: : : : καδος

Ἐπὶ μαρμάρου τετειχισμένου ἐπὶ τινος τῆς ἀκροπόλεως τοίχους.

νυμφερωσπρο
βοκατωρκαλλιμορ
φωμορμιλλωνι
συναπέθανεν
πρειμιλλανυμφι: : :
ανδρι ιδιω
: : : υγμων: : : των
: : : λλειπ
των

Ἐπὶ μαρμάρου εὐρεθέντος καὶ τούτου ἐν τῷ αὐτῷ ὀθωμανικῷ νεκροταφείῳ προσκει-μένου ὡς ἐπιτυμβίου λίθου τῆ ὑπ' ἀριθ. 35 ἐπιγραφῆ.

...τουκ: : :
...ηνδισαιας
...επαρχειας
...νθυπατον
...ρεσβευτην
...ρκτηγον
...σπρεσβευ
...ατηγον
Τραιαν: : :
μαν: : :
συ

Ἐπὶ μαρμάρου εὐρεθέντος ἐντὸς τῆς μη-τροπόλεως.

μητροδωρος
ατταλωκαιαφφιν
τοιςγλυκυτα
τοιςγονευσι
ζωνζωσιν

Ἐπὶ μαρμάρου εὐρεθέντος ἐν τινι ὀθω-μανικῇ οἰκίᾳ ἐντὸς ἐρείπιων ἀρχαίων οἰκο-δομῶν.

Περγαμω
φαοσούγαρλάοςος
ημινεζωοισιφαοςλα
αιπιποναγεννωσ
ουνομαμοιχρηστεινος
τοπρινανεορεψεδεγαγια
θειθυωνπρωτηνεικονη
δειακτεινεδαχιλλευσ
ταυτυχδεπανταμιτοιςμο
ρωνπαθωνωσανθρωπος
αντωνιαορεινωσαναρ: : :
μνειας χαριν
νουλων

Ἐπὶ μαρμάρου εὐρεθέντος ἐντὸς ὀθωμ. νεκροταφείου κειμένου κατὰ τὸ δυτικὸν τῆς πόλεως ἄκρον.

(Ἐκ τῆς Συλλογῆς Γ. Ῥάλλη Ἰατροῦ.)

(Ἐκ τῆς Συλλογῆς τοῦ ἐν Ἀιδινίῳ Δη-μοδιδ. Γ. Ι. Ἀνθοπούλου.

ου . . . . . ουχε
ουκαιστεφανη . .
φορουκαιγραμμα
τεωσμιονκαιουλι
ασηλιοδωριδος
τησαρχιερας
σακερδωταιουλι
ανονφιλομητορα
οδημοσκαιηβουλη
καιηγερουσιακαι
οινεοισειμησαν
ανιανεπιφανη
ουστρεκεν
στοιση
σεμνοτητος

Εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ «Ἄγα Τσαμισί» καλουμένου εἰς Κάτω Να-ζλίον. Ὑψος τοῦ λίθου 0,69 πλάτος 0,43, πάχος 0,45 καὶ μέγεθος γραμμάτων 0,03. (Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη καταχωρήθη πρὸ δύο περίπου ἐτῶν καὶ ἐν τῇ ἐφημ. «Προόδω» ἐκ Ναζλίου.)

Τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν καταχωρηθεῖσαν ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Ὀμήρου ἐν σελ. 491 τοῦ φυλλαδίου Αὐγούστου 1873 ἀνέγνωσα ὡδε πως.

ολοσσοσ απολλωνιο
ουφουσειδιονυσιον
γωνοθέτωντιθειδ
αιτωαλειμμαδρακτον
παρεαυτουανειθηκεν
τηνκρηνηκαιτονερημη
τωιτεδημωικαιερμηκικα
ηρακλεικαιτοιςνεοισ

Ὑψος λίθου 0,50 — 0,60 μέγεθος γραμμάτων 0,02 εὐρίσκεται δὲ εἰς Ἄκ-

τὸς ἐξώθεν ἐργαστηρίου τινος ψωμῶ ἐν τείχῳ.

σεβαστην-αγριππειαν
ιουλιατιβεριοναπολλωνιου
θυγατηραπφικς-γυνηδεγαίου
ιουλιουρηγεινουαμυντια
νουηιερα'αυτης
καθιερωσεν

Ἐπὶ πλακῶς εὐρισκομένης ἐν τῇ Μη-τροπόλει Ἀιδινίου.

σεξιωμου
λοσσιανω
εντιουζηνα
καιτεα
ιωσθαυ
τουκαι

Εὐρίσκεται ἐπὶ σαρκοφάγου εἰς Κάτω Ναζλίον κειμένης ἐν κρήνῃ ἐντὸς τῆς ἀγορᾶς. Ἡ φέρουσα τὰ γράμματα πρόσοψις εὐρί-σκεται πρὸς τὸ μέρος ἐργαστηρίου ὀθωμα-νοῦ τινος ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἰσῆλθον καὶ ἐκείθεν ἀντέγραψα. Ὑποθέτω ταύτην συνε-χιζομένην μετ' ἄλλην ἐπιγραφὴν τῆς αὐτῆς σαρκοφάγου ἀντικρῶ ἣν δὲν μοι ἐπέτρειψαν τότε νὰ ἴδω καὶ ἀντιγράψω διαβεβαίωσάν με δὲ ὅτι ὑπάρχει.

Τὴν ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Ὀμήρου κατα-χωρηθεῖσαν ἐν φυλλαδ. Ἰανουαρίου 1874 καὶ ἐν σελ. 38 β'. ἐπιτραπέϊτω μοι νὰ ἀνα-δημοσιεύσω ἔχουσα οὕτως.

τονυπερλαμκαιεξοχωατατον
πατρικιονκαιαπουπατωνε
παρχοντουιερουπραιτωριου
φλκκαισαριονκαταθειανκρισινη.
τραλλιανωνμητροπολιςτονεαυ
τηςσωτηρακκιενπασινευεργε
την . . . . .

Ἐπιγραφαὶ Κούλων.

Ἐπὶ πλακῶς ἐχούσης μῆκος μὲν 1.0,12
πλάτος δὲ 0,52 γαλλ. μέτρ. καὶ ἀνηκού-
σης τῷ κ. Γ. Σαρῆ Ἡλίξ

(Νεάνις κρατούσα τῆ μὲν δεξιᾷ ἀνθο-
δέσμην, τῆ δὲ λαίᾳ . . .)

Χαιροῖς ὡπαροδεῖτα τειμῆς
ισακουσονεμειο συνο
μαδηγλυκιανεσορασεμπαρ
θενονουσαν τηνοδρε. μην
νεοτηταπατηρπαιδερωσαν. . .
γραψεν κ-αιμητηργλυκιαικαι
τειμογενησοαδελφος μητρ
ωνεσμαρκοςκαινεικυσεδετε
μαμμε τειμογενεκαίτυχη
τηνεγγονονετειμησκαμενη
ουποτεηλπισατσειμην
ετουςσρθμηδεῖου [8]

Ἐπὶ πλακῶς ἐχούσης μῆκος μὲν 0,85
πλάτος δὲ 47 γ. μ. καὶ ἀνηκούσης τῷ κ.
Γ. Σαρῆ Ἡλίξ.

(Προτομαὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος.)

κχτατηντωνθεωνεπιτα
γηνιεροςδουλλοσευχην
διμαςφαλατηνωκαιμην(ι)
ταμουκαιμηνιτυραννω
εκελευσεντηρεισθαια
ποημερῶνθ'εἰτιςδετου
τωναπειθισιαναγνω(ς)
εσταιταδυναμιςτουδι
οσεπιμελησαμενου
δισουσιουδιουδωρου
καιερμωγενουεβαλεριου
(ε)τουςεζςμ'δυστρο. . .

Ἐπὶ πλακῶς ἐχούσης μῆκος μὲν 0,50
πλάτος δὲ 0,57 γ. μ. καὶ ἀνηκούσης τῷ κ.
Γ. Σαρῆ Ἡλίξ.

. . .ερασυνβιωσιςκαινεωτερακατεπι
(τ)αγηντουκοιριουτυραννουδισομας

. . .αλατινουκαιμηνιταμουευχηνιουλ
(ια)νοςμενεκρατουμενεκρατηςδιοδω
ρουδιονοισιοςπαπιουερμωγενησερ
μιππουλουκιοςενησιμουδιογενης
γλυκωνοςδιογενηςμαξιμουτροφιμος(ς)
ερμιππουαπολλωνιοςβθεοδωροςβ
μαρκιανοςβμενανδροςερμωγενουερ
μωγενηςτατιανουμητροδωροςευελπι
δηςδιονοισιουερμωγενησερτροφιμου
. . .αθλοςερμωγενουεπιμελησαμεν(ν)
ιουλιανουκαιερμωγενουετουςεζςμ

Ἐπὶ λάρνακος εὑρισκομένης ἐν τῇ θέσει
« Ταμπάχανα.»

τιβεριουκλαυ
διουμαχατου
καιφλαβιασαπ
φικς ζη

Ἐπὶ μαρμαρίνης πλακῶς ἐκτισμένης ἐπὶ
τοῦ τοίχου τοῦ Σχολείου.

(Ἰππος)

χαρξερεσειου
μητριαδισεσποχ
. . .λουευχη

(Συλλογὴ Χρ. Μιχαηλίδου διδασκάλου.)

αυρμαρκελλοσεαυτωι
ζωνκαιαμμιανη
τηγυναικιμουκαιτη
θυγατριαμμια η
καιζηνοδυτωιωγαμ
βρωιμουσυνκαιτοις
τεκνοιςαυτουκατε
σκευατομνημειον
ειδετιςπαρταυτα
ησεικαιετρονεπισο
εινεκρονθησειστοι
ερωτατονταμειον

Ἵψος τετραγωνικὸν αὐτῆς
στά, πλάτος 50 ἑκατοστά.

ονησιμης
ιδιαθυγα
τριαμμια
μνημης
χαριν

ιτιςδεαμαρτησειςτηνικοναταυ
τηνεσταιηψυχηαυτουαναθε
μαςτον
ζωντα
θουον

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εὑρίσκεται ἐν Οὐσακίῳ,
ἐπὶ τοίχου μιᾶς χριστιανικῆς οἰκίας. Ἄντε-
γράφη δὲ τῆ ἐπιμελείᾳ τοῦ αὐτοῦ Ἀγ. Φι-
λαδελφείας.

Τῶν δύο τούτων ἐπιγραφῶν ἐκάστη εὑρί-
σκεται ἐπὶ ἐκάστης πλευρᾶς στήλης τετρα-
πλεύρου, ὑποστηρίζουσης τὴν Ἀγίαν τράπε-
ζαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου
ἐν Οὐσακίῳ. Ἄντεγράφησαν δὲ τῆ ἐπιμελείᾳ
τῆς Α. Πανιερότητος τοῦ Ἀγίου Φιλαδελ-
φείας Κ. Δισουσίου.

Ἐπιγραφή Ν. Φωκῶν.

τατιονστριατωνοστουεν
πεδωνοστονοικονκαιτονπε
ριβολοντουουπλιουρουκατασκευ
αζαζκετω. . . . .των
εχαριςλτοτ υδαοις
ηςυναγωγης. . . . .εστωνιουδαι
ωντατιονς. . . . .ωνοστουενπε
δωνοςχριστωεσθεφανω
καιπροεδρια

Ἐπιγραφαὶ Φιλαδελφείας.

ετο εςμθση. . .
βλειπειμ
δυστρουηγαυι
τωιγλυκλυκυτατω
τεκνωεζμνω
βιωσαντιετηλ
μελτινημητηρ

μνειαςχαριν
οσδανθελισημε
ταθβαινονεω
μονδωσειτωι
γαμειωι φ

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εὑρέθη ἐν Φιλαδελφείᾳ
ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως, ἀλλ' ἀπωλέσθη παρά
τῆς ἐταιρίας σιδηροδρόμου καθὼς καὶ ἄλλαι
πολλαί· ἔχει ὕψος διάμετρον τετραγωνικὸν
400 ἑκατοστά (ἦτοι ἓνα μέτρον Γαλλικόν),
πλάτος 45 ἑκατοστά. Ἄντεγράφη ὑπὸ τοῦ
κ. Γενναδίου ζωγράφου.

. . . σφαιρης
ωραωνδομ
νυμφηςινδρ
ωραιςκαινυμφ
ευτροπιος
ειποντογκρυσ
καιδρομονωρ
κειοναζατλαντ
αθρησαιποθβ
δερκεοκρηδεμνο
ευτροπιουχαρ.

Ἐπὶ μαρμάρου ἀντιστρόφως ἐκτισμένου
ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀρχαίας ἐκκλησίας ἡρειπω-
μένης ἐν Φιλαδελφείᾳ.

χαρις
ετουςμθμηνοςλωου
αγεννηετωνκδενζησα
σανετηγανωσκαιφιλαν
δρωετειμησεναιλυος
ιουλιουκανθιδου . .

Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀναγλύφου, τῆ μὲν δε-
ξιᾷ στριζομένου ἐπὶ . . . ἐν τῇ ἀριστερᾷ
κρατεῖ κλάδον κυπαρίσου· παρά τὸν ἀριστε-
ρὸν πόδα κείται κύων, ἄνω τῆς κεφαλῆς
τοῦ ὁποῦ ἀναγινώσκονται τὰ γράμματα.

πε . .
γη . .
δε . .

πα . .

τρ . .

Υπό τούς πόδας τοῦ ἀναγλύφου εὐρίσκονται τὰ ἐξῆς:

κατήγαγενεθ . .

βιαίωςκαιδεμα

τ. κατεθηκεν

Σημ. Αἱ στιγμαὶ σημαίνουσιν ὅτι τὸ μάρμαρον κατ' ἐκείνο τὸ μέρος εἶναι κατεστραμμένον· τὸ δ' ἀνάγλυφον εἶναι ἐπίσης δυσδιάκριτον ἂν ᾖναι ἀνὴρ, ἢ γυνή.

κ. ιουλπερικλεα

ιουλιουκαλ

πουρνιουαρχι

. . . . . ρασιαννα

. . . . . νενπεργα

τηςλαμπρο

τατηςπατριδος

εγγονουιουλιου

περικλεουςδιδ

αρχιερωστον

αγωνοθετην

τωνμεγαλων

αλειωνκαιενπα

ριφιλοτιμον

κιερωτατηθου

ληκαιολαμπ . . .

. . . . .

Ἐπὶ μαρμαρίνης πλακῶς 14(8 τοῦ πήχεως μῆκος ἐχούσης. Εὐρισκομένης ἐν τῇ οἰκίᾳ Σινερόγλου.

Αἱ στιγμαὶ σημαίνουσιν, ὅτι ἡ πλάξ εἶναι κατεστραμμένη πρὸς τὸ μέρος ἐκείνο.

. . θυτης

. ναστασε

ως . παπιανου

ουαλεντος

Κεῖται ἐν τῇ οἰκίᾳ Σουλέμογλου ἐπὶ πλακῶς ἐχούσης ἤδη πλάτος καὶ μῆκος 3(8 τοῦ πήχεως. Εἶναι ὅλως κατεστραμμένη.

αγαθητυχη

μ. αυρ. πειοςωκρατουςδάνδι

ανοςβουλευτηςκαιαθηναιος

ολυμπιονικηςπειραιοςπαρ

δοξος

νεικηςασταμεγαλαδ . . ριακλεια

φιλαδελφεια.

Ἐπὶ μαρμάρου 2 πηγ. μηκ. καὶ 3(4 πηγ. πλάτους. Ἐν τῇ οἰκίᾳ Σινερόγλου.

. . ολλωνιος

. . κκαπετωληνο

. αιπαπιασουν

απολλωνιου

. . . . . ωπατριμαριας

Ἐν τῇ οἰκίᾳ Γκαλή Γιάννη.

ευσεθηςμη

τριαναειτειε

υχην

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Φιλαδελφείας « Ἡ Μεταμόρφωσις ».

αγαθητυχη

αυτοκρατωρραις . . . . . νερουα

υιο . . . ρουα . . . . . αστος

τ . . μα . . . . . υςμρ.στο.

. . . . . ατος

το . Πατ . . . πατρίδος . . . τωνφι

λαδελφειωναρχουσιν . . υα . .

δημωι χαιρειν

Ἐπὶ μαρμάρου ἐκτισμένου ἐν τῷ περιβάλλῳ Ἀκίρκιζι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν στιγμῶν σημαίνει σχεδὸν τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἐλλειπόντων γραμμάτων, ἂν κρίνη τις καλῶς ἐκ τοῦ μεγέθους τῶν ὑπαρχόντων.

τροφιμος

παμφιλουτο

μνημειον

εαυτωκαιε

πικρατικα

τεςκευα

σεν.αιτοις ἢ στιγμὴ σημαίνει

. . . . . ις ἔλλειψιν ἐνὸςγράμ-

ματος. αἱ στιγμαὶ ἐνταῦθα σημαίνουν ὅτι ὁ λίθος εἶναι κατεστραμμένος πρὸς τὸ μέρος αὐτό.

. . . εμιδωραπλουτωνος

. . ηδε . . . ενουπορεο

χαιρε

Ἄι στιγμαὶ σημαίνουσι τὸν ἀριθμὸν τῶν γραμμάτων ἅτινα εἰσὶ δυσανάγνωστα.

φλαιχελαιον

μυδιανουπατικον

επιμεληθεντος

τηςαναστασεως

γλυκωνοςπαπιου

λυρουρουλαρχου

Ἐπὶ μαρμάρου ἐν τῇ θέσει Κουζιουτζιούκ.

πρεισκιλλα

υπατικηθυ

γατηρηδημους

. . . . .

Ἐπὶ μαρμάρου ὅσον ἐνὸς πήχεως κατεστραμμένου πρὸς τὴν βᾶσιν. Ἐν τῷ Κουρσοῦμ Χανίω.

ετουερτε

τορπιαιουω

νικηκατες

κευαετομνη

μειονταυτηκαι

ιουλιατηθυγα

τριετωνκδικει

. . νεντικαμαρ

. . . . .

Ἐπὶ πλακῶς κατεστραμμένης καθ' ὃ μέρος φαίνονται αἱ στιγμαί. Καὶ αὕτη ἐν Κουρσοῦμ Χανίω.

αγαθητυχη

αλεξανδρον

γ . φλακκιλια

νονκρισπος

βνεικανωρ

εβουλκρχος

καταταδοξαν

τατθουλη

νεικηςαντα

τοντηθεου

αγωνα

Ἐπὶ τετραπλεύρου στήλης ὅσον 14(2 πηγ. ὕψους. Ἐν τῇ οἰκίᾳ Καϊκτοῦ Οὐμάν. Τὰ δὲ γράμματα ὅσον δύο σχεδὸν δακτύλ. τὸ μέγεθος.

ερμιππουεφηβαρχουενπαιδιγενομενον

. αιςκιοςτελεσαντατηναρχηνδιατεαυτονπαυ

. ντοςτουοικουειστηνπολινφιλοδοξιας

Αἱ στιγμαὶ σημαίνουσιν ὅτι τὸ μάρμαρον εἶναι ἠκρωτισμένον. Ἐν τῇ οἰκίᾳ Τσαλίκι. Συλλογὴ I. Ἀφθονίδου Ἰατροῦ.

Ἐπιγραφαι ἐν Ὀδεμησίῳ.

Ἐπὶ πλακῶς περιτεθραυσμένης μῆκους 0,49 πλάτους 0,29 καὶ πάχους 0,08 ἀμφότερωθεν φερύσης ἐπιγραφᾶς, εὐρισκομένης δὲ παρά τινι Ὀμογενῇ.

ἀφ' ἐνός

ωνο ο

. ουδιαμονηστιβε .

. ρεβαστουγερμανικ

. τορσικουαυτουεπιστ

ιβεριοκλαυδιουαζκηπιο

κυρινατρυφονοςεπιλεγρα

ωςτουδημουκαινεωκορουκαιλι

χεωςτωνεβαστειωνχρηματω .

λεξανδρουτουαπολλωνιδου

σιμνωδοιανεθηκανκατατογενομε

. ψηφισμαενπεργαμουποτησιερας

. δουενγραψαντεςοσαδικαιαι

. θρωπαστιναυτοιςδεδομε

. οσοσαπολλωνιουερμ

τιβεριοκλαυδιοσκαισαρς

. μανικοςαυτοκρατωρ

αρχικηεξουσας

νοστβανθυπ

αυμνωδων

ετοψη

: : : : :
 ἀφ' ἑτέρου
 το
)ισαποτι
 αζαγορουτ
 νοςφιλοκαισαρο .
 ρικιδιαβιουαγων
 : καιθεουςεβασταδινα
 ουαυτοκρατορορκαιαρ
 ιστουπατροςτηςπατριδοςκ
 ταντοςτωνανθρωπωνγενους
 ονπροςτονεβαστονοικονευσε :
 αιπασηηεροπρεπουσεπινοιας :
 ερανηκατενιαυτονπαρεχες :
 ρησαριασυμνωδοιτηερω :
 αςτουτιθεριουκαισαρος :
 ιμερασυνερχομενοιεις :
 λοπρεπεσεργονειςτην :
 ανεπιτέλουςσινκαθου :
 ρστονοικονκαιτος
 . ρεπιτελουντ
 . τιάσεις
 παν

Ἐπὶ τοῦ πάχους αὐτῆς, οὔσης
 ἀθραύστου ἀπὸ τῆς 10ης γραμμῆς
 μέχρι τῆς 17ης, εἶναι ἐγκεχα
 ραγμένα τ' ἀπέναντι.

: . ε
 . λο .
 τλο .
 ημ .
 λιθ .
 αρτ .

Πρὸ τίνος ἀνευρέθη εἰς Ὑπαιπα λίθος ἔ-
 χων σχῆμα ἐπιμήκους κύβου, ὕψους 1, 15
 καὶ πλάτους 0, 53 ἢ ἄνω ἐπιφάνεια αὐτοῦ
 εἶναι κοίλη καὶ φέρει ἐν τῷ μέσῳ ὀπὴν μή-
 κους 10 καὶ βάρους ἢ ἑκατοστῶν περίπου·
 καὶ αἱ τέσσαρες δὲ πλευραὶ εἶναι εἰργασμέ-
 ναι φέρουσαι πλαίσιον μὲν εἰς τὰς ἄκρας
 ἐντὸς δὲ τοῦ πλαισίου ἐπὶ τῆς μιᾶς.

αγαθη τυχη
 ανθεμιουπαις
 ουτοροσαν
 θυπατωνμε
 γαμινωνυπαρ
 χουπατροςζη
 λωντροπονη

δυπατοιεισαδι
 οςθεμιδιφαι
 νωνχρησιμη
 απασιν
 Ἐπὶ τῆς ἑτέρας.

αγαθητυχη
 ασιδοςανθυ
 πατονμεγα
 λητορορσιον
 υπαρχου
 ανθεμιδιην
 ισιδωρον
 ενικορσινμαρ
 μαρεθσιν
 υπαιπωννα
 ετηρεσε
 τισαμενει
 νεκε ν
 αρ χης

Ἐπὶ τῆς τρίτης

Ἄνωθεν μὲν σταυρὸς

κάτωθεν δὲ ἐπὶ τῶν
 ἐξελουσῶν γραμμῶν
 τοῦ πλαισίου

προνοησαμενου

τ

απολλωνιουαρχιμαγυς

ἡ τετάρτη εἶναι ἀνεπίγραφος.

Ἐν τῇ νοτιοδυτικῇ γωνίᾳ τοῦ τῆς Ἐκ-
 κλησίας περιδόλου, εἶναι ἐκτισμένος λίθος
 ὕψους 0, 35 καὶ πλάτους 0, 55 γύρωθεν μὲν
 ἐργασμένος, ἐν τῷ μέσῳ δὲ ἔχων γεγλυμμέ-
 νον τετράγωνον ὕψους 0, 26 καὶ πλάτους
 0, 25 ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ ἐπιγραφή.

νεικορολις
 αρτεμιδωρου
 ρυνκαιερμολα
 ωτωανδριεποιη
 ρεναπρωτηθυ
 γατριτομνημα

Συλλογὴ Α. Κυριακίδου.